

LAGERLÖF SELMA

PEUKALOISEN RETKET
VILLIHANHIEN
SEURASSA

Selma Lagerlöf

**Peukaloisen retket
villihanhien seurassa**

«Public Domain»

Lagerlöf S.

Peukaloisen retket villihanhiiden seurassa / S. Lagerlöf — «Public Domain»,

Содержание

EDELLINEN OSA	5
I	5
Kotihaltija	5
Villihanhet	8
Ruudukas vaatepalanen	11
II	14
Ilta	14
Yö	18
Hanhileikki	20
III VILLILINTUJEN ELÄMÄÄ	23
Övedsklosterin luona	23
Vitskövle	24
Talonpoikaistalossa	28
IV	31
Mustia rottia ja harmaita rottia	31
Haikara	32
Rotanpyytäjä	35
V	38
VI	43
VII	46
VIII	48
IX	53
X	58
XI	61
XII	65
XIII	67
Myrsky	67
Lampaat	68
Helvetinkuilu	71
XIV	73
Meren pohjalla oleva kaupunki	73
Конец ознакомительного фрагмента.	75

Selma Lagerlöf

Peukaloisen retket villihamhien seurassa

EDELLINEN OSA

I POIKA

Kotihaltija

Sunnuntaina maaliskuun 20. p: nä.

Oli kerran poika. Hän oli noin neljätoistavuotias, pitkä, liinatukka huiskelo. Ei hänestä ollut juuri mihinkään: eniten häntä halutti maata ja syödä, ja sitten häntä halutti tehdä pahoja.

Olipa nyt sunnuntaiaamu ja pojan vanhemmat valmistautuivat lähtemään kirkkoon. Poika itse istui paitahihassillaan pöydän kulmalla ja ajatteli, kuinka hauskaa oli, että isä ja äiti menivät tiehensä ja että hän sai olla omin valtoineen pari tuntia. "Nytpä voinkin ottaa naulasta isän haulikon ja ampua pamauttaa, eikä kukaan saa vihiä siitä", hän ajatteli.

Mutta olipa melkein kuin isä olisi arvannut pojan ajatukset, sillä juuri ollessaan kynnyksellä lähtövalmiina hän pysähtyi ja sanoi pojalle: "Koska et tahdo tulla äidin ja minun kanssa kirkkoon, niin saatat sinä ainakin lukea saarnan kotona. Lupaatko tehdä sen?"

"Saatanhan tuon tehdä", sanoi poika. Ja hän ajatteli, ettei tietenkään lukisi enempää kuin häntä halutti.

Pojasta näytti, ettei hän koskaan ollut nähnyt äitiä niin lähtötouhuissaan kuin nyt. Tuossa tuokiossa tämä oli seinähyllyn luona, otti sieltä alas Lutherin postillan, asetti sen pöydälle ikkunan eteen ja avasi päivän saarnan kohdalta. Hän avasi myöskin evankeliumikirjan ja pani sen postillan viereen. Lopuksi hän veti pöydän eteen suuren nojatuolin, joka viime vuonna oli ostettu Vemmenhögän pappilan huutokaupasta ja jossa muuten ei saanut istua kukaan muu kuin isä.

Poika istui ja ajatteli, että turhaa vaivaa siinä äiti näki hänelle pöytää kattaessaan, sillä ei hän aikunut lukea kuin sivun tai pari. Mutta oli taas niinkuin isä olisi toisen kerran nähnyt hänen lävitseen, sillä hän tuli luo ja sanoi ankaralla äänellä: "Muistakin lukea oikein ja järjestään! Sillä kun me tulemme takaisin, kuulustelen sinulta jok'ikisen sivun, ja jos olet hypännyt yli yhdenkin, niin ei sinun hyvin käy."

"Saarnassa on neljätoista ja puoli sivua", sanoi äiti ikään kuin täyttääkseen mitan. "Saat istua heti paikalla lukemaan, jos mieli ehtiäksesi kaikki."

Näin sanottuaan he viimeinkin lähtivät, ja seisoessaan ovesta ja katsellessaan heidän jälkeensä poika tunsu melkein kuin joutuneensa satimeen. "Nyt ne menevät ja ovat mielissään siitä, että keksivät pistää minut istumaan saarnan ääreen koko siksi ajaksi kun ovat poissa", hän ajatteli.

Mutta isä ja äiti eivät suinkaan olleet hyvillä mielin, vaan sen sijaan hyvinkin huolissaan. He olivat vaatimattomia pienviljelijöitä, joiden maapalsta ei ollut paljoa suurempi kuin puutarhamaa. Muutettuaan tänne eivät he ensi alkuun olleet voineet elättää kuin porsaan ja pari kanaa, mutta he olivat tavattoman ahkeria ja kunnon ihmisiä, ja nyt heillä oli sekä lehmä että hanhia. He olivat tavattomasti vaurastuneet, ja tyytyväisinä ja iloisina he olisivat kulkeneet kirkkoon tänä kauniina sunnuntaiaamuna, ellei heidän olisi tarvinnut ajatella poikaa. Isä valitti, että tämä oli velto ja laiska: ei mitään hän ollut tahtonut koulussa oppia, ja hän oli niin kelvoton, että hänet juuri ja juuri voi panna

hanhia paimentamaan. Eikä äitikään kieltänyt, että tämä oli totta, mutta ensin oli äiti murheissaan siitä, että poika oli raju ja pahankurinen, kovasydäminen eläimiä kohtaan ja ilkeä ihmisille. "Poistakoon Jumala hänen pahuutensa ja antakoon hänelle toisen mielen!" sanoi äiti. "Muutoin hän tuottaa onnettomuutta sekä itselleen että meille."

Poika seisoi pitkän aikaa ja mietti, lukisiko hän saarnan vai jättäisikö lukematta. Mutta sitten hän lopulta kuitenkin tuumi, että taitaisi sentään olla parasta totella tällä kertaa. Hän istuutui pappilan nojatuoliin ja alkoi lukea. Mutta kun hän vähän aikaa oli puoliääneen lukea mumissut, niin oli kuin olisi tuo mumina alkanut unettaa; ja hän huomasi päänsä nyökähtelevän.

Ulkona oli mitä ihanin kevätilma. Vuosi ei ollut vielä kuin maaliskuun kahdennessakymmenennessä, mutta poika asui Västra Vemmenhögin pitäjässä, eteläisimmässä Skoonessa, ja siellä oli kevät jo täysimmillään. Ei vielä vihertänyt, mutta ilma oli raikas ja kaikki pyrki puhkeamaan. Vesi lirisi puroissa ja varsanjalkakukat kukkivat jo ojanvarsilla. Pyökkimetsä tuolla taempana ikään kuin paisui ja tuuhistui hetki hetkeltä. Taivas oli korkea ja puhtaan sininen. Tuvan ovi oli avoinna, niin että ulkoa kuului sisään leivojen livertely. Kanat ja hanhet käyskelivät pihamaalla, ja lehmät, tuntiessaan kevätilmaa karsinaansa, ammahtivat silloin tällöin.

Poika luki ja pää nyökähteli ja hän taisteli unta vastaan. "Ei, minä en saa nukkua", hän ajatteli, "sillä silloin en pääse tämän päähän koko rupeamana."

Mutta ei aikaakaan, kun hän nukkui.

Hän ei tiennyt, oliko nukkunut vähän vai kauan, mutta hän heräsi siihen, että kuuli pientä kolinaa takaansa.

Ikkunalaudalla ihan pojan edessä oli pieni kuvastin, johon näkyi melkein koko huone. Samassa kun poika nyt kohotti päätään, sattuivat hänen silmänsä kuvastimeen, ja silloin hän näki, että äidin arkun kansi oli avattu.

Äidillä oli näet suuri, raskas tamminen, raudoitettu arkku, jota ei saanut avata kukaan muu kuin hän itse. Siinä äiti talletti kaiken, minkä oli perinyt äidiltään ja josta hän oli erityisen tarkka. Siinä oli pari vanhaa talonpoikaisnaisen punaverkaista, lyhytliivistä pukua, joissa oli paltetut helmat ja helmillä koristettu rintaläpsä. Siinä oli kiilloitettuja ja silitettyjä valkeita päähineitä ja raskaita hopeasolkia ja käätyjä. Eivät nykyiset ihmiset halunneet kulkea semmoisiin pukeutuneina, ja äiti oli usein aikonut muuttaa rahaksi nuo vanhat tavarat, mutta ei sitten kuitenkaan ollut hennonut.

Nyt näki poika kuvastimesta ihan selvään, että arkun kansi oli avoinna. Hän ei voinut ymmärtää, kuinka se oli mahdollista, sillä äiti oli sulkenut arkun ennen lähtöään. Ei ollut äiti milloinkaan jättänyt arkkua avoimeksi, kun poika oli kotona.

Poikaa oikein kammotti. Häntä alkoi pelottaa, että varas oli hiipinyt tupaan. Hän ei uskaltanut liikahtakaan, istui vain hiljaa ja tuijotti kuvastimeen.

Siinä istuessaan ja odottaessaan, että varas tulisi näkyviin, hän alkoi arvella ja ihmetellä, mikä musta varjo oikein sattui arkun kanteen. Hän katsoi ja katsoi eikä ollut uskoa silmiään. Mutta tuo, mikä alussa näytti varjolta, selveni selvenemistään, ja pian hän huomasi, että se oli jotakin todellista. Totta tosiaan, haltijahan se siinä istui ja ratsasti kahdareisin arkun reunalla.

Poika oli kyllä kuullut haltijoista puhuttavan, mutta ei ollut koskaan osannut kuvitella, että ne voisivat olla niin pieniä. Se ei ollut kuin kämmenen korkuinen, tuo, joka istui arkun reunalla. Hänellä oli vanhat, kurtuiset, parrattomat kasvot, ja hän oli sonnustautunut mustaan pitkään takkiin ja polvihousuihin; ja päässä hänellä oli leveälierinen, musta lakki. Hyvin siro ja hieno hän oli, kaulassa ja ranteissa oli valkoiset pitsit ja kengissä soljet ja sukkanauhat oli solmittu ruseteille. Hän oli ottanut arkusta kirjaillun läpsän ja istui ja katseli tuota vanhanaikaista kapinetta niin hartaasti, ettei huomannut pojan heränneen.

Poika hämmästyi aika tavalla nähdessään haltijan, mutta ei pelästynyt kovinkaan. Oli mahdotonta pelätä ketään noin pientä. Ja koska haltija istui siinä niin omissa ajatuksissaan, ettei kuullut eikä nähnyt, tuumi poika, että olisi hauskaa tehdä hänelle pieni kepponen, sysätä hänet arkkun ja paiskata kansi kiinni hänen päälleen tai muuta semmoista.

Mutta niin rohkea ei poika kuitenkaan ollut, että olisi uskaltanut koskettaa häntä käsillään, vaan alkoi katsella, eikö tuvassa olisi mitään, jolla voisi pudottaa hänet salaa. Hänen katseensa kulki makuusohvasta laskupöytään ja pöydästä uuniin. Hän katseli patoja ja kahvipannuja, jotka olivat hyllyllä uunin vieressä, katsoi oven suussa olevaa vesisäiliötä ja kapustoita ja veitsiä ja haarukoita ja vateja ja lautasia, joita näkyi raollaan olevasta kaapin ovesta. Hän katseli isän haulikkoja, joka riippui seinällä Tanskan kuningasperheen kuvien vieressä, ja pelargonioita ja verenisaroita, jotka kukkivat ikkunalla. Kaikkein viimeksi hänen silmänsä sattuivat vanhaan kärpäshaaviin, joka riippui ikkunanpielessä.

Tuskin hän oli huomannut kärpäshaavin, kun jo tempaisi sen käteensä, hyppäsi ylös ja pyyhkäisi sillä pitkin arkun reunaa. Häntä ihmetytti itseäänkin hyvä onnensa. Hän tuskin ymmärsi, miten oli käynyt, mutta hän oli kuin olikin saanut haltijan haaviinsa. Se raukka makasi pitkän haavin pohjalla pää alaspäin eikä päässyt pystyyn.

Ensin poika ei laisinkaan tiennyt, mitä tekisi saaliilleen. Sen varan hän kuitenkin piti, että heilutti haaviaan edestakaisin estääkseen haltijaa kiipeämästä siitä pois.

Haltija alkoi puhua ja pyysi hyvin kauniisti, että pääsisi vapaaksi. Sanoi tehneensä heille hyvää monen vuoden kuluessa; ei häntä pitäisi noin pahoin pidellä. Jos nyt poika päästäisi hänet pois, niin poika saisi lahjaksi vanhan taalarin rahan, hopealusikan ja kultarahan, joka oli yhtä suuri kuin hänen isänsä hopeakello.

Pojan mielestä tämä ei ollut paljon tarjottu, mutta hänen oli käynyt niin, että kun hän oli saanut haltijan valtaansa, hän oli alkanut sitä pelätä. Hän huomasi joutuneensa tekemisiin semmoisen kanssa, joka oli hänestä vierasta ja kamalaa ja joka ei kuulunut hänen maailmaansa, ja hän oli hyvillään, kun pääsi siitä.

Hän suostui sentähden heti kauppaan ja pysähdytti haavin, että haltija voisi ryömiä siitä ulos. Mutta kun haltija oli melkein pääsemäisillään haavista, tuli poika ajatelleeksi, että hänen olisi pitänyt vaatia siltä isoja rikkauksia ja kaikenlaista muuta hyvää. Ainakin olisi hänen ollut pantava se ehto, että haltijan olisi pitänyt iskeä saarna hänen päähänsä. "Kylläpä olin tyhmä, kun päästin hänet vapaaksi!" hän ajatteli ja alkoi puistaa haavia saadakseen haltijan siihen uudestaan putoamaan.

Mutta samassa kun poika sen teki, sai hän niin kauhean korvapuustin, että luuli päänsä palasiksi menevän. Hän lensi ensin yhteen seinään ja sitten toiseen, lopuksi hän vaipui maahan ja jäi siihen tajuttomana makaamaan.

Kun hän heräsi, hän oli yksin tuvassa. Hän ei nähnyt jälkeäkään haltijasta. Arkun kansi oli kiinni ja kärpäshaavi riippui tavallisella paikallaan ikkunan pielessä. Ellei hän olisi tuntenut, kuinka oikeaa poskea kirveli korvapuustin jäljiltä, hän olisi ollut taipuvainen uskomaan, että kaikki oli ollut unta. "Olkoonpahan kuinka tahansa, niin ainakin isä ja äiti väittävät, ettei se ollut muuta kuin unta", hän ajatteli. "Eivät ne ainakaan anna saarnasta mitään anteeksi haltijan tähden. Parasta, että istuudun taas lukemaan."

Mutta lähtiessään kävelemään pöydän luo hän pani merkkejä ihmeellisen seikan. Eihän voinut mitenkään olla niin, että tupa olisi kasvanut. Mutta mistä johtui, että hänen piti kulkea niin monta askelta enemmän kuin tavallisesti, tullakseen pöydän luo? Ja mitä oli tapahtunut tuolille? Se ei näyttänyt suuremmalta kuin äsken, mutta hänen piti ensin nousta jalkain välissä olevalle poikkipuulle ja vasta sitten kiivetä päästäkseen istuimelle. Ja samalla tavalla oli käynyt pöydän. Hän ei voinut nähdä pöydän yli kiipeämättä käsiin.

"Mitä ihmettä tämä on?" sanoi poika. "Onko haltija lumonnut sekä nojatuolin että pöydän ja tuvan?"

Postilla oli pöydällä ja entisensä näköinen, mutta jotenkin hullusti oli senkin laita, koska hän ei voinut ylettyä siitä sanaakaan lukemaan nousematta ihan kirjan itsensä päälle.

Hän luki pari riviä, mutta silloin hän sattui katsahtamaan ylös. Hänen silmänsä sattuivat peiliin, ja silloin häneltä pääsi huudahdus: "Kas, siinä on vielä toinen!"

Sillä peilistä hän näki ihan selvään pienen pikkaraisen pojan naskalin, jolla oli suippolakki ja nahkahousut.

"Tuohan on puettu aivan kuin minäkin!" hän sanoi ja löi kämmeniään yhteen hämmästyksestä. Mutta silloin hän näki, että pojan naskali peilissä teki samoin.

Hän alkoi kiskoa tukkaansa ja nyppiä käsivarsiaan ja pyörähdellä, ja samassa teki sitä perässä se, joka näkyi peilissä.

Poika juoksi peilin ympäri pari kertaa nähdäkseen, seisoiko sen takana piilossa jokin pikku mies. Mutta ei hän sen takaa ketään löytänyt, ja silloin hän alkoi vapista kauhusta. Sillä nyt hän ymmärsi, että haltija oli hänet loihtinut ja että tuo pieni naskali, jonka kuvan hän näki peilistä, oli hän itse.

Villihanhet

Poika ei ollut mitenkään uskoa, että oli muuttunut haltijaksi. "Se on kai vain unta ja kuvittelua", hän ajatteli. "Jos odotan pari hetkeä, niin muutun kyllä takaisin ihmiseksi."

Hän asettui peilin eteen ja sulki silmänsä. Hän avasi ne vasta parin minuutin kuluttua ja toivoi silloin kaiken jo palautuneen ennalleen. Mutta eipä ollutkaan; hän oli ja pysyi yhtä pienenä. Muuten hän oli entisensä kaltainen, aivan semmoinen kuin oli ollut ennenkin. Valkoinen liinatukka ja kesakot nenän päällä ja paikat nahkahousuissa ja reiät sukissa, kaikki oli niinkuin ennenkin, se vain eroa, että kaikki oli pienentynyt.

Ei, ei tässä ollut mitään apua seisomisesta ja odottamisesta, sen hän huomasi. Täytyi koettaa jotakin muuta. Ja viisainta, mitä hän mielestään voisi tehdä, oli etsiä käsiinsä haltija ja sopia sen kanssa.

Hän hyppäsi lattialle ja alkoi etsiä. Hän etsi tuolien ja kaappien takaa ja sohvan alta ja uunin takaa. Vieläpä hän ryömi pariin rotanreikäänkin, mutta ei vain löytänyt haltijaa.

Etsiessään hän itki ja pyysi ja lupasi jos jotakin. Ei koskaan hän söisi enää sanaansa kenellekään, ei koskaan hän enää olisi ilkeä, ei koskaan hän nukkuisi saarnaa lukiessaan. Jos hän vain pääsisi takaisin ihmiseksi, niin hänestä tulisi ihmeen hyvä, siivo ja tottelevainen poika. Mutta vaikka hän olisi luvannut mitä hyvänsä, niin se ei auttanut yhtään mitään.

Yht'äkkiä hänen mieleensä johtui, että äiti oli sanonut pikku väen asuvan navetassa, ja hän päätti heti mennä sinne katsomaan, eikö sieltä löytäisi haltijaa. Oli onni, että tuvan ovi oli raollaan, sillä hän ei olisi ulottunut lukkoon sitä avatakseen; mutta nyt hän pääsi ulos esteettömästi.

Tultuaan porstuaan hän rupesi etsimään puukenkiään, sillä huoneessa hän oli tietysti kulkenut sukkasillaan. Hän ihmetteli, kuinka voisi panna jalkaansa suuret, kömpelöt puukengät, kun jo samassa näki pienet kengät kynnyksen vieressä. Kun hän huomasi, että haltija oli pitänyt huolta hänen kenkiensäkin muuttamisesta, kävi hänen mielensä vieläkin murheellisemmaksi. Näkyi olevan tarkoitus, että tätä surkeutta tulisi kestäämään kauan.

Vanhalla tammilaudalla, joka oli porstuan oven edessä, hyppeli varpunen. Tuskin se oli huomannut pojan, kun se alkoi huutaa: "Katsos Niilo hanhipoikaa! Katsos Peukaloista! Katsos Niilo Holgerinpoika Peukaloista!"

Heti käänsivät sekä hanhet että kanat katseensa poikaan, ja siitä syntyi kauhea kaakatus. "Kukkelikuu", kiekui kukko, "se on parahiksi hänelle, kukkelikuu, hän on repinyt minua heltasta!" – "Ka, ka, ka, se oli parahiksi hänelle!" huusivat kanat, eikä huutamisesta tullut loppua. Hanhet juoksivat tiheään ryhmään ja pistivät päänsä yhteen ja kysyivät: "Kuka on mahtanut tuon tehdä? Kuka on mahtanut tuon tehdä?"

Mutta merkillisintä oli tässä se, että poika ymmärsi, mitä ne sanoivat.

Hän hämmästyi niin, että jäi portaille seisomaan ja kuuntelemaan. "Se mahtaa johtua siitä, että minut on loihdittu haltijaksi", hän sanoi.

"Sentähden minä ymmärrän lintujen kieltä."

Hänestä oli sietämätöntä, kun kanat eivät lakanneet hokemasta, että se oli parahiksi hänelle. Hän heitti kiven niitä kohti ja huusi: "Suunne kiinni, senkin ilkiöt!"

Mutta hän oli unohtanut, ettei hän enää ollut semmoinen, jota kanojen olisi tarvinnut pelätä. Kanat karkasivat häntä vastaan ja asettuivat hänen ympärilleen ja huusivat yhä: "Ka, ka, ka, se oli parahiksi sinulle! Ka, ka, ka, se oli parahiksi sinulle!"

Poika koetti päästä pakoon, mutta kanat juoksivat perässä ja huusivat, niin että häneltä oli korvat haljeta. Tuskinpa hän olisi niistä koskaan päässyt, ellei kissa olisi ilmaantunut pihalle. Niin pian kuin kanat näkivät kissan, ne vaikenivat eivätkä näyttäneet ajattelevan muuta kuin matojen penkomista.

Poika juoksi heti kissan luo. "Rakas Mirri", hän sanoi, "sinähän tiedät kaikki loukot ja piilopaikat tässä talossa. Ole nyt hyvä ja sano minulle, mistä minä löytäisin haltijan."

Kissa ei vastannut heti. Hän istahti, kiversi häntänsä kauniisti jalkojen eteen ja tuijotti poikaan. Se oli suuri, musta kissa, jolla oli valkoinen pilkku rinnassa. Sileä karva kiilteli auringon paisteessa. Kynnet olivat piilossa, silmät olivat tasaisen harmaat, keskellä vain pieni, kaitainen rako. Kissa näytti oikein siivolta ja hyvänsuovalta.

"Kyllä minä tiedän, missä haltija asuu", hän sanoi pehmeällä äänellä.

"Mutta ei ole sanottu, että minä tahdon sen sinulle ilmaista."

"Rakas Mirri, kuule, sinun pitää auttaa minua", sanoi poika. "Etkö näe, kuinka hän on loihtinut minut!"

Kissa aukaisi vähän silmiään, niin että vihreä ilkeys alkoi vähän näkyä. Hän kehräsi ja hyrräsi hyvästä mielestä ennen kuin vastasi. "Pitäisikö minun ehkä auttaa sinua sentähden, että vähän väliä olet minua hännästä kiskonut?" hän sanoi viimein.

Silloin poika suuttui ja unohti ihan, kuinka pieni ja voimaton hän nyt oli. "Voin minä sinua vieläkin hännästä kiskoa", hän sanoi ja juoksi kissaa päin.

Samassa oli kissa niin muuttunut, että poika tuskin osasi uskoa sitä samaksi eläväksi. Jok'ikinen karva sen ruumiissa seiso pystyssä. Selkä oli köyryssä, jalat olivat pidenneet, kynnet repivät maata, häntä oli käynyt lyhyeksi ja paksuksi, korvat kääntyneet taaksepäin, suu sähisi, silmät seisoivat suurina päässä ja leiskuivat punaista tulta.

Poika ei tahtonut antaa mokoman kissan pelottaa itseään, vaan astui vielä askelen eteenpäin. Mutta silloin kissa teki hyppäyksen, osui suoraan pojan päälle, kaatoi hänet kumoon ja asettui hänen päälleen, etukäpälät rinnan päällä ja kita avoinna kurkun kohdalla.

Poika tunsi, kuinka kynnet tunkivat liivien ja paidan läpi ihoon ja kuinka terävät etuhampaat kutittivat hänen kurkkuaan. Hän huusi apua, minkä kurkustaan kykeni.

Mutta kukaan ei tullut hätään ja hän luuli totisesti jo viimeisen hetkensä tulleen. Silloin hän tunsi, että kissa veti kyntensä sisään ja päästi kurkun puristuksesta.

"No niin", hän sanoi, "olkoon täksi kerraksi, annan sinun nyt mennä äitisi tähden, joka minua ruokkii. Tahdoin vain, että tietäisit kummallako meistä on valta."

Sen sanottuaan kissa meni tiehensä ja näytti yhtä sileältä ja laupiaalta kuin äsken tullessaan. Poika oli niin häpeissään, ettei sanonut sanaakaan, vaan riensi navettaan etsimään haltijaa.

Siellä oli vain kolme lehmää. Mutta kun poika tuli sisään, syntyi siinä semmoinen mylvintä ja melu, että niitä hyvin olisi voinut luulla olevan kolmekymmentäkin. "Muu, muu, muu!" ammui Ruusu. "Onpa toki hyvä, että on oikeutta maailmassa."

"Muu, muu, muu!" säestivät kaksi muuta. Hän ei voinut kuulla, mitä ne sanoivat, niin ne huusivat toistensa kilvalla.

Poika olisi tahtonut kysyä, missä haltija oli, mutta ei voinut saada ääntänsä kuuluville siksi, että lehmät olivat aivan suunniltaan. He käyttäytyivät niin kuin heidän oli tapana aina silloin, kun hän päästi vieraan koiran navettaan. He potkivat takajaloillaan, pudistelivat kytkyitään, käänsivät päänsä ulospäin ja tapailivat häntä sarvillaan.

"Tule tänne vain sinä", sanoi Ruusu, "niin saat potkun, jota et ikänäsi unohda!"

"Tulehan tänne", sanoi Kultra-Lilja, "niin saat tanssia sarvieni päällä!"

"Tule tänne, niin saat tuntea, miltä maistui, kun nakkasit minua puukengällä, niinkuin tapasi oli tehdä kesällä", karjui Tähdikki.

"Tule tänne, niin saat maksun ampieisesta, jonka päästit korvaani!" mölisi Kultra-Lilja.

Ruusu oli heistä vanhin ja viisain ja hän oli kaikista äkäisin. "Tule tänne", hän sanoi, "että saan antaa sinulle maksun kaikista niistä kerroista, kun olet riuhtaissut lypsinjakkaran äitisi alta, ja kaikista niistä jalkakammeista, joita olet pannut hänen eteensä, kun hän on kantanut maitokiuluja, ja kaikista niistä kyynelistä, joita hän on täällä sinun tähtesi vuodattanut!"

Poika tahtoi sanoa heille katuvaansa sitä, että oli ollut heille paha ja tästä lähtien tahtovansa aina olla hyvä, jos he vain sanoisivat hänelle, missä haltija oli. Mutta lehmät eivät kuulleet häntä. Ne telmivät yhä, ja häntä alkoi pelottaa, että niistä joku saisi riuhtaistuksi itsensä irti, niin että hänestä oli viisainta hiipiä navetasta pois.

Kun hän pääsi ulos, oli hänen mielensä melko lailla masentunut. Hän ymmärsi nyt, ettei kukaan talossa tahtoisi auttaa häntä löytämään haltijaa. Ja vähän kai tuo taitaisi auttaa, jos hänet löytäisikin.

Hän kiipesi leveälle kiviaidalle, joka kulki tarhan ympäri ja jonka päällä kasvoi orjantappuroita ja karhunmarjapensaita. Siihen hän istuutui miettimään, kuinka hänen kävisi, jos ei hänestä enää ihmistä tulisikaan. Kyllä kai siinä alettaisiin ihmetellä, kun isä ja äiti tulisivat kirkosta kotiin, ja kyllä tätä päiviteltäisiin koko maassa, ja kansaa tulisi sekä Östra Vemmenhögistä että Torpista ja Skurupista; koko Vemmenhögin kihlakunnasta tultaisiin häntä katsomaan. Ja kuka tietää, ehkä isä ja äiti ottaisivat hänet mukaansa ja näyttäisivät häntä markkinoilla.

Oli kauheata sitä ajatella. Hän olisi kernaaimmin suonut, ettei kukaan ihminen enää koskaan saisi häntä nähdä. Kauheata, kuinka onneton hän oli! Ei kukaan tässä maailmassa ollut niin onneton kuin hän. Eihän hän ollut enää ihminen, vaan epäluoma.

Hän alkoi vähitellen käsittää, mitä merkitsi, ettei hän enää ollut ihminen. Hänet oli nyt erotettu kaikesta. Ei hän voinut leikkiä muiden poikien kanssa, ei voinut ottaa torppaa haltuunsa vanhempiensa jälkeen, eikä hän milloinkaan voisi saada ainoaakaan tyttöä menemään kanssaan naimisiin.

Hän istui ja katseli kotiaan. Se oli pieni, valkoiseksi maalattu, ristikkopuusta tehty talo, ja se oli kuin painunut maahan korkean, jyrkän olkikaton painosta. Ulkokuoneetkin olivat pienet, ja peltotilkut olivat niin kaitaiset, että hevonen tuskin voi kääntyä niillä. Mutta vaikka paikka olikin pieni ja köyhä, se oli kuitenkin aivan liian hyvä hänelle. Ei hän nyt voinut vaatia itselleen parempaa asuntoa kuin jonkin kolon navetan lattian alta.

Oli ihmeen kaunis ilma. Kaikkialla hänen ympärillään porisi ja puhkeili ja viserteli. Mutta hän oli vaipunut syvään suruun. Ei hän enää koskaan voisi mistään iloita.

Ei koskaan hän ollut nähnyt taivasta niin sinisenä kuin tänään. Ja muuttolintuja lensi lentämistään. Ne tulivat ulkomailta ja ne olivat matkustaneet Itämeren yli, ohjaten kulkuaan suoraan Smyge Hukia kohti, ja nyt ne olivat matkalla pohjolaan. Niitä oli kai monta eri lajia, mutta hän ei tuntenut muita kuin villihamhet, jotka tulivat lentäen kahdessa pitkässä, kiilamaisesti yhtyvässä rivissä.

Useita hanhiparvia oli jo kulkenut ohi. Ne lensivät korkealla, mutta hän kuuli kuitenkin, kuinka ne huusivat: "Nyt mennään tuntureille! Nyt mennään tuntureille!"

Kun villihamhet näkivät kesyt hanhet pihamaalla tepastelemassa, he laskeutuivat maata kohti ja huusivat: "Tulkaa mukaan! Tulkaa mukaan! Nyt mennään tuntureille!"

Kesyt hanhet eivät voineet olla kurottelematta päätään ja kuuntelematta. Mutta he vastasivat varsin järkevasti: "Meidän on hyvä niinkuin on, meidän on hyvä niinkuin on!"

Oli, kuten sanottu, ihmeen ihana päivä, ja ilma oli niin raitis ja kevyt, että mahtoi olla ilo siinä lentää. Ja kuta useampi parvi villihamhia lensi ohi, sitä levottomammaksi kesyt hanhet kävivät. Pari kertaa he räpyttivät siipiään niinkuin heitä olisi haluttanut lähteä mukaan. Mutta silloin sanoi aina vanha hanhimuori: "Älkää nyt olko hulluja! Nuo saavat nähdä nälkää ja vilua."

Joukossa oli nuori hanhikukko, jossa tuo huutaminen oli herättänyt oikean matkahalun. "Jos vielä tulee parvi, niin minä lähdän mukaan", hän sanoi.

Tuli uusi parvi ja huusi niinkuin muut. Silloin kirkaisi nuori hanhikukko:

"Odottakaa! Odottakaa! Minä tulen!"

Hän levitti siipensä ja kohosi ilmaan, mutta oli niin tottumaton lentämään, että putosi takaisin maahan.

Villihanhet lienevät kuitenkin kuulleet hänen huutonsa. He kääntyivät ja lensivät hiljaa takaisin nähdäkseen tulisiko hän.

"Odottakaa! Odottakaa!" hän huusi ja yritti uudelleen.

Kaiken tämän poika kuuli kiviaidalla loikoessaan. "Olisi suuri vahinko", hän ajatteli, "jos tuo suuri hanhikukko menisi tiehensä. Olisi suuri suru isälle ja äidille, jos hän olisi poissa, kun he tulevat kirkosta."

Tätä ajatellessaan hän taaskin ihan unohti, että oli pieni ja voimaton. Hän hyppäsi aidaltaan suoraan hanhiparveen ja kietaisi kätensä hanhikukon kaulaan. "Sinä olet lentämättä tiehesi siinä", hän huusi.

Mutta juuri samassa oli hanhikukko huomannut, kuinka hänen olisi meneteltävä päästäkseen kohoamaan maasta. Hän ei voinut pysäyttää itseään pudistaaksensa poikaa pois, vaan tämä sai seurata mukana ilmaan.

Siinä kohottiin niin nopeasti, että poika kauhistui. Ennen kuin hän ehti yrittää irroittaa käsiään hanhikukon kaulasta, oli tämä jo niin korkealla, että hän olisi murskautunut kuoliaaksi, jos olisi pudottautunut maahan.

Ainoa, mitä hän voi tehdä päästäkseen parempaan asentoon, oli se, että koetti keinotella itseään ylös hanhen selkään. Ja sinne hän kimpuroikin, vaikkei suinkaan vaivattomasti. Eikä ollut helppoa pysytellä sileällä selälläkään, räpyttävien siipien välissä. Hänen piti molemmin käsin tarrautua syvälle höyheniin ja untuviin, ettei putoaisi alas.

Ruudukas vaatepalanen

Pojan pää meni niin pyörälle, ettei hän pitkään aikaan tiennyt tuon taivaallista. Ilma vinkui ja vihelsi häntä vastaan, siivet suhisivat ja höyhenissä kohisi kuin myrsky ikään. Kolmetoista hanhea lenteli hänen ympärillään, kaikki räpyttivät ja kaakattivat. Maailma pyöri hänen silmissään, ja hänen korvissaan humisi. Hän ei tiennyt, lensivätkö he korkealla vaiko alhaalla, eikä sitä minne he menivät.

Viimein hän tuli sen verran tajuihinsa, että ymmärsi välttämättömäksi ottaa selkoa siitä, mihin hanhet veivät häntä. Mutta sepä ei ollutkaan niin helppoa, sillä hän ei tiennyt, kuinka saisi rohkeutta katsoa alas. Hän oli aivan varma siitä, että hänen päätään alkaisi huimata, jos hän koettaisi. Viimein hän kuitenkin pakottautui katsahtamaan maahan.

Villihanhet eivät lentäneet aivan korkealla sentähden, että vastatullut vieras ei voinut hengittää kaikkein ohuimmassa ilmassa. Hänen tähtensä he myöskin lensivät hiukan hitaammin kuin tavallisesti.

Katsahtaessaan alas näytti pojasta, että hänen allensa oli levitettynä suuri huivi, joka oli jaettu lukemattomiin pieniin ja suuriin ruutuihin.

"Mihin ihmeeseen minä nyt olen joutunut?" kummaili hän.

Hän ei nähnyt muuta kuin ruutua ruudun vieressä. Muutamat olivat vinoja, muutamat suunnikkaanmuotoisia, mutta kaikkialla oli kulmia ja suoria reunoja. Ei mikään ollut pyöreätä, ei mikään väärää.

"Mikä se on tuo suuri ruudukas vaatepalanen, jota minä katselen?" sanoi poika itsekseen, odottamatta, että kukaan vastaisi.

Mutta hanhet, jotka lensivät hänen ympärillään, huusivat heti: "Peltoja ja niittyjä! Peltoja ja niittyjä!"

Silloin hän ymmärsi, että tuo suuri ruudukas vaatepalanen oli laakea Skoonen maa, jonka yli hän kulki. Ja hän alkoi ymmärtää, kuinka se voi näyttää niin moniväriseltä ja ruudukkaalta. Nuo heleänvihreät ruudut hän ensiksi tunsi: ne olivat ruispeltoja, jotka oli kylvetty viime syksynä ja jotka olivat pysyneet vihreinä lumen alla. Keltaisen harmaat ruudut olivat sänkipeltoja, joissa viime kesänä oli kasvanut viljaa, ruskeahkot olivat vanhoja apilasvainioita, ja mustat olivat tyhjiä juurikasveja tai kynnettyjä kesantoja. Ruskeat keltareunaiset olivat varmaan pyökkimetsiä, sillä keskellä metsää kasvavat suuret puut olivat niissä talvella paljaat, mutta pienet pyökit, jotka kasvavat metsän reunassa, pysyttävät kuivat, kellastuneet lehtensä kevääseen saakka. Oli myös mustia ruutuja, joiden keskellä oli harmaata: ne olivat suuria, yhteen rakennettuja taloja, joiden katot olivat mustat ja pihamaat kivetyt. Ja sitten oli ruutuja, jotka olivat keskeltä vihreitä ja joiden reunat olivat ruskeita: ne olivat puutarhoja, joissa nurmi alkoi vihertää, vaikka pensaat ja puut ympärillä vielä olivat ruskealla kaarnalla.

Poika ei voinut olla nauramatta nähdessään, kuinka ruudukasta kaikki oli.

Mutta kun hanhet kuulivat hänen nauravan, he huusivat kuin toruen:

"Hedelmällistä ja hyvää maata. Hedelmällistä ja hyvää maata."

Poika oli jo käynyt totiseksi. "Että vielä voit nauraa sinä", hän ajatteli, "sinä, joka olet joutunut kauheimpaan, mihin ihminen voi joutua."

Hän pysyttelihe totisena vähän aikaa, mutta sitten hän taas tuli naurahtaneeksi.

Mitä enemmän hän oli tottunut ratsastukseen ja menon vauhtiin, niin että jo kykeni ajattelemaan muutakin kuin miten pysyisi hanhen selässä, sitä enemmän hän alkoi huomata, kuinka täynnä ilma oli lintuparvia, jotka lensivät pohjoista kohti. Se oli yhtä huutamista ja hoilaamista parvesta toiseen. "Vai niin, että olette tekin tänään tulleet yli", huusivat muutamat. "Niinpä olemme", vastasivat hanhet. "Kuinka luulette olevan kevään laita?" – "Ei lehteäkään puissa ja vesi kylmää järvissä", tuli vastaukseksi.

Kun hanhet lensivät erään paikan yli, jossa oli kesyä siipikarjaa ulkona, he huusivat: "Mikä on talon nimi? Mikä on talon nimi?" Silloin kukko ojensi kaulansa ja vastasi:

"Talon nimi on Pikku-Pelto nyt niinkuin ennenkin, nyt niinkuin ennenkin."

Useampia tupia sanottiin kyllä omistajainsa nimen mukaan niinkuin on tapana Skoonessa, mutta sen sijaan, että olisivat vastanneet, että tämä oli Pietari Matinpojan tai Ola Bonpojan tupa, keksivät kukot nimiä, jotka heidän mielestään sopivat paremmin. Ne, jotka asuivat köyhissä torpissa ja pikkupaikoissa, huusivat: "Tämän talon nimi on Puutekylä." Ja ne, jotka asuivat kaikkein köyhimmissä, huusivat: "Tämän talon nimi on Tyhjälä, Tyhjälä, Tyhjälä."

Suuret, vuraat talonpoikaistalot saivat kauniita nimiä kukoilta, niinkuin Onnenpelto, Munämäki, Rahala.

Mutta herraskartanojen kukot olivat liian ylpeitä keksiäkseen jotakin leikillistä, he vain huusivat ja kiekuiivat semmoisella voimalla kuin olisivat tahtoneet äänensä kuulumaan aina aurinkoon asti. "Tämä on Dybekin herraskartano. Nyt niinkuin ennenkin, nyt niinkuin ennenkin."

Ja vähän kauempana seiso i muuan ja huusi: "Tämä on Svaneholm. Koko maailma sen tietää."

Poika huomasi, että hanhet eivät lentäneet suoraan eteenpäin. Ne leijailivat sinne tänne yli koko Söderslättn tasangon ikään kuin olisivat olleet iloissaan siitä, että olivat taas Skoonessa ja olisivat tahtoneet tervehtiä joka taloa.

Ne tulivat paikkaan, jossa oli suuria jyrkeviä rakennuksia ja korkeita savutorvia ja niiden ympärillä joukko pienempiä huoneita. "Tämä on Jordebergan sokeritehdas", huusivat kukot. "Jordebergan sokeritehdas."

Poika säpsähti istuessaan hanhen selässä. Hänenhän olisi pitänyt tuntea tämä paikka. Se ei ollut kaukana hänen kodistaan, ja täällä hän jo viime vuonna oli ollut hanhipaimenena. Mutta oli kyllä niin, ettei mikään ollut oikein näköistään, kun sitä katseli näin ylhäältäpäin.

Ja ajatteles, ja ajatteles! Oosa hanhityttö ja Pikku Matti, jotka olivat hänen tovereitaan viime vuonna! Poika olisi tahtonut tietää, kulkivatko he täällä vielä. Ja mitä he olisivat sanoneet, jos olisivat aavistaneet, että hän lensi korkealla heidän pänsä päällä?

Jordeberga häipyi sitten näkyvistä ja he kulkivat Svedalaan ja Skabersjöhön ja takaisin yli Börringenin luostarin ja Hækkebergan.

Poika sai nähdä tänä yhtenä päivänä enemmän kuin oli nähnyt ennen koko elinaikanaan.

Kun villihamhet tapasivat kesyjä hanhia, oli heillä kaikkein hauskinta. He lensivät silloin hyvin hitaasti ja huusivat: "Nyt mennään tuntureille! Tuletteko mukaan? Tuletteko mukaan?"

Mutta kesyt hanhet vastasivat: "Talvi on vielä maassa. Olette liian aikaisin liikkeellä. Palatkaa takaisin! Palatkaa takaisin!"

Villihamhet laskeutuivat alas, jotta ääni kuuluisi paremmin, ja huusivat: "Tulkaa mukaan, niin opetamme teitä lentämään ja uimaan."

Siitä kesyt hanhet suuttuivat eivätkä vastanneet.

Mutta villihamhet laskeutuivat vielä alemma, niin että melkein hipoivat maata, ja sitten he kohosivat niin nuolen nopeasti, kuin olisivat kauheasti säikähtäneet. "Oi joi joi!" huusivat he. "Eiväthän ne olleetkaan hanhia. Nehän olivat vain lampaista."

Maassa olijat raivostuivat ja huusivat: "Kuula teihin sattukoon, jok'ainoan, jok'ainoan!"

Kun poika kuuli kaiken tämän leikinlaskun, hän nauroi. Silloin hän muisti, kuinka vaikea hänen asemansa oli, ja nyt hän itki. Mutta hetken päästä hän taas nauroi.

Ei koskaan hän ollut mennyt niin hyvää vauhtia, vaikka hän aina oli mielellään ratsastanut nopeasti ja hurjasti. Eikä hän tietysti koskaan ollut ajatellut, että ylhäällä ilmassa voisi tuntua niin raittiilta kuin siellä tuntui ja että sinne kohoaisi maasta niin hyvä mullan ja pihkan tuoksu. Eikä hän ollut ajatellut sitäkään, miltä tuntuisi kulkea näin korkealla maasta. Mutta oli niinkuin olisi lentänyt pois suruista ja murheista kaikenmoisista, mitä vain ajatella voi.

II

AKKA KEBNEKAISELAINEN

Ilta

Suuri kesy hanhikukko, joka oli seurannut villihanhia ilmaan, oli hyvin ylpeä siitä, että sai lentää edestakaisin Söderslättn yli villihanhien seurassa ja tehdä kesyistä pilaa. Mutta kuinka onnellinen hän olikin, ei hän kuitenkaan voinut sille mitään, että häntä iltapäivällä alkoi uuvuttaa. Hän koetti hengittää syvempään ja liikuttaa siipiään nopeammin, mutta sittenkin hän jäi useita hanhenpituuksia muita jäljemmäksi.

Kun ne hanhet, jotka lensivät viimeisinä, huomasivat, että kesy hanhi ei voinut seurata mukana, he alkoivat huutaa sille hanhelle, joka kulki kiilan kärjessä ja johti kulkuetta: "Akka Kebnekaiselainen!" – "Mikä hätänä?" kysyi johtajahanhi. "Valkoinen jää perään. Valkoinen jää perään." – "Sanokaa, että on helpompi lentää nopeasti kuin hitaasti", huusi johtajahanhi ja painalsi eteenpäin niinkuin ennenkin.

Hanhikukko koetti kyllä seurata neuvoa ja lisätä vauhtia, mutta siitä hän uupui niin, että vaipui leikattujen piilipuiden latvojen tasalle, jotka reunustivat pelloja ja niittyjä.

"Akka! Akka! Akka Kebnekaiselainen!" huusivat silloin ne, jotka lensivät viimeisinä ja huomasivat, kuinka tukalassa tilanteessa toinen oli. "Mitä te nyt taas tahdotte?" kysyi silloin johtajahanhi ja hänen äänensä kuulosti kauhean kärttyseltä. "Valkoinen vaipuu maahan. Valkoinen vaipuu maahan." – "Sanokaa hänelle, että on helpompi lentää ylhäällä kuin alhaalla", huusi johtajahanhi. Eikä hän hiljentänyt vähääkään vauhtiaan, vaan painalsi eteenpäin niinkuin ennenkin.

Hanhikukko koetti seurata tätäkin neuvoa, mutta kun hän yritti kohota korkeuteen, hän hengästyi niin, että rinta oli haljeta.

"Akka! Akka!" huusivat silloin ne, jotka lensivät viimeisinä. "Ettekö voi antaa minun lentää rauhassa?" kysyi johtajahanhi, ja se vaikutti vielä kärsimättömämmältä kuin ennen. "Valkoinen kohta putoaa. Valkoinen kohta putoaa." – "Sanokaa hänelle, että se, joka ei jaksa seurata mukana, saa palata kotiinsa!" huusi johtajahanhi. Eikä hänelle suinkaan juolahtanut mieleenkään hiljentää vauhtia, vaan hän painalsi eteenpäin niinkuin ennenkin.

"Vai niin, vai niinkö on laita", sanoi hanhikukko. Hän ymmärsi samassa, että villihanhilla ei ollut ajatustakaan ottaa häntä mukaansa Lappiin. Ne olivat vain leikillä houkutelleet hänet mukaansa.

Häntä harmitti aika tavalla, että voimat nyt pettivät eikä hän saanut näyttää noille maankulkijoille, että kesykin hanhi saattaa johonkin kelvata. Ja kaikista harmillisinta oli, että hän oli joutunut yhteen Akka Kebnekaiselaisen kanssa. Sillä vaikka hän olikin kesy hanhi, hän oli kuitenkin kuullut puhuttavan johtajahanhesta, jonka nimi oli Akka ja joka oli lähes sadan vuoden vanha. Häntä pidettiin niin suuressa arvossa, että kaikkein parhaiden villihanhien oli tapana liittyä hänen seuraansa. Mutta kukaan ei halveksinut kesyjä hanhia niinkuin Akka ja hänen parvensa, ja mielellään hän olisi tahtonut näyttää heille, että hän oli heidän vertaisensa.

Hän lensi hiljaa muiden perässä ja mietti itsekseen, kääntyisikö vai jatkaisi. Silloin sanoi yht'äkkiä tuo peukalopää, jota hän kantoi selässään: "Kuuleshan, Martti hanhikukko, sinä kai ymmärrät, että sinun, joka et koskaan ennen ole lentänyt, on mahdotonta seurata villihanhia aina Lappiin saakka. Etkö käänny kotiin, ennen kuin itsesi turmelet?"

Mutta tuo peukaloinen oli pahinta, mitä hanhikukko tiesi, ja tuskin hän oli käsittänyt, ettei se raukka uskonut hänen voivan tehdä tuota matkaa, kun hän jo päätti kestää. "Jos sinä vielä sanot sanankaan, niin minä heitän sinut ensimmäiseen savikuoppaan, jonka yli kuljemme", hän sanoi ja sai samassa suuttumuksestaan semmoiset voimat, että alkoi lentää melkein yhtä hyvin kuin kuka tahansa noista muista.

Kauan hän ei kuitenkaan olisi voinut jatkaa tällä tavalla, mutta sitä ei tarvittukaan, sillä nyt laskeutuneet aurinko nopeasti ja juuri auringon laskeutumisessa hanhet painautuivat suoraan maahan. Ja ennen kuin poika ja hanhikukko tiesivätkään, he olivat tulleet Vombsjön rannalle.

"On kai tarkoitus yöpyä tähän", ajatteli poika ja hyppäsi hanhen selästä.

Hän seisoi kaitaisella hiekkarannalla, ja hänen edessään oli sängen suuri järvi. Järvi oli ruman näköinen, sillä se oli melkein kokonaan jääkuoren peitossa, joka oli mustunut ja epätasainen ja täynnä halkeamia ja reikiä, niinkuin kevätjää tavallisesti on. Jää veteli kyllä viimeisiä virsiään. Se oli jo irti maasta ja sen ympärillä oli leveä vyö mustaa, kirkasta vettä. Mutta siinä se kuitenkin vielä oli ja uhosi ympärilleen kylmyyttä ja talven kaameutta.

Toisella puolen järveä näkyi olevan aukeata ja valoisaa seutua, mutta siinä, mihin hanhet olivat laskeutuneet, oli synkkää kuusimetsää. Ja näytti siltä kuin olisi kuusimetsällä ollut voimaa sitoa talvi itseensä kiinni. Muualla kaikkialla oli maa paljaana, mutta havuisten kuusenoksien alla oli lunta, joka oli sulanut ja jäänyt, niin että se oli kovaa kuin lasi.

Pojasta tuntui kuin hän olisi tullut erä- ja talvimaahan, ja häntä alkoi pelottaa niin, että hänen olisi tehnyt mieli huutaa täyttä kurkkua.

Hänen oli nälkä. Hän ei ollut syönyt mitään koko päivänä. Mutta mistä hän saisi ruokaa? Maaliskuussa ei kasva mitään syötävää maassa eikä puissa.

Niin, mistä hän saisi ruokaa ja kuka antaisi hänelle yösijaa, ja kuka valmistaisi hänelle vuoteen, ja kuka lämmittäisi häntä takkansa ääressä, ja kuka suojelisi häntä pedoilta? Sillä nyt oli aurinko laskenut, ja järvi alkoi huokua kylmää ja taivaalta laskeutui pimeyttä ja hämärän kintereillä tuli kaameutta ja metsästä alkoi kuulua ritinää ja ratinaa.

Poissa oli nyt pojan ylhäällä ilmassa tuntema iloinen mieli, ja hädissään hän alkoi katsella matkatovereitaan. Eihän hänellä ollut ketään, johon turvautuisi.

Silloin hän näki, että hanhikukon laita oli vielä kehnommin kuin hänen. Se makasi samalla paikalla mihin oli laskeutunut ja näytti siltä kuin olisi tehnyt kuolemaa. Kaula oli retkellaan maata pitkin, silmät olivat kiinni ja hengitys oli vain hiljaista sihinää.

"Rakas Martti hanhikukko", sanoi poika, "koeta saada jotakin juotavaa.

Eihän veteen ole kuin pari askelta."

Mutta hanhikukko ei hievahtanutkaan.

Poika oli kyllä ollut ennen maailmassa ilkeä hanhikukolle ja kaikille muille eläimille, mutta hänestä tuntui kuin hanhikukko olisi ollut hänen ainoa turvansa, ja hän alkoi hirveästi pelätä kadottavansa hänet. Hän alkoi heti survia ja työntää häntä saadakseen hänet alas veteen. Hanhikukko oli suuri ja raskas, niin että siinä oli pojalla aikamoinen työ, mutta viimein hän onnistui.

Hanhikukko tuli veteen pää edellä. Hetken aikaa hän makasi hiljaa liejussa, mutta pian hän pisti päänsä ylös, pudisti veden silmistään ja päristi. Sitten hän ui ylöspäin ruohikkoon.

Villihanhet olivat jo vedessä ennen häntä. Niin pian kuin he olivat laskeutuneet alas ilmasta, he olivat rientäneet veteen. Eivät olleet välittäneet hanhikukosta eivätkä hänen kannettavastaan. He olivat kylpeneet ja puhdistautuneet, ja nyt he särpivät itseensä puolimädännyttä vesiheinää ja vesiapilasta.

Valkoinen hanhikukko sattui huomaamaan pienen ahvenen. Hän otti sen nopeasti kiinni, ui rantaan kantaen sitä ja asetti sen pojan eteen. "Siinä saat palkkasi siitä, että autoit minut veteen", hän sanoi.

Ensimmäisen kerran koko päivänä poika sai kuulla ystävällisen sanan. Hän tuli niin iloiseksi, että olisi tahtonut kietoa kätensä hanhikukon kaulaan, mutta ei tullut sitä tehneeksi. Ja lahjastakin hän tuli iloiseksi. Ensin hänestä tuntui kuin hänen olisi ollut mahdotonta syödä raakaa kalaa, mutta sitten hänen kuitenkin teki mielensä koettaa.

Hän tunnusteli, oliko tuppiveitsi tullut mukaan, ja aivan oikein, se riippui takana housun napissa, vaikka oli niin pienentynyt, ettei ollut tulitikkua suurempi. No, saattoihan sillä suomustaa ja perata kalan, eikä kestänyt kauan, ennen kuin ahven oli syöty.

Kun poika oli ravittu, hän häpesi sitä, että oli voinut syödä raakaa kalaa. "Näky, etten ole enää ihminen, vaan oikea haltija", hän ajatteli.

Pojan syödessä hanhikukko seisoj hänen vieressään koko ajan, ja kun hän oli nielaissut viimeisen palan, hanhi sanoi hiljaa: "Niin nyt kävi, että jouduimme ylpeiden hanhien seuraan, jotka halveksivat kaikkia kesyjä lintuja." – "Niin, olen kyllä huomannut sen", poika sanoi. – "Olisi ollut suuri kunnia minulle, jos olisin voinut seurata heitä aina Lappiin saakka ja näyttää heille, että kesy hanhikin voi kelvata johonkin." – "Ni-iin", sanoi poika ja venytteli sanaa, sillä ei hänkään uskonut, että hanhikukko siinä onnistuisi, mutta hän ei tahtonut kuitenkaan sanoa vastaankaan. – "Mutta minä en usko voivani tulla toimeen itsekseni sellaisella matkalla", sanoi hanhikukko, "ja minä olisin kysynyt, etkö sinä tahtoisit seurata mukana ja auttaa minua."

Poika ei tietysti ollut muuta ajatellut kuin palata kotiin niin pian kuin suinkin, ja hän hämmästyi niin, ettei tiennyt mitä vastaisi. "Minä luulin, että olimme vihamiehiä, sinä ja minä", hän sanoi. Mutta sen näkyi hanhikukko kokonaan unohtaneen. Hän muisti vain, että poika juuri oli pelastanut hänen henkensä.

"Minun kai pitäisi palata kotiin isän ja äidin luo", poika tuumi. – "Minä kyllä vien sinut aikanaan heidän luokseen takaisin", sanoi hanhikukko. "En jätä sinua, ennen kuin voin laskea sinut kotikynnyksesi eteen."

Poika ajatteli, että olisi parasta olla näyttäytymättä vanhemmille vielä jonkin aikaa. Hän ei ollut taipumaton ehdotukseen, ja hän aikoi juuri sanoa suostuvansa siihen, kun kuuli kovan kohauksen takaansa. Villihamhet olivat nousseet järvestä kaikki yht'aikaa ja pudistivat vettä päältänsä. Sitten he järjestyivät pitkään riviin ja tulivat, johtajahanhi etunenässä, heidän luokseen.

Kun valkoinen hanhikukko katseli villihamhia, ei hänen ollut oikein hyvä olla. Hän oli odottanut, että he olisivat enemmän kesyjen hanhien näköisiä ja että he tuntuisivat hänestä enemmän sukulaisilta. He olivat paljoa pienempiä kuin hän, eikä kukaan heistä ollut valkoinen, vaan he olivat kaikki harmaita ja vähän ruskealle vivahtavia. Ja heidän silmänsä melkein pelottivat häntä. Ne olivat keltaiset ja loistivat niinkuin niiden takana olisi tuli palanut. Hanhikukkoa oli aina opetettu, että oli sopivinta kulkea hiljaa ja hyllytellen, mutta nämä eivät näkyneet voivan kävellä, vaan kulkivat puolijuoksua. Mutta ensin häntä pelotti nähdessään heidän jalkansa. Ne olivat suuret ja jalkapohjat olivat kuluneet ja repaleiset. Näki selvään, ettei villihamhilla ollut koskaan aikaa katsoa mihin astuivat. He eivät koskaan kiertäneet. He olivat hyvin siroja ja hyvässä kunnossa, mutta jaloista näki, että he olivat köyhiä erämaan lapsia.

Hanhikukko tuskin ennätti kuiskata pojalle: "Vastaa nyt pian puolestasi, mutta älä sano kuka olet", kun ne jo olivat luona.

Villihamhet seisoivat heidän edessään ja niiaailivat kauloillaan monta kertaa, ja hanhikukko teki samalla tavalla vielä useamman kerran kuin he. Kun oli tarpeeksi tervehditty, sanoi johtajahanhi: "Nyt tahtoisimme kuulla, keitä te olette."

"Eihän minusta ole paljoa puhuttavaa", sanoi hanhikukko. "Olen syntynyt Skanörissä viime keväänä. Syksyllä minut myytiin Holger Niilonpojalle Västra Vemmenhögiin, ja siellä olen ollut siitä pitäen." – "Et näy olevan sukua suurta", sanoi johtajahanhi. "Mikä sitten tekee sinut niin ylpeäksi, että tahdot päästä villihamien seuraan?" – "Voihan olla, että tahdon näyttää teille villihamhille, että me kesytkin johonkin kelpaamme", sanoi hanhikukko. – "Niin, hyväpä olisi, jos voisit sen meille näyttää", sanoi johtajahanhi. "Olemme jo nähneet, kuinka taitava olet lentämään, mutta sinä olet ehkä taitavampi muussa urheilussa. Voihan olla, että olet etevä uimari." – "Ei ole siitäkään kehumista", sanoi hanhikukko. Hän luuli huomanneensa, että johtajahanhi jo oli päättänyt lähettää hänet kotiin, eikä välittänyt siitä kuinka vastaisi. "En ole koskaan uinut pitemmältä kuin savihaudan yli", hän jatkoi. – "Sitten mahdat olla mainio juoksija", sanoi johtajahanhi. – "En ole koskaan nähnyt kesyn hanhen juoksevan, enkä ole sitä itsekään yrittänyt", sanoi hanhikukko ja teki asian pahemmaksi kuin se olikaan.

Suuri valkoinen odotti nyt saavansa kuulla johtajan sanovan, ettei hän mitenkään voisi ottaa häntä mukaansa. Hän hämmästytti kovin kun kuuli: "Sinä vastaat rohkeasti kysymyksiin, ja siitä jolla on rohkeutta voi tulla hyvä matkatoveri, vaikka olisikin alussa kokematon. Mitäs sanoisit siitä, jos jäisit joukkoomme pariksi päiväksi, että saamme nähdä mihin kelpaat?" – "Siihen olen hyvin tyytyväinen", sanoi hanhikukko ja oli oikein hyvillään.

Sitten johtajahanhi osoitti nokallaan ja sanoi: "Mutta kuka on tuo, joka on mukanasasi? Tuommoista en ole koskaan ennen nähnyt." – "Hän on minun toverini", sanoi hanhikukko. "Hän on ollut hanhipaimen kaiken elinaikansa. Hänestä on kyllä oleva apua matkalla." – "Niin, saattaahan tuo olla hyvä kesylle hanhelle", vastasi villi. "Miksi häntä kutsut?" – "Hänellä on useita nimiä", sanoi hanhikukko epäröiden eikä tiennyt, mitä vastaisi, sillä hän ei tahtonut ilmaista, että pojalla oli ihmisen nimi. "Niin, hänen nimensä on Peukaloinen", hän sanoi viimein. – "Onko hän haltijain sukua?" kysyi johtajahanhi. – "Mihin aikaan teillä villi-
hanhilla on tapana asettua levolle?" sanoi hanhikukko nopeasti ja koetti päästä vastaamasta viimeiseen kysymykseen. "Minun silmäni menevät itsestään kiinni tähän aikaan päivästä."

Oli helppo huomata, että se hanhi, joka puhui hanhikukon kanssa, oli hyvin vanha. Koko höyhenpuku oli jäänharmaa ilman mustia juovia. Pää oli suurempi, säätimet olivat paksummat ja jalat kuluneemmat kuin kenenkään muun. Höyhenet olivat kankeat, hartiat ryhmyiset ja kaula hieno. Kaikki se oli iän työtä. Silmiin vain ei ollut iä mitään vaikuttanut. Ne loistivat kirkkaammin, ikään kuin nuorekkaammin kuin kenenkään muun.

Hän kääntyi nyt ylöspäin hanhikukon puoleen. "Tiedä nyt, hanhikukko, että minä olen Akka Kebnekaiselainen ja että se, joka lentää lähinnä minua, oikealla puolellani, on Yksi Vassijaurelainen, ja se joka lentää vasemmalla puolellani, on Kaksi Nuoljalainen. Tiedä myöskin, että toinen oikean puolen hanhi on Kolme Sarjektjakkolainen ja toinen vasemmanpuolen hanhi Neljä Suappavaaralainen, ja heidän takanaan lentävät Viisi, joka on kotoisin Oviksfjällestä, ja Kuusi, Sjangelista. Ja tiedä, että nämä, samoin kuin ne kuusi hanhea, jotka lentävät viimeisinä, kolme oikealla ja kolme vasemmalla puolella, ovat tunturihanhien parasta sukua. Älä sinä pidä meitä maankulkijoina, jotka liittyvät kenen seuraan tahansa, äläkä sinä luule, että annamme kenenkään semmoisen nukkua kanssamme, joka ei tahdo sanoa, mistä suvusta hän on lähtöisin."

Kun Akka, johtajahanhi, näin puhui, astui poika äkkiä esiin. Häntä oli surettanut, että hanhikukko, joka vastasi niin reippaasti omasta puolestaan, antoi niin vältteleviä vastauksia, kun oli hänestä kysymys. "En tahdo pitää salassa kuka olen", hän sanoi. "Nimeni on Niilo Holgerinpoika ja minä olen mäkitupalaisen poika, ja aina tähän päivään asti olen minä ollut ihminen, mutta tänään aamupäivällä –."

Edemmäksi poika ei päässyt, sillä ei kukaan häntä enää kuullut. Tuskin hän oli sanonut olevansa ihminen, kun johtajahanhi peräytyi kolme askelta taaksepäin ja muut vielä enemmän. Ja he ojensivat kaulansa häntä kohti ja sähisivät äkäisesti...

"Tuota olen epäillyt aina siitä alkaen, kun näin sinut ensin tässä rannalla", sanoi Akka. "Ja nyt mene pian tiehesi! Me emme kärsi ihmisiä seurassamme."

"Eihän toki liene mahdollista, että te villi-
hanhet voisitte pelätä tuommoista, joka on noin pieni", sanoi hanhikukko. "Huomenna hän varmaan lähtee kotiinsa, mutta yötä antanette hänen tulla kanssanne. Ei kukaan meistä voi vastata siitä, että annamme tuommoisen raukan viettää yönä yksin kärppien ja kettujen uhkaamana."

Villi-
hanhi tuli nyt lähemmäksi, mutta näkyi selvään, että hänen oli vaikea voittaa pelkoaan. "Minua on opetettu pelkäämään kaikkea, mikä ihmisen nimeä kantaa, olkoon sitten suurta tai pientä", hän sanoi. "Mutta jos sinä, hanhikukko, vastaat tämän puolesta, ettei hän tee meille mitään pahaa, niin jääköön hän sitten yöksi luoksemme. Mutta minä pelkään, että yösimme ei miellytä sinua eikä häntä, sillä me aiomme asettua nukkumaan tuolle irtolaiselle jälle." Akka kyllä ajatteli, että tuo alkaisi arveluttaa hanhikukkoa. Mutta tämä ei ollut millänsäkään. "Te olette viisaita, kun ymmärrätte valita niin turvallisen nukkumapaikan", hän sanoi.

"Mutta sinä vastaat siitä, että hän huomenna lähtee kotiinsa." – "Silloin täytyy minunkin jättää teidät", sanoi hanhikukko. "Olen luvannut olla häntä jättämättä." – "On omassa vallassasi lentää minne tahdot", sanoi johtajahanhi.

Sen sanottuaan hän levitti siipensä ja lensi jään yli, ja villihamiet seurasivat häntä toinen toisensa perästä.

Poikaa suretti, että hänen Lapin-matkastaan ei voisi tulla mitään, ja sitten häntä pelotti kylmä yösiä. "Tämä käy yhä pahemmaksi, hanhikukko", hän sanoi. "Ensiksikin me palellumme kuoliaiksi jäällä."

Mutta hanhikukko oli hyvällä tuulella. "Ei hätää mitään", hän sanoi. "Keräähän nyt pian kokoon pehkuja ja ruohoa niin paljon kuin jaksat kantaa."

Kun pojan syli oli täynnä kuivaa ruohoa, tarttui hanhikukko häntä kaulukseen, nosti hänet ylös ja lensi jälle, jossa villihamiet jo nukkuivat nokka siiven alla.

"Levitä ruoho jäälle, että minulla on jotakin, jonka päällä voin seisoa enkä jäädy kiinni. Auta sinä minua, niin minä autan sinua", sanoi hanhikukko.

Poika teki niin, ja niin pian kuin hän oli valmis, tarttui hanhi häntä vielä kerran kaulukseen ja pisti hänet siipensä alle. "Siinä sinulla pitäisi olla hyvä ja lämmin nukkua", hän sanoi ja painoi siivellään, ettei poika liukuisi alas.

Poika oli niin untuvain peitossa, ettei voinut vastata, mutta lämmin ja hyvä hänen oli maata, ja väsynyt hän oli ja tuossa tuokiossa hän nukkui.

Yö

On vanha totuus, että jää on aina petollista ja ettei siihen ole vähääkään luottamista. Keskellä yötä muuttautui Vombsjön irtain jää niin, että se erästä paikasta joutui koskettamaan rantaa. Tapahtui nyt niin, että Smirre, kettu, joka siihen aikaan asui järven itäpuolella Övedsklosterin puistossa, huomasi tuon paikan ollessaan yöllisellä metsästysretkellään. Smirre oli nähnyt villihamiet jo illalla, mutta ei ollut odottanut voivansa päästä heihin käsiksi. Hän lähti nyt heti jäälle.

Kun Smirre oli hanhia aivan lähellä, livetti hänen jalkansa niin, että kynnet vähän rapsahtivat jäähän. Hamiet heräsivät ja räpäyttivät siivillään heittäytyäkseen ilmaan. Mutta Smirre oli heitä nopeampi. Hän heittihe eteenpäin niinkuin nakattuna, tarttui muuatta hanhea siipipankkoon ja hyökkäsi takaisin rantaan päin.

Mutta tänä yönä eivät villihamiet olleet yksin jäällä, vaan heidän mukanaan oli ihminen, vaikkakin pieni. Poika oli herännyt siitä, että hanhikukko oli levittänyt siipensä. Hän oli pudonnut jäälle ja jäänyt siihen istumaan unenpöpperössä. Hän ei ollut ymmärtänyt mitään kaikesta levottomuudesta, ennen kuin oli nähnyt matalajalkaisen pienen koiran juoksevan pois jään yli hanhi suussa.

Poika juoksi heti jäljestä ottaakseen hanhen tuolta koiralta. Hän kuuli kyllä hanhikukon huutavan jälkeensä: "Varo itseäsi, Peukalainen! Varo itseäsi!" – "Mutta noin pientä koiraa ei minun toki tarvinne pelätä", ajatteli poika ja syöksyi eteenpäin.

Villihamiet, jota Smirre kettu laahasi perässään, kuuli pojan puukenkien läiskeen jäätä vasten, ja hän uskoi tuskin korviaan. "Aikooko tuo naskali ottaa minut ketulta?" hän ihmetteli. Vaikka hänen tilansa olikin niin surkea, alkoi syvällä hänen kurkussaan kaakattaa niin hauskesti, että oli melkein niinkuin hän olisi nauranut.

"Kyllä se heti paikalla kaatuu johonkin jään halkeamaan", ajatteli hanhi.

Mutta vaikka yö olikin pimeä, poika näki selvästi kaikki halkeamat ja reiät jäässä, ja hän teki rohkeita hyppäyksiä niiden yli. Se johtui siitä, että hänellä nyt oli haltijain hyvät yösilmit ja että hän voi nähdä pimeässä. Hän näki sekä järven että rannat niin selvästi kuin jos olisi ollut päivä.

Smirre kettu hyppäsi jäältä maihin, mutta juuri silloin kun hän pyrki ylös rantatörmää, huusi poika: "Pane alas hanhi, sen rakkari!" Smirre ei tiennyt, kuka huusi; se ei joutanut katsahtamaan taakseen, vaan kiihdytti yhä kulkuaan.

Kettu meni nyt suuria komeita pyökkejä kasvavaan metsään, ja poika seurasi mukana ollenkaan ajattelematta, että häntä voisi uhata mikään vaara. Sitä vastoin hän koko ajan ajatteli, kuinka ylenkatseellisesti villihamhet olivat ottaneet hänet eilen illalla vastaan, ja hän halusi kernaasti osoittaa heille, että ihminen kuitenkin on hiukan enemmän arvoinen kuin mikään muu jumalan luoma.

Kerta toisensa perästä hän huusi tuolle koiralle, saadakseen hänet päästämään irti saaliinsa. "Mikä koira sinä olet, joka et häpeä varastaa kokonaista hanhea?" hän sanoi. "Pane se hetikohta maahan, muuten saat nähdä, millaisen selkäsaunan saat. Pane se maahan, muuten minä puhun isännällesi, miten sinä käyttäydyt!"

Kun Smirre kettu huomasi, että häntä luultiin selkäsaunaa pelkääväksi koiraksi, se oli hänestä niin hassua, että hän oli vähällä päästää hanhen. Smirre oli suuryöväri, joka ei tyytynyt pyydystelemään vain rottia ja hiiriä pelloilta, vaan uskalsi tulla aina taloihin saakka varastamaan kanoja ja hanhia. Hän tiesi olevansa pelätty koko seudulla. Noin hullua ei hän ollut kuullut sitten kuin penikkana ollessaan.

Mutta poika juoksi niin, että hänestä näytti siltä kuin paksut pyökit olisivat liukuneet takaperin hänen ohitse, ja hän läheni Smirreä. Viimein hän oli häntä niin lähellä, että sai hännästä kiinni. "Nyt minä otan sinulta sittenkin hanhen", hän huusi ja piti vastaan minkä voi. Mutta hän oli liiaksi voimaton pysäyttääkseen Smirren. Kettu tempoi häntä mukanaan niin, että kuivat pyökinlehdet tuiskusivat ympärillä.

Mutta nyt näkyi Smirre päässeen selville siitä, kuinka vaaraton se oli, joka seurasi häntä. Hän pysähtyi, pani hanhen maahan ja asettui sen päälle etujalkoineen, ettei se voisi lentää tiehensä. Hänen piti juuri puraista hanhelta kurkku poikki, mutta sitä ennen hän ei malttanut olla vähän hännäämättä poikaa. "Juokse pian kantelemaan isännälle, sillä nyt minä puraisen hanhen kuoliaaksi", hän sanoi.

Kovin poika hämmästyi nähdessään, miten terävä kuono ja kuinka käheä ja äkäinen ääni sillä koiralla oli, jota hän oli seurannut. Mutta samalla häntä myös niin suututti se, että kettu teki hänestä pilaa, ettei hän ajatellutkaan pelästyä. Hän tarttui lujemmin kiinni häntään, ponnisti jaloillaan puunjuuresta, ja juuri kun kettu aukaisi kitansa hanhen kurkun päällä, hän tempaisi minkä suinkin voi. Smirre hämmästyi siitä niin, että antoi vetää itseään pari askelta, ja villihamhi pääsi vapaaksi. Hän lensi raskaasti ylöspäin. Hänen toinen siipensä oli haavoittunut niin, että hän tuskin voi sitä käyttää, ja sitten hän ei nähnyt mitään pimeässä metsässä, vaan oli niin avuton kuin sokea. Hän ei siksi voinut antaa pojalle mitään apua, vaan pyrki ulos oksakaton aukosta ja lensi takaisin järvelle.

Mutta Smirre heittäytyi poikaa vastaan. "Jos en saa toista, niin saan kai toisen", hän sanoi, ja äänestä kuului, kuinka vihainen hän oli.

"Älä luulekaan saavasi", sanoi poika ja hän oli oikein hyvällä tuulella, kun oli pelastanut hanhen. Hän pysytteli yhä kiinni ketun hännässä ja pyörähti sen kanssa toiselle puolelle, kun kettu koetti saada häntä kiinni toiselta.

Siitä tuli metsässä tanssi semmoinen, että lehdet tuiskusivat. Smirre pyöri pyörimistään, mutta häntä pyöri myös ja poika piteli siitä kiinni, eikä kettu voinut päästä häneen käsiksi.

Poika oli niin iloisissa menestyksestä, että alussa vain hyppi ja teki pilkkaa ketusta, mutta Smirre oli uupumaton, niinkuin vanhat metsästäjät tavallisesti ovat, ja poika alkoi pelätä lopulta sittenkin joutuvansa kiinni.

Silloin hän keksi nuoren pyökin, joka oli kasvanut kaitaisena kuin tikku ehtiäkseen pian vapaaseen ilmaan vanhain pyökkien muodostaman oksakaton yläpuolelle. Hän päästi yht'äkkiä ketun hännän ja kiipesi pyökkiin. Smirre kettu oli niin innoissaan, että yhä jatkoi tanssiaan ja tanssi vielä hyvän aikaa häntänsä perässä. "Älä viitsi enää tanssia", sanoi poika.

Mutta Smirre ei voinut kärsiä sellaista häpeää, ettei saisi voitetuksi niin pientä naskalia, ja hän paneutui puun juurelle vartioidakseen hänet uuvuksiin.

Pojan ei ollut lainkaan hyvä istua siinä ratsain heikolla oksalla. Nuori pyökki ei vielä ulottunut korkeaan oksaholviin. Ei hän voinut päästä toiseen puuhun, eikä hän uskaltanut laskeutua maahan.

Häntä paleli niin, että hän oli vähällä kontistua ja päästää kätensä oksan ympäriltä, ja häntä nukutti kauheasti, mutta hän ei uskaltanut nukkua, koska pelkäsi putoavansa maahan.

Uskomatonta, kuinka kamalaa oli istua noin yön aikana metsässä. Hän ei ollut koskaan ennen tiennyt, mitä yö on. Oli niinkuin kaikki olisi kivettynyt eikä koskaan enää heräisi henkiin.

Niin alkoi aamu sarastaa ja poika tuli iloiseksi siitä, että kaikki muuttui taas entisensä näköiseksi, vaikka kylmyys tuntui vieläkin pistävämmältä kuin yöllä.

Kun aurinko viimein nousi, ei se ollut keltainen, vaan punainen. Pojasta näytti siltä kuin se olisi ollut vihainen, ja hän ihmetteli, minkä tähden se oli vihainen. Ehkä sen tähden, että yö oli tehnyt maailman niin kylmäksi ja kamalaksi sillä aikaa kun aurinko oli ollut poissa.

Auringon säteet ajoivat esiin suurissa kimpuissa nähdäkseen, mitä yö oli saanut aikaan, ja näkyi, kuinka kaikki esineet punastuivat, niinkuin niillä olisi ollut paha omatunto. Pilvet taivaalla, silkinsileät puiden rungot, metsäkaton pienet yhteen palmikoidut oksat, kuura, joka peitti maassa pyökkien lehdet, kaikki leimahti punaiseksi.

Mutta yhä useammat ja useammat säteet ajoivat esiin avaruuden halki, ja kohta oli kaikki yön kamaluus poissa. Lamaannus oli poissa, ja esiin tuli ihmeen paljon elämää. Musta, punaniskainen palokärki alkoi takoa nokallaan puun runkoon. Orava suikahti pesästään pähkinä hampaissa, asettui oksalle ja alkoi kuoria sitä. Kottarainen tuli lentäen, suussa juurikuitu, ja peippo visersi puun latvassa.

Silloin poika ymmärsi, että aurinko oli sanonut kaikille näille pienoisille: "Herätkää nyt ja tulkaa ulos pesistänne! Nyt minä olen täällä! Nyt ei teidän enää tarvitse mitään pelätä!"

Järveltä kuului villihanhien huuto, kun he järjestyivät lentämään. Kohta sen jälkeen tulivat kaikki neljätoista hanhea lentäen metsän yli. Poika koetti huutaa heille, mutta he lensivät niin ylhäällä, ettei hänen äänensä voinut saavuttaa heitä. He kai luulivat, että kettu oli jo aikoja sitten syönyt hänet suuhunsa. Eivät viitsineet edes tulla häntä etsimään.

Poika oli vähällä ruveta itkemään pelosta, mutta aurinko oli nyt taivaalla kullankeltaisena ja iloisena ja antoi rohkeutta koko maailmalle. "Ei maksa vaivaa, Niilo Holgerinpoika, olla mistään hädissään ja levoton niin kauan kuin minä olen olemassa", sanoi aurinko.

Hanhileikki

Maanantaina maaliskuun 21. p: nä.

Kaikki pysyi metsässä muuttumattomana melkein niin kauan kuin hanhi tarvitsi syödäkseen aamiaista, mutta juuri silloin kun aamu oli muuttumassa puolipäiväksi, tuli yksinäinen villihanhi lentäen tiheän oksakaton alla. Hän kulki haparoiden runkojen ja oksien välissä ja lensi hyvin hiljaa. Niin pian kuin huomasi hänet Smirre kettu jätti paikkansa pikkupyökin alla ja hiipi häntä vastaan. Hanhi ei paennut kettua, vaan lensi sangen lähelle häntä. Smirre teki korkean hyppäyksen hänen jälkeensä, mutta ei osunut, ja hanhi lensi edelleen järvelle päin.

Ei kestänyt kauan, ennen kuin uusi hanhi läheni lentäen. Hän tuli samaa tietä kuin ensimmäinen ja lensi vielä matalammalla ja vielä hitaammin. Hänkin hipaisi Smirre kettua, ja kettu hyppäsi niin korkealle hänen jälkeensä, että korvat koskivat hänen jalkoihinsa, mutta lintu pääsi menemään vahingotta ja livahti kuin varjo järvelle päin.

Kului hetkinen ja taas tuli hanhi. Hän lensi vielä alempana ja vieläkin hitaammin, ja hänen näytti olevan vielä vaikeampi päästä puiden runkojen lomitse. Smirre teki mahtavan hyppäyksen, ja puuttui vain hiuskarvan verta, ettei lentäjä joutunut kiinni, mutta tämäkin hanhi pelastui.

Heti tämän kadottua tuli neljäs hanhi. Vaikka hän lensi niin hitaasti ja huonosti, että Smirre katsoi voivansa saada hänet ilman mitään erityistä vaivaa, hän pelkäsi nyt epäonnistuvansa ja aikoi antaa hänen lentää ohi ahdistamatta. Mutta tulija lensi samaa tietä kuin muut, ja juuri kun hän oli tullut Smirren kohdalle, laskeusi hän niin alas, että kettu viehättyi hyppäämään hänenkin jälkeensä.

Hän ylettyi niin korkealle, että kosketti lintua käpälällään, mutta tämä heittihe syrjään ja pelasti henkensä.

Ennen kuin Smirre oli läähättänyt tarpeekseen, näkyi kolme hanhea rivissä. Ne lensivät niinkuin muutkin, ja Smirre teki hyppäyksen heidän kaikkien jälkeen, mutta hänen ei onnistunut saada kiinni heistä ainoatakaan.

Sitten tuli viisi hanhea, mutta ne lensivät paremmin kuin edelliset, ja vaikka nekin näyttivät koettavan houkutella Smirreä hyppäämään, hän voitti kuitenkin tällä kertaa kiusauksen.

Jokseenkin pitkän ajan kuluttua tuli muuan yksinään. Se oli kolmastoista. Se oli yksin, ja se oli niin vanha, että oli aivan harmaa, eikä hänellä ollut ainoatakaan mustaa juovaa ruumiissaan. Hän ei näyttänyt oikein voivan käyttää toista siipeään ja lensi surkean huonosti ja vinosti, niin että melkein hipoi maata. Smirre ei ainoastaan tehnyt korkeaa hyppäystä hänen jälkeensä, vaan seurasi häntä juosten ja hyppien järvelle saakka, mutta ei hän tälläkään kerralla saanut mitään palkkaa vaivoistaan.

Kun neljästoista hanhi tuli, hän näytti hyvin kauniilta, sentähden että hän oli valkoinen, ja tumma metsä välkkyi valkealle, kun hän heilutti suuria siipiään. Kun Smirre näki hänet, hän ponnisti kaikki voimansa ja hyppäsi puoliväliin oksakattoa, mutta valkoinen meni ohi yhtä vahingoittumattomana kuin muutkin.

Nyt oli vähän aikaa hiljaista pyökkien alla. Näytti siltä kuin koko hanhiparvi olisi mennyt ohi.

Yht'äkkiä Smirre muisti vankinsa ja katsahti nuoreen pyökkipuuhun. Hän ei ollut joutanut häntä ajattelemaan sen jälkeen kun oli keksinyt ensimmäisen hanhen. Niinkuin oli odotettavissa, oli poika mennyt tiposen tiehensä.

Mutta Smirrellä ei ollut aikaa ajatella peukaloista, sillä nyt tuli ensimmäinen hanhi takaisin järveltä ja lensi niinkuin ennenkin hiljaa eteenpäin oksakaton alla. Huonosta onnestaan huolimatta Smirre oli iloinen, että hanhi tuli takaisin, ja hyökkäsi hänen jälkeensä pitkään hypähtäen. Mutta hänellä oli ollut liian kiire, eikä hän ollut ehtinyt laskea laukkaansa, vaan sattui syrjään hanhesta.

Tämän hanhen jälkeen tuli vielä yksi ja sitten kolmas, neljäs, viides, kunnes kierros päättyi vanhaan jäänharmaaseen ja suureen valkoiseen. Ne lensivät kaikki hiljaa ja matalalla. Juuri liidelllessään Smirre ketun yli ne laskeutuivat aivan kuin olisivat kutsuneet häntä heitä ottamaan. Ja Smirre ajoi heitä ja teki hyppyjä, jotka olivat monta metriä korkeita, mutta ei kyennyt saamaan heistä ainoatakaan kynsiinsä.

Tämä oli kauhein päivä Smirren elämässä. Hanhet lensivät lentämistään hänen päänsä päällitse, tulivat ja menivät, tulivat ja menivät. Suuria ihania hanhia, jotka olivat syöneet itsensä lihaviksi Saksan pelloilla ja aroilla, leijaili koko päivän metsän läpi niin lähitse häntä, että hän monta kertaa kosketti heitä, mutta ei saanut tyydyttää nälkäänsä ainoallakaan heistä.

Talvi oli tuskin mennyt, ja Smirre muisti päiviä ja öitä, jolloin hänen oli täytynyt harhailla toimettomana, sillä ei ollut mitään riistaa pyydetävänä, kun muuttolinnut olivat poissa ja rotat piileksivät jäätyneen maanpinnan alla ja kanat oli salvattu huoneisiin. Mutta talven pitkä nälkä oli ollut helpompi kestää kuin tämän päivän pettymys.

Smirre ei ollut enää nuori kettu. Hänellä oli monta kertaa ollut koirat kintereillään ja hän oli kuullut kuulain vinkuvan korvissaan. Hän oli maannut piilossa syvällä pesässään, kun mäyräkoirat olivat olleet käytävissä hänet löytämäisillään. Mutta kaikki hätä, minkä Smirre oli tuntenut ajon aikana, ei ollut mitään siihen verrattuna, mitä hän tunsi joka kerta kun hänen ei onnistunut saada kiinni villihanhea.

Aamulla leikin alkaessa oli Smirre ollut niin korea, että hanhet hämmästyivät hänet nähdessään. Smirre rakasti komeutta ja hänen turkkinsa oli kiiltävän punainen, rinta valkoinen, nenä musta ja häntä tuuhea kuin töyhtö. Kauneinta oli Smirressä kuitenkin hänen liikkeittensä joustavuus ja hänen silmiensä loisto. Mutta kun tuli tämän päivän ilta, riippui Smirren turkki takkuisena, hän oli hiestä likomärkä, silmät olivat sameat, kieli roikkui pitkällä hänen läähättävästä kurkustaan ja suusta valui vaahtoa.

Koko iltapäivän oli Smirre niin uupunut, että houraili. Hän näki vain lentäviä hanhia silmissään. Hän teki hyppäyksiä auringon kuvajaisia vastaan, joita näki maassa, ja muuatta nokkosperhosta kohti, joka liian varhain oli päässyt kotelostaan.

Villihanhet lensivät lentämistään uupumatta. He kiusasivat Smirreä koko päivän. Ei heidän sydämensä heltynyt siitä, että Smirre oli aivan menehtynyt, mielipuoli. He jatkoivat säälimättä, vaikka ymmärsivät, että hän tuskin näkikään heitä, että hän vain hyppeli heidän varjojensa jälkeen.

Vasta sitten kun Smirre kettu vaipui lehtikasan päälle aivan voimattomana ja väsyneenä, melkein henkensä heittämisillään, he lakkasivat häntä pilkkaamasta.

"Nyt sinä tiedät, kettu, kuinka käy sen, joka uskaltaa käydä Akka Kebnekaiselaiseen kiinni", he huusivat silloin hänen korvaansa, ja sen sanottuaan he jättivät hänet rauhaan.

III VILLILINTUJEN ELÄMÄÄ

Övedsklosterin luona

Tiistaina maaliskuun 28., keskiviikkona maaliskuun 29. p: nä.

Ensimmäisinä päivinä, jotka poika vietti villihamien seurassa, hän oli aivan kuin huumautunut. Oli niinkuin hän nyt vasta olisi käsittänyt, kuinka kauheaa oli se, mitä hänelle oli tapahtunut. Hän tunsi semmoista surua siitä, että hänet oli loihdittu, ja semmoista koti-ikävää ja semmoista kiukkua siitä, että hänen täytyi elää yhtä köyhästi ja kurjasti kuin kesyttömän eläimen, että hän melkein oli mennä järjiltään. Onnettomuus oli kokonaan vallannut hänet, hän ei huomannut juuri mitään siitä, mitä hänen ympärillään tapahtui, hän kulki kuin horroksissa.

Myöhemmin, tätä aikaa ajatellessaan, hänen oli vaikea muistaa, kuinka päivät olivat kuluneet ja mitä hän oli toimittanut. Osan hän muisti, mutta osa oli kuin joutunut kadoksiin. Hän muisti, että hanhet eivät olleet jatkaneet matkaansa heti, vaan pysähtyneet Vombsjön luo koko viikoksi saatuaan tietää, että maassa oli ollut pitkä ja kova talvi tänä vuonna; he pelkäsivät, että järvet ja virrat olisivat jäässä pohjoisempana.

Mikäli hän voi muistaa, ei koskaan enää ollut puhetta siitä, että hänen ja hanhikukon olisi pitänyt jättää villihamien, vaan kettuseikkailun jälkeen pidettiin itsestään selvänä, että he seuraisivat mukana Lappiin. Hän luuli myöskin muistavansa, että villihamien ikäänkuin arkailivat ja ujostelivat häntä eivätkä tahtoneet puhua hänen kanssaan. Suuri kesy hanhi sitä vastoin liittyi häneen hyvin läheisesti. Hän auttoi poikaa kaikessa ja muuttui hänelle välttämättömäksi ystäväksi.

Poika muisteli myöskin, että villihamien joka aamu lensivät yli Övedsklosterin herraskartanon, joka oli ihanassa puistossa järven itäpuolella ja näytti hyvin komealta suurine linnoineen ja kauneine, kivellä laskettuine linnanpihoineen, joita matalat muurit ja paviljongit ympäröivät, ja siellä oli hieno vanhanaikainen puutarha leikattuine pensasaitoineen ja katettuine lehtikujineen, lampia, vesisuihkuja, ihania puita ja suoriksi leikattuja ruohomattoja, joiden reunat olivat kirjavinaan kevätkukkia.

Kun villihamien lensivät herraskartanon yli aamulla ani varhain, ei siellä vielä ollut ketään liikkeellä. Otettuaan siitä tarkan selon he laskeutuivat koirankoppia kohti ja huusivat: "Mikä koppipahanen se tuo on? Mikä koppipahanen se tuo on?"

Heti tuli kahlekoira ulos kopista, ja vihoissaan ja raivoissaan se haukkui ilmaan.

"Sanotteko tätä kopiksi, te maankulkijat? Ettekö näe, että tämä on korkea kivilinna? Ettekö näe, kuinka kauniit seinät tässä on, ettekö näe, kuinka monta ikkunaa ja kuinka monta suurta porttia ja kuinka komea pengermä, vou, vou, vou? Sanotteko tätä kopiksi, te? Ettekö näe taloa, ettekö näe puutarhaa, ettekö kasvihuoneita, ettekö marmorikuvia? Sanotteko tätä kopiksi, te? Ettekö näe puistoa, jossa on sekä pyökkimetsää että pähkinäpensaita ja lehtoniittyjä ja tammilehtoja ja kuusimetsää ja eläintarha, joka on täynnä kauriita, vou, vou, vou? Sanotteko tätä kopiksi, te? Oletteko nähneet koppeja, joilla on ympärillään niin monta ulkokuonetta, että ne muodostaisivat kokonaisen kylän? Kai te tiedätte montakin koppia, joilla on oma kirkko ja oma pappila ja jotka hallitsevat sekä herraskartanoita että talonpoikaistaloja ja arentitaloja ja torppia, vou, vou, vou? Sanotteko tätä kopiksi, te? Tähän koppiin kuuluu suurin maatila Skoonessa, te sen kerjäläiset. Ette voi sieltä pilven palteelta nähdä kaistalettakaan maata, joka ei kuuluisi tähän koppiin, vou, vou, vou!"

Kaiken tämän koira sai huudetuksi yhdessä hengenvedossa, ja hanhet lensivät edestakaisin kartanon yllä ja kuuntelivat häntä, kunnes hänen täytyi vetää henkeä, mutta silloin he huusivat: "Mistä sinä noin suutut? Emmehän me kysyneet linnaa, kysyimme vain sinun koirankoppiasi."

Tämän kaiken poika muisti, sillä se uudistui samalla tavalla joka aamu, niin kauan kuin hanhet viipyivät Vombsjön tienoilla.

Hän muisti myös villihanhiiden näinä päivinä eläneen sillä tavalla, että he ensin söivät pari tuntia heinän juurta suurilla vainioilla herraskartanon takana. Sitten he leikkivät jonkin aikaa, ja puolen päivän aikaan he lensivät joelle lepäämään. Iltapäivän he viettivät melkein samalla tavalla. Ensin parin tunnin syönti, sitten leikki ja kylpyjä vedessä jään reunalla auringon laskuun saakka, jolloin he heti asettuivat levolle.

Mutta mitä hän itse teki sillä aikaa kun hanhet söivät ja leikkivät, sitä hänen oli vaikeampi muistaa. Hän muisti hämärästi harhailleensa Övedsklosterin puistossa ja etsineensä pähkinöitä, joita hänen oli ollut hyvin vaikea löytää. Hän muisti myös, että häntä pelotti olla yksin, ja sentähden hän istui pitkät hetket valkean hanhikukon selässä.

Oli hän muistavinaan sitäkin, että villihanhet koettivat opettaa hanhikukkoa lentämään, uimaan ja juoksemaan ja tekemään paljon muuta, kuten löytämään tietä, tuntemaan kasveja ja eläimiä, antamaan houkuttelu- ja varoitusääniä.

Sitten oli hanhikukko koettanut antaa pojalle ainakin niin paljon opistaan, että poika saisi selkoa kaikista vihamiehistä, joita hänen tulisi varoa. Sillä sen hän muistakoon, että hänellä, joka oli niin pieni, oli vihollisia kaikkialla. Kun hän meni metsään, piti hänen varoa kettua ja näättää, kun tuli järven rantaan, tuli hänen muistaa saukkoja; jos hän istui kiviaidalla, älköön unohtako kärppää, joka voi puahtaa esiin pienimmästäkin kolosta, ja jos hän aikoi panna maata lehtikekoon, tuli hänen ensin tarkastaa, ettei kyykäärme nukkunut talviuntaan samassa keossa. Niin pian kuin tuli aukealle vainiolle, hänen oli pidettävä silmällä haukkaa, joka liiteli pilvissä. Pähkinäpensastossa hän voi joutua kanahaukan saaliiksi, harakoita ja variksia oli kaikkialla, ja heihin ei hänen pitänyt liiaksi luottaa, ja niin pian kuin alkoi hämärtää, hänen oli parasta pitää korvat avoinna ja kuulostaa suuria huuhkaimia, jotka lentävät niin äänettömästi, että voivat päästä ihan lähelle, ennen kuin hän heidät huomaisi.

Kun poika kuuli, että oli niin paljon niitä, jotka väijyivät hänen henkeään, hän arveli, ettei saisi henkeään pitää. Ei hän juuri niin erittäin pelännyt kuolemaa, mutta ei hän olisi tahtonut tulla syödyksi, ja sentähden hän kysyi hanhikukolta, mitä hän voisi tehdä säilyäkseen petoeläimiltä. Ja hanhikukko oli kysynyt villihanhilta ja nämä olivat vastanneet, että pojan pitäisi koettaa asettua hyvälle kannalle metsien ja vainioiden pikkuväen kanssa, orava- ja jäniskansan, Sirkkujen ja tiaisten ja tikkojen ja kiurujen kanssa. Jos hän pääsisi heidän ystäväkseen, niin he voisivat varottaa häntä vaaroista, hankkia hänelle piilopaikkoja, ja suurimmassa hädässä he voisivat liittyä yhteen häntä puolustamaan.

Poika ymmärsi nyt, ettei häntä voisi mikään pelastaa, koska pikkueläimet eivät olleet hänelle suosiollisia. Ne näkyivät kaikki karttavan häntä, ja eräänä päivänä, kun hän pyysi Sirleltä, oravalta, pähkinää, sanoi tämä hänelle suoraan vasten silmiä: "Älä sinä ollenkaan odota apua meikäläisiltä. Etkö luule meidän hyvin tietävän, että sinä olet Niilo hanhipoika, joka viime vuonna revit pääskyjen pesiä, särjit kottaraisten pönttöjä, heittelit variksen poikia savikuoppaan, pyydystelit rastaita rihmoilla ja panit oravat häkkiin? Auta vain itseäsi niin hyvin kuin voit ja ole iloinen, ettemme me liity sinua vastaan ja aja sinua takaisin kotiisi."

Tämä oli semmoinen vastaus, jota poika ennen maailmassa ollessaan Niilo hanhipoika ei olisi jättänyt rankaisematta, mutta nyt hän oli surusta niin tylsistynyt, ettei voinut edes suuttua. Saivat kai olla auttamatta häntä, jos eivät tahtoneet auttaa. Sama se, kuinka hänen kävisi. Eihän hän voinut joutua pahempaankaan kuin se, mikä hänelle jo oli tapahtunut.

Tästä epätoivon horrostilasta herätti pojan seikkailu, johon hän joutui Vitskövlessä.

Vitskövle

Torstaina maaliskuun 24. p: nä.

Kaksi vuorokautta olivat hanhet saaneet olla rauhassa Smirre ketulta. Mutta kun he torstaiaamuna tulivat vainioille, hän oli heitä väijymässä ja ahdisteli heitä pelloilta toiselle, niin etteivät he saaneet lainkaan ruokarauhaa. Kun Akka huomasi, ettei hän aikonut jättää heitä rauhaan, hän teki reippaan päätöksen ja kohosi ilmaan ja lensi parvensa seuraamana useita peninkulmia pois, yli Färin

kihlakunnan tasankojen ja Linderödsoosin katajamäkien. He eivät laskeutuneet maahan ennen kuin Vitskövlen seudulla.

He eivät olleet kaukana Itämerestä, ja pellolla, johon hanhet olivat laskeutuneet, oli maa hiedan sekaista, niinkuin se tavallisesti on meren rannalla. Näytti siltä kuin näillä seuduilla olisi ennen ollut liikkuvaa lentohiekkaa, jota oli pitänyt sitoa, sillä useilla tahoilla näkyi istutettuja petäjämetsiä.

Kun hanhet olivat syöneet vähän aikaa, tuli muutamia lapsia käyden pellon pientarella. Se hanhi, joka seisoj vartioimassa, heittihe heti lentoon läiskyvin siivin, jotta koko parvi kuulisi vaaran uhkaavan. Kaikki muut hanhet lähtivät lentoon, mutta valkoinen käveli rauhallisesti maassa. Nähdessään toisten pakenevan hän nosti päätään ja huusi heidän jälkeensä: "Eihän teidän tarvitse lentää noita pakoon. Nehän ovat vain lapsia."

Poika istui juuri mättäällä metsän reunassa ja murenteli rikki männyn kerkkää saadakseen käsiinsä siemeniä. Lapset olivat häntä niin lähellä, ettei hän uskaltanut juosta pellon yli valkoisen luo. Hän piilottaui nopeasti suuren kuivan ohdakelehden alle ja päästi samassa varoitushuudon.

Mutta onnettomuudeksi oli nyt hanhikukko saanut päähänsä, että hänen täytyi joka tilaisuudessa villihamille näyttää olevansa heitä rohkeampi, eikä hän nyt tahtonut ottaa varoitusta varten. Pojan sanomattomaksi kauhuksi hän yhä vain käveli pellolla eikä edes katsonut, minne lapset menivät.

Lapset kääntyivät kuitenkin tieltä, oikaisivat pellon yli ja lähestyivät hanhikukkoa. Kun tämä vihdoinkin nosti päänsä, he olivat häntä ihan lähellä, ja nyt hän hämmästyti ja sekaantui niin, että unohti osaavansa lentää ja lähti pakenemaan juosten. Lapset seurasivat perässä, ajoivat hänet ojaan ja ottivat hänet siinä kiinni. Muuan suuri poika pisti hänet kainaloonsa ja kantoi hänet pois.

Kaiken tämän Peukaloinen näki piilotellessaan ohdakkeen lehden alla, ja ensi innossaan hän aikoi juosta lasten perään ja ottaa heiltä hanhen. Mutta sitten hän muisti, kuinka pieni ja voimaton hän oli, ja hän heittihe sen sijaan mättäälle pitkäkseen ja itki.

Hän kuuli, kuinka hanhikukko huusi häntä: "Peukaloinen, tule ja auta minua! Peukaloinen, tule ja auta minua!" Mutta tämän kuullessaan poika alkoi nauraa epätoivoissaan. Hänpä vasta oli mies ketään auttamaan, hän. Ei, nyt hän ymmärsi heti, että hanhikukko oli mennyt kalua.

Hän ei ollut tiennyt ennen kuin nyt vasta, kuinka paljon hän rakasti hanhikukkoa. Suru siitä, että hän nyt oli kadottanut ystävänsä, oli niin suuri, että se sai hänet voittamaan suuren velttoutensa ja välinpitämättömyytensä, ja hän hyppäsi yht'äkkiä ylös ja alkoi juosta lasten jälkeen. "Enhän minä voi auttaa hanhikukkoa", hän ajatteli, "mutta minä tahdon ainakin nähdä, mitä ne sille tekevät."

Lapset olivat hyvän matkaa edellä, mutta pojan oli helppo pitää heitä silmällä, kunnes tuli notkopaikkaan, jossa kevätpuronen kohisi. Se ei ollut suuren suuri eikä mahtava, mutta kuitenkin hänen täytyi kotvan aikaa juosta sen reunaa pitkin, ennen kuin hän löysi paikan, josta pääsi hyppäämään yli.

Kun hän tuli ylös notkosta, olivat lapset kadonneet. Hän voi kuitenkin nähdä heidän askelensa kaitaisella polulla, joka vei metsään, ja hän alkoi kulkea sitä.

Mutta pian hän tuli tienristeykseen, ja tässä lienevät lapset eronneet, sillä siitä lähti jälkiä kahdelle taholle. Nyt poika taas joutui surusta epätoivoon.

Mutta samassa hän näki kanervamättäällä pienen valkoisen höyhenen. Hän ymmärsi heti, että hanhi oli heittänyt sen tiepuoleen näyttääkseen hänelle, mihin suuntaan häntä oli kannettu, ja poika jatkoi kulkuaan. Hän seurasi sitten lapsia haki koko metsän. Martti hanhikukkoa hän ei nähnyt, mutta missä hän vain olisi voinut erehtyä tiestä, siinä oli valkoinen höyhen johtamassa häntä oikeaan.

Poika kulki urhoollisesti, vaikka nuo höyhenet veivät häntä yhä vaarallisemmille teille. Ne veivät hänet pois metsästä, jossa hänellä kuitenkin oli ollut hiukan suojaa, yli muutamain peltojen ja viimein läpi herraskartanon puistokujan. Käytävän päässä näkyi punaisesta tiilestä tehtyjä päätyjä ja torneja; ne oli koristettu valkoisilla reunoilla ja koristeilla, ja poika ymmärsi, että se oli herraskartano. "Varmaankin ovat lapset kantaneet hanhen herraskartanoon", hän ajatteli, "ja myyneet sen sinne. Ja jos niin on, niin minä kai saatan kääntyä takaisin, sillä silloin on Martti hanhikukko jo teurastettu."

Voi minua raukkaa, millaisia ystäviä minulla on: milloin tahansa ne saattavat joutua teurastettaviksi ja syötäväksi!" Mutta hän ei voinut tyytyä saamatta täyttä selkoa, ja hän juoksi eteenpäin yhä innokkaammin. Oli toki onni, ettei häntä vastaan tullut ainoatakaan ihmistä. Hän sai juosta suoraan eteenpäin tarvitsematta piiloutua.

Herraskartano, johon hän tuli, oli komea vanhanaikainen rakennus, ja siinä oli neljä huoneriviä, jotka ympäröivät linnanpihaa. Voi kyllä ymmärtää, että poika rakasti hanhikukkoa, sillä hän juoksi aina suurelle pihalle saakka, vaikkei hän mitään pelännyt niin kuin ihmisten käsiin joutumista. Mutta kun hän tuli syvän porttihilvin luo, joka vei linnanpihalle, hän pysähtyi. Edemmäksi hän ei sittenkään uskaltanut, ja hän koetti kiireimmiten miettiä, mitä hänen nyt olisi tehtävä saadakseen selkoa siitä, kuinka hanhikukon oli käynyt.

Mutta ennen kuin poika oli ehtinyt tehdä mitään päätöstä, hän kuuli askelia takanaan, ja kun hän kääntyi, hän näki ison joukon ihmisiä tulevan käytävää pitkin. Hän pujahti nopeasti vesitynnyrin taakse, joka sattui olemaan porttihilvin luona, ja piiloutui.

Tulijoita oli parisenkymmentä kansanopiston oppilasta, jotka olivat retkeilemässä. Heillä oli opettaja mukanaan, ja kun he olivat tulleet porttihilvin alle, pyysi opettaja heitä odottamaan sillä aikaa kun hän menisi kysymään, saisivatko he katsella vanhaa Vitskövlen linnaa.

Oppilailla oli kuuma ja jano, niinkuin he olisivat tehneet pitkän matkan. Yhtä heistä janotti niin, että hän meni vesitynnyrin luo ja kumartui juomaan. Hänen kaulassaan riippui peltinen kasvisäiliö, ja se oli kai tiellä, koska hän nakkasi sen maahan. Silloin sen kansi aukeni, niin että voi nähdä, että siinä oli muutamia kevään kukkia.

Kasvisäiliö putosi ihan pojan eteen, ja hän älysi heti, että tässä oli mainio tilaisuus päästä linnaan ja saada tietää, minne hanhikukko oli joutunut. Hänestä tuntui, ettei hän koskaan ennen ollut tehnyt mitään niin uhkarohkeaa, mutta ei ollut aikaa epäilyihin ja neuvotteluihin. Hän pujahti pian kasvisäiliöön ja piiloutui niin hyvin kuin taisi vuokkojen ja leskenlehtien alle.

Tuskin hän oli piilossa, kun oppilas otti maasta kasvisäiliönsä, ripusti sen olalleen ja paiskasi kannen kiinni.

Opettaja palasi nyt takaisin ja sanoi oppilaille, että he olivat saaneet luvan mennä linnaan. Aluksi hän ei kuitenkaan vienyt heitä linnan pihaa edemmäksi. Hän pysähtyi siihen ja alkoi puhua heille tästä vanhasta rakennuksesta.

Hän muistutti oppilaitaan siitä, että ensimmäiset ihmiset, joita oli asunut tässä maassa, olivat saaneet asua kallioluolissa ja maakuopissa, nahkateltoissa ja risumajoissa ja että oli kulunut pitkä aika ennen kuin he olivat oppineet rakentamaan huoneita puiden rungosta. Ja sitten, kuinka kauan he olivatkaan saaneet tehdä työtä ja ahertaa, ennen kuin he yksihuoneisesta puupirtistä olivat kehittyneet rakentamaan linnaa, jossa oli sata huonetta, niinkuin Vitskövlessä.

Kolmesataa viisikymmentä vuotta sitten rakensivat rikkaat ja mahtavat itselleen tämmöisiä linnoja, jatkoi hän sitten. Näkyi kyllä, että Vitskövle oli rakennettu aikana, jolloin sota ja ryövärit tekivät elämän turvattomaksi Skoonessa. Sen ympärillä oli vedellä täytetty vallihauta, jonka yli ennen vanhaan johti nostosilta. Porttihilvin päällä oli vielä tänäkin päivänä vahtitorni, linnan sivuja pitkin kulki vartiokäytäviä ja kulmissa oli lujia torneja, joiden seinät olivat metrin paksuisia. Ei tämä linna kuitenkaan ollut rakennettu kaikkein hurjimpana sota-aikana, vaan oli Jens Bracke, joka sen rakensi, pitänyt huolta siitä, että siitä tuli komea ja siro talo. Jos he saisivat nähdä suuren ja lujatekoisen Glimmingenin kivilinnan, joka oli rakennettu vain miespolvea aikaisemmin, he pian huomaisivat, että Jens Holgerinpoika Ufstrand, joka oli sen rakentaja, ei ollut välittänyt muusta kuin sen suureksi ja lujaksi rakentamisesta, vähääkään välittämättä kauneudesta tai mukavuudesta. Mutta jos he taas näkisivät semmoisia linnoja kuin Marsvinsholm ja Snogeholm ja Övedskloster, jotka olivat syntyneet joitakin vuosisatoja myöhemmin kuin Vitskövle, niin he huomaisivat, että ajat silloin olivat käyneet rauhallisemmiksi, sillä ne herrat, jotka olivat rakentaneet nämä paikat, eivät olleet varustaneet niitä linnoituksilla, vaan olivat yksinomaan koettaneet saada itselleen suuria ja komeita asuntoja.

Opettaja puhui pitkään ja perusteellisesti, ja alussa oli poika sangen kärsimätön piilossaan. Mutta sitten hän tuli ajatelleeksi jotakin, jota hän ei ollut ennen ymmärtänyt: että näet ensimmäisillä ihmisillä, jotka olivat tässä maassa asuneet, ei ollut paljon parempi olla kuin hänelläkään. Ei ollut heillä asuinsijoja eikä ollut heillä muuta ruokaa kuin mitä voivat löytää metsästä ja järvestä, eikä heidän ollut paljoa helpompi suoriutua karhuista ja villihäristä ja suurista nälkäisistä susilaumoista kuin hänen pelastua kettujen ja kärppien kynsistä. Mutta he olivat siitä kuitenkin suoriutuneet, koska ihmiset ovat semmoisia, että he voivat tulla toimeen kaikenlaisissa oloissa. Eikä hänen siis pitänyt unohtaa, että hänkin oli ihminen, hänkin, vaikka olikin pieni.

Lopuksi opettaja ja oppilaat menivät linnkaan ja nyt poika taas tuli ajatelleeksi hanhea ja toivoi saavansa tilaisuuden hiipiä kasvisäiliöstä. Mutta oppilas kantoi sitä olallaan ja pojan täytyi seurata kaikkien huoneiden läpi.

Siitä tuli pitkä kävely. Opettaja pysähtyi vähän väliä selittämään ja opettamaan.

Eräässä huoneessa oli vanha takka, ja opettaja pysähtyi sen eteen puhuakseen erilaisista tulisijoista, joita ihmiset olivat käyttäneet. Ensimmäinen tulisija oli ollut keskellä tuvan lattiaa sijaitseva kivipaasi ja katossa oleva savureikä, joka päästi sisään sekä sadetta että tuulta, toinen oli ollut suuri muurattu savutorveton uuni, ja se oli kyllä tehnyt tuvan lämpimäksi, mutta päästänyt savua ja häkää. Siihen aikaan kun Vitskövle rakennettiin olivat ihmiset juuri alkaneet käyttää avotakkoja, joissa oli avara savutorvi, mutta jotka myöskin antoivat enemmän lämpimän mennä savun mukana ilmaan.

Opettajan tätä kertoessa alkoi poika ajatella, ettei hänen tilansa aina tarvitsisi olla niin huono kuin se nyt oli. Kyllä hän voisi valmistaa itselleen tuvan johonkin yksinäiseen paikkaan, eikä hänen olisi mahdotonta saada käsiinsä muutamia tulitikkuja tulentekoa varten, ja työkaluja ja aseita hän tekisi itse itselleen. Olisi oikein hauskaa panna toimeen kaikkea omin päin ja itse ajatella kaikkea.

Seuraavassa huoneessa opettaja pysähtyi vanhan sängyn eteen, jonka yllä oli korkea katos ja ympärillä komeat uutimet. Ja hän alkoi heti puhua entisaikain sängyistä ja makuupaikoista, mutta nyt poika taas muisti hanhen, jonka siiven alla hän oli nukkunut joka yö, ja hänelle tuli niin paha mieli, että hän oli valmis aukaisemaan kasvisäiliön kannen ja juoksemaan tiehensä.

Opettaja ei pitänyt kiirettä. Tullessaan huoneeseen, jossa oli kullatusta nahasta tehtyt seinäverhot, hän puhui siitä, kuinka ihmiset alkuajoista lähtien olivat peittäneet seinänsä, ja tullessaan vanhan perhemuotokuvan luo hän kertoi vaatteiden monista vaiheista, ja juhlasaleissa hän kertoi entisaikain elintavoista. Pojan mielestä oli elämä ollut hirveän epämukavaa ja vaikeaa ja tukalaa ennen vanhaan. Oli oikein lohdullista sitä kuunnella. Hän kyllä osaisi järjestää olonsa paremmin kuin vanhat olivat osanneet. Ensin kai hän menisi Lappiin, niin että saisi nähdä maan ja tuumia, mihin olisi paras asettua. Sitten hän voisi ruveta tekemään työtä ja hankkimaan semmoista, jota ihminen tarvitsee elääkseen.

Lopuksi opettaja puhui myös hiukan niistä monista kunnan miehistä ja naisista, jotka olivat asuneet linnassa, vanhojen Brahe- ja Barnekov-sukujen jäsenistä, Kristian Barnekovista, joka oli antanut kuninkaalle hevosensa keskellä pakoa, Margareta Aschebergista, joka oli ollut naimisissa Kjell Barnekovin kanssa ja leskenä hallinnut kartanoa ja koko seutua 53 vuotta, pankinomistaja Hagermannista, joka oli ollut torpanpoika Vitskövlestä ja tullut niin rikkaaksi, että oli ostanut koko kartanon, ja Stjärnsvärdeistä, jotka olivat hankkineet Skoonen kansalle paremmat aurat, niin että voitiin luopua vanhoista puu-aurain kummituksista, joita kuusi härkää tuskin oli saanut hievahtamaan.

Kaikkea tätä poika kuunteli maaten pitkällään kasvisäiliössä, ja hän teki lupauksia. Jos hän vain löytäisi hanhikukon, niin ei hän enää viitsisi surra onnettomuuttaan, vaan koettaisi elää sitä elämää, joka oli tullut hänen osakseen. Ihmisten oli ollut vaikea elää kaikkina aikoina, hän kuuli opettajan kertovan. Hänellä, peukaloisella, oli tuskin sen pahempi kuin monella muullakaan.

Lopuksi opettaja meni takaisin linnanpihalle, ja siellä hän puhui oppilailleen, kuinka pitkällinen työ ihmiskunnalla oli ollut hankkiessaan itselleen työkaluja ja aseita, huonekaluja ja koristeita. Hän

sanoi, että semmoinen vanha linna kuin Vitskövle oli kuin peninkulmapatsas tiellä. Siitä voi nähdä, kuinka pitkälle ihmiset olivat ehtineet kolmesataa viisikymmentä vuotta sitten, ja sitten sopi itse päätellä, oliko sen jälkeen menty eteen- vai taaksepäin.

Mutta tästä puheesta ei poika paljoakaan kuullut, sillä oppilasta, joka häntä kantoi, oli taas alkanut janottaa ja hän pujahti keittiöön pyytääkseen vettä juodakseen. Poika koetti tietysti etsiä silmillään hanhikukkoa. Kannessa oli rako, jonka läpi voi katsoa. Innoissaan hän silloin painoi kantta niin kovasti, että se rämähti auki. Kasvisäiliöiden kannethan aina aukeilevat, eikä oppilas ajatellut asiaa sen enempää, painoi vain kannen takaisin kiinni, mutta silloin keittäjätär kysyi, oliko hänellä käärme säiliössään.

"Ei, minulla on vain muutamia kasveja", vastasi oppilas. – "Kyllä siinä oli jotakin, joka liikahti", sanoi keittäjätär. Oppilas avasi silloin kannen näyttääkseen keittäjättärelle, että hän oli erehtynyt. "Katsokaa nyt itse –."

Mutta edemmäksi hän ei ehtinyt, sillä nyt poika ei enää uskaltanut viipyä kauemmin paikallaan, vaan oli yhdellä hyppäyksellä lattialla ja syöksyi ulos. Piiat ja oppilaat ehtivät tuskin nähdä, mikä oikein juoksi, mutta he riensivät kuitenkin perässä.

Opettaja seisoj vielä puhumassa, kun kova huuto keskeytti hänet. "Ottakaa se kiinni, ottakaa se kiinni!" huusivat ne, jotka tulivat keittiöstä, ja kaikki nuoret miehet hyökkäsivät Peukaloksen jälkeen, joka livisti tiehensä nopeammin kuin rotta. He koettivat ehtiä ennen häntä portille, mutta ei ollut helppo saada kiinni semmoista, joka oli niin pieni, ja hän pääsi onnellisesti ulos.

Nyt ei poika uskaltanut juosta suoraan avonaista käytävää myöten, vaan kääntyi toiselle taholle. Ei hän juuri tiennyt minnepäin juoksi. Hän oli puutarhassa ja hän tuli takapihalle ja hän juoksi ohi monen suuren rakennuksen. Koko ajan ihmiset ajoivat häntä takaa huutaen ja nauraen. Hänestä näytti, että ne tulivat häntä lähemmäksi, ja hän alkoi katsella paikkaa, johon voisi piiloutua. Hän juoksi juuri pienen työmiehen tuvan ohi, kun kuuli hanhen kaakatusta ja näki valkoisen höyhenen rappusilla. Siellä, siellä se nyt oli hanhikukko! Hän oli ollut väärillä jäljillä. Eikä poika enää ajatellut piikoja eikä oppilaita, jotka häntä ajoivat, vaan kiipesi rappusia myöten eteiseen. Edemmäksi hän ei voinut päästä, sillä tuvan ovi oli kiinni. Hän kuuli, kuinka hanhikukko huusi ja valitti siellä sisällä, mutta hän ei ymmärtänyt, kuinka saisi oven auki. Hänen takaa-ajajansa tulivat yhä lähemmäksi ja sisällä tuvassa huusi hanhi yhä surkeammin. Tässä äärimmäisessä hädässään poika viimein rohkaisti mielensä ja kolkutti oveen minkä suinkin jaksoi.

Lapsi tuli ja avasi oven, ja poika näki huoneeseen. Keskellä lattiaa istui nainen ja piteli kiinni hanhikukkoa leikatakseen hänen kynähöyhenensä. Ne olivat hänen lapsiaan, jotka olivat löytäneet hanhikukon, eikä hän tahtonut tehdä sille mitään pahaa. Hän aikoi päästää linnun omien hanhiensa joukkoon, kunhan vain oli saanut leikatuksi sen siivet, niin ettei se pääsisi lentämään tiehensä. Mutta suurempaa onnettomuutta tuskin voisi tapahtua hanhikukolle, ja hän huusi ja vaikeroi minkä jaksoi.

Ja onni oli, ettei nainen ollut alkanut leikkuutaan aikaisemmin. Nyt oli vain kaksi kynää katkaistu, kun ovi aukeni ja pieni peukaloinen seisoj kynnyksellä. Mutta semmoista miestä ei vaimo ollut koskaan nähnyt. Hän ei voinut muuta luulla kuin että se oli itse Hyvä-Haltija, ja hän pudotti sakset, löi kämmeniään yhteen ja unohti pitää kiinni hanhikukkoa.

Niin pian kuin hanhikukko tunsj olevansa vapaa, hän juoksi ovele. Hän ei joutanut pysähtymään, mutta ohi mennessään hän tarttui poikaa kaulukseen ja otti hänet mukaansa. Ja portailla hän levitti siipensä ja lensi ilmaan. Hän teki samalla kauniin kaaren kaulallaan ja asetti pojan sileäuntuvaiseen selkäänsä.

Ja niin noustiin ilmaan, ja koko Vitskövle seisoj ja töllisteli heidän jälkeensä.

Talonpoikaistalossa

Lauantaina maaliskuun 26. p: nä.

Juuri niinä päivinä sattui Skoonessa tapaus, josta puhuttiin paljon ja joka tuli sanomalehtiinkin, mutta jota monet ovat luulleet saduksi sentähden, etteivät ole osanneet sitä selittää.

Sattui nimittäin niin, että naarasorava oli saatu kiinni Övedsklosterin puistosta pähkinäpensaasta ja viety talonpoikaistaloon, joka oli siinä lähellä. Koko talonväki, sekä vanhat että nuoret, ihastuivat tuohon pieneen kauniiseen eläimeen, jolla oli niin suuri häntä, niin älykkäät, uteliaat silmät ja niin pienet somat jalat. He aikoivat huvitteleida katselemalla sen vikkeliä liikkeitä, sen sievää tapaa kuoria pähkinöitä ja sen hauskoja leikkejä. He laittoivat sille heti kuntoon vanhan oravahäkin, jossa oli pieni vihreäksi maalattu huone ja rautalankapyörä. Pientä huonetta, jossa oli ovi ja ikkuna, orava saisi käyttää sekä ruoka- että makuuhuoneenaan, ja sentähden he panivat siihen lehtivuoteen ja kupin maitoa ja muutamia pähkinöitä. Rautalankapyörää hän saisi käyttää leikkikutupanaan, jossa voisi juosta ja kiivetä ja pyörähdellä. Ihmiset luulivat asettaneensa kaikki hyvin orava-emon olla ja elellä ja kummastelivat, kun hän ei näyttänyt viihtyvän. Hän vain istui murheellisena ja ärtyisenä kammionsa nurkassa, ja tuon tuostakin pääsi häneltä vihlaiseva valitushuuto. Hän ei maistanut ruokaa eikä pyörähdellyt pyörän sisässä yhtä ainoata kertaa. "Se johtuu vain siitä, että se pelkää", sanoi talonpoikaistalon väki. "Kunhan perehtyy, niin kyllä se huomenna sekä syö että leikkii."

Tapahtui sitten niin, että talon naiset juuri valmistivat pitoja, ja juuri sinä päivänä, jona orava oli otettu kiinni, oli heillä leivontapäivä. Ja oliko nyt tapahtunut jokin onnettomuus, niin että taikinat eivät tahtoneet nousta, vai olivatko he muuten olleet hitaita, joka tapauksessa heidän täytyi tehdä työtä vielä kauan pimeän tulon jälkeen.

Oli tietysti hirveätä touhua ja kiirettä keittiössä, eikä siellä suinkaan ollut ketään, joka olisi joutanut katsomaan, miten oravan laita oli. Mutta talossa oli vanha emäntä, joka oli liian vanha ollakseen leipomassa. Sen hän kyllä itsekin ymmärsi, mutta hän ei kuitenkaan olisi malttanut olla poissakaan. Hän tunsii olevansa suruinen, ja sentähden hän ei mennyt maata, vaan istui ikkunassa ja katseli ulos. Keittiössä olivat he lämpimän tähden avanneet ikkunan ja siitä tulvi kirkasta valoa pihalle. Se oli umpipiha ja se valkeni niin, että mummo voi rähä raot ja reiät vastapäätä olevan seinän rappauksessa. Hän näki myös oravan häkin, joka riippui juuri siinä, mihin valo sattui kirkkaimmin, ja hän huomasi, kuinka orava koko yön juoksi kammiostaan pyörään ja pyörästä kammiioon levähtämättä hetkeäkään. Eläin oli hänen mielestään merkillisen rauhaton, mutta hän ajatteli tietysti, että tuo räikeä valo piti sitä hereillä.

Tallin ja navetan välissä oli tässä talossa leveä, katettu portti, ja se oli siinä niin, että valo sattui siihenkin. Ja kun oli kulunut yötä vähän, niin vanha mummo näki, että porttiholvista tuli hiljaa ja varovasti hiipien pihamaalle pieni peukalainen, joka ei ollut kämmmentä korkeampi, mutta kulki puukengissä ja nahkahousuissa niinkuin muukin työmies. Vanha mummo ymmärsi heti, että se oli haltija eikä pelästynyt vähääkään. Hän oli aina kuullut, että semmoinen oleskeli tässä talossa, vaikkei hän koskaan ennen ollut sitä nähnyt, ja haltijahan tuo aina onnea tullessaan missä näyttäytyykin.

Niin pian kuin oli tullut kivellä lasketulle pihalle haltija juoksi suoraan oravan häkin luo, ja kun se riippui niin korkealla, ettei hän voinut siihen ulottua, hän meni liiteriin ja toi sieltä kepin, asetti sen häkkiä vasten ja kiipesi sitten ylös samalla tavalla kuin merimies kiipeää köysistössä. Päästyään häkille hän pudisti pienen vihreän huoneen ovea, niinkuin olisi tahtonut avata sen, mutta vanha mummo istui rauhallisena, sillä hän tiesi, että lapset olivat panneet munalukon ovelle peläten, että naapurin pojat koettaisivat varastaa oravan. Mummo näki, että kun haltija ei voinut saada ovea auki, tuli orava rautalankapyörään. Siinä se ja haltija keskustelivat pitkään. Ja kun haltija oli kuullut kaiken, mitä vangitulla eläimellä oli hänelle sanottavaa, hän luisui keppiä myöten alas ja juoksi portista ulos.

Eukko luuli, ettei hän näkisi haltijaa enää tänä iltana, mutta jäi kuitenkin istumaan ikkunaan. Hetken kuluttua haltija tuli takaisin. Hänen oli niin kiire, että näytti kuin eivät jalat olisi koskettaneetkaan maata, ja oravan häkille hän riensi. Eukko näki hänet selvästi pitkänäköisillä silmillään, ja hän näki senkin, että miekkosella oli jotakin käsissään, mutta mitä se oli, sitä hän ei voinut ymmärtää. Sen, mitä hän kantoi vasemmassa kädessään, hän asetti maahan, mutta sen, mikä oli oikeassa kädessä, hän otti mukaansa häkkiin. Sinne päästyään hän potkaisi puukengällään pienen

ikkunan rikki ja säretyn ruudun läpi hän antoi oravalle sen, mikä hänellä oli kädessään. Sitten hän luisui taas alas, otti ylös sen, minkä oli jättänyt maahan, ja kiipesi senkin kanssa häkkiin. Sen tehtyään hän livisti vielä kerran tiehensä semmoista vauhtia, että mummo tuskin voi seurata häntä silmillään.

Mutta nyt ei muori enää malttanut istua tuvassa, vaan meni hyvin hiljaa pihalle ja asettui varjoon odottamaan haltijaa. Ja oli siinä vielä toinenkin, joka oli huomannut haltijan ja tullut uteliaaksi. Se oli kissa. Hän tuli hiljaa hiipien ja pysähtyi seinän viereen juuri pari askelta kirkkaimman valokuovan ulkopuolelle.

He seisoivat ja odottivat hyvän aikaa kylmässä maaliskuun yössä, ja mummo alkoi jo miettiä sisäänmenoa, kun pieni peukaloinen tulla laahusti vielä kerran. Nyt niinkuin aikaisemminkin hänellä oli kantamus kummassakin kädessä ja se, mitä hän kantoi, piipitti ja potki. Ja nyt selvisi mummolle jotakin. Hän ymmärsi, että haltija oli juossut lehmihakaan ja tuonut orava-emon pojat ja että hän nyt kantoi niitä sen luokse, etteivät ne kuolisi nälkään.

Vanha muori seiso hiljaa ettei häiritsisi, eikä haltijakaan näyttänyt häntä huomanneen. Se aikoi juuri laskea toisen pojan maahan voidakseen kantaa toisen häkkiin, kun se näki kissan viheriäisten silmien säkenöivän ihan vieressään. Hän jäi seisomaan ihan neuvottomana oravanpoikanen kummassakin kädessä.

Hän pyörähti ympäri, katsoi kaikille tahoille ja huomasi nyt vanhan mummon. Silloin hän ei enempää arvellut, vaan meni ja ojensi toisen oravanpojan hänelle.

Eikä vanha muori tahtonut pettää hänen luottamustaan, vaan kumartui alas ja otti poikasen ja seiso ja piti sitä, kunnes haltija oli vienyt toisen häkkiin ja tuli ja haki sen, jonka oli mummolle uskonut.

Kun talonväki seuraavana aamuna kokoontui aamiaiselle, oli mummon mahdotonta olla kertomatta, mitä hän oli nähnyt edellisenä yönä. Ja kaikki tietysti nauroivat hänelle ja sanoivat, että hän oli vain nähnyt unta. Ei oravilla näin varhain keväällä ole poikia. Mutta hän oli varma asiastaan ja pyysi, että he menisivät katsomaan oravan häkkiä, ja he menivätkin. Ja siinä makasi lehtivuoteella neljä pientä puolialastonta ja puolisokea oravanpoikaa, jotka olivat ainakin parin päivän vanhat.

Kun talon isäntä sen näki, hän sanoi: "Olkoon nyt sen asian miten tahansa, mutta se on varma, että me tässä talossa olemme käyttäytyneet niin, että saamme hävetä sekä eläimiä että ihmisiä." Ja sen sanottuaan hän poimi oravan ja kaikki sen pojat häkistä ja pani ne vanhan mummon esiliinaan. "Vie ne nyt lehmihakaan", hän sanoi, "ja anna niiden saada takaisin vapautensa."

Tämä tapaus se oli, josta puhuttiin niin paljon ja joka tuli sanomalehtiinkin, mutta jota useimmat eivät tahtoneet uskoa siksi, etteivät he voineet sitä selittää. Mutta jos yksi ainoakin niistä ihmisistä, jotka näinä päivinä vaelsivat Övedsklosterin puiston läpi, olisi ymmärtänyt lintujen kieltä, hänen olisi ollut helppo ratkaista arvoitus, sillä ei ollut koko puistossa sitä pensasta, jossa peipot eivät olisi visertäneet siitä, kuinka julmat ryövärit olivat vieneet Sirle oravan vaimon pois hänen pienten poikainsa luota ja kuinka Niilo hanhipoika oli uskaltanut mennä ihmisten ilmoille ja kantaa pienet oravalapset äitinsä luo.

"Kukapa on nyt niin juhlittu Övedsklosterin puistossa", he lauloivat, "kuin Peukaloinen, hän, jota kaikki pelkäsivät siihen aikaan, kun hän oli Niilo hanhipoika? Sirle orava antaa hänelle pähkinöitä, köyhät jänikset leikkivät hänen edessään, kauriit ottavat hänet selkäänsä ja pakenevat hänen kanssaan, kun Smirre kettu lähestyy, tiaiset varottavat häntä varpushaukalta, ja sirkut ja leivot laulavat hänen urotyöstään."

IV GLIMMINGEHUS

Mustia rottia ja harmaita rottia

Lounaisessa Skoonessa, lähellä meren rantaa, on vanha linna, jonka nimi on Glimmingehus. Se on korkea, suuri ja luja kivirakennus, joka näkyy peninkulmamääriä tasangon yli. Se ei ole kuin nelikerroksinen, mutta kuitenkin niin valtava, että tavallinen, samalla pihalla seisova asuinhuone on niinkuin pieni lasten leikkimökki sen rinnalla.

Suuressa kivilinnassa on niin paksut ulkoseinät ja väliseinät ja kattoholvit, että sen sisässä tuskin on tilaa millekään muulle kuin noille paksuille muureille. Porraskäytävät ovat ahtaat, eteiset pienet ja huoneita vähän. Jotta seinät pysyisivät lujina, on vain pieni määrä ikkunoita tehty yläkertoihin ja alakerroissa ei ole ollenkaan ikkunoita, ainoastaan aukkoja. Entisinä sota-aikoina olivat ihmiset yhtä iloissaan saadessaan sulkeutua tuommoiseen vahvaan ja mahtavaan rakennukseen kuin me nyt olemme kömpiessämme turkin sisään paukkuvassa pakkasessa, mutta kun hyvä rauhan aika taas tuli, he eivät enää tahtoneet asua vanhan linnan pimeissä ja kylmissä kivisaleissa. He olivat jo aikoja sitten hylänneet suuren Glimmingehusin ja muuttaneet asuntoihin, jotka ovat semmoisia, että valo ja ilma voi päästä niihin.

Siihen aikaan kun Niilo Holgerinpoika kierteli maailmaa villihanhiin seurassa, ei siis ollut ihmisiä Glimmingehusissa, mutta silti ei sieltä puuttunut asukkaita. Katolla asui haikarapari suuressa pesässä, ullakolla eleli pari kissapöhlöä, salakäytävissä riippui yökköjä, keittiön uunissa asui vanha kissa, ja alhaalla kellarissa oli parisataa vanhaa mustaa rottaa.

Muut eläimet eivät juuri anna suurta arvoa rotille, mutta Glimmingehusin mustat rotat olivat poikkeuksena. Heistä puhuttiin aina kunnioittavasti, sentähden että he olivat osoittaneet suurta urhoollisuutta taistellessaan vihollisiaan vastaan ja suurta kestävyyttä niissä onnettomuuksissa, jotka olivat heidän kansaansa kohdanneet. He kuuluivat näet rottakansaan, joka kerran oli ollut hyvin lukuisa ja mahtava, mutta joka nyt oli kuolemassa sukupuuttoon. Monet monituiset vuodet olivat mustat rotat omistaneet Skoonen ja koko maan. Niitä oli ollut jok'ainoassa kellarissa, jok'ainoalla ullakolla, kaikissa ladoissa ja riihissä, aitoissa ja leipomoissa, navetoissa ja talleissa, kirkoissa ja linnoissa, polttimoissa ja myllyissä, jokaisessa ihmisten rakentamassa huoneessa, mutta nyt ne oli karkotettu ja melkein hävitetty sukupuuttoon. Ainoastaan muutamassa vanhassa ja yksinäisessä paikassa voi niitä vielä tavata joitakin harvoja, eikä niitä ollut missään niin paljon kuin Glimmingehusissa.

Kun jokin eläinkansa kuolee, niin on siihen useimmiten syynä jokin ihmisten toimenpide, mutta niin ei tällä kertaa ollut laita. Ihmiset olivat kyllä taistelleet mustia rottia vastaan, mutta eivät olleet voineet tehdä heille mitään huomattavampaa vahinkoa. Heidän voittajansa oli heidän omaa sukuaan oleva eläinkansa, jota sanotaan harmaiksi rotiksi.

Nämä rotat eivät olleet asuneet maassa ikimuistoisista ajoista saakka, niinkuin mustat rotat. He polveutuivat parista köyhästä siirtolaisesta, jotka sata vuotta sitten olivat nousseet maihin Malmössä eräästä lyypekkiläisestä laivasta. He olivat kodittomia, nälkiintyneitä raukkoja, jotka pysyttelivät satamassa, uiskennellen siltapaalujen välissä ja syöden veteen viskattuja jätteitä. He eivät kertaakaan uskaltaneet mennä kaupunkiin, jonka mustat rotat omistivat.

Mutta vähitellen, kun olivat lisääntyneet, harmaat rotat rohkaisivat mielensä ja lähtivät kaupunkiin. Ensi aluksi he muuttivat muutamaa autioihin ja purettavaksi tuomittuihin rakennuksiin, jotka mustat rotat olivat hylänneet. He hakivat ruokansa katuojista ja rikkaläjäistä ja tyytyivät kaikkeen siihen roskaan, josta mustat rotat eivät välittäneet. He olivat sitkeitä, tyytyväisiä ja pelottomia ja muutamien vuosien kuluessa he olivat tulleet niin mahtaviksi, että ryhtyivät karkottamaan mustia

rottia Malmöstä. He ottivat heiltä ullakot, kellarit ja tavara-aitat, tappoivat heitä nälällä ja purivat heitä kuoliaiksi, sillä he eivät ollenkaan pelänneet taistelua.

Ja kun Malmö oli valloitettu, he lähtivät pienissä ja suurissa laumoissa valloittamaan koko maata. On aivan mahdotonta ymmärtää, miksi mustat rotat eivät kokoontuneet suureen yhteiseen sotalaumaan ja tuhonneet harmaita rottia silloin kun näitä oli vielä vähän. Mutta mustat olivat kai niin varmat vallastaan, etteivät he uskoneet voivansa joutua häviölle. He elivät rauhassa tiluksillaan, ja sillä aikaa harmaat rotat ottivat heiltä talon talon, kylän kylän ja kaupungin kaupungin perästä. Heitä tapettiin nälällä, heitä tungettiin pois, heitä hävitettiin. Skoonessa he eivät olleet voineet pysytellä missään muualla kuin Glimmingehusissa.

Tuossa vanhassa kivantalossa oli niin vahvat muurit, ja niiden läpi kulki vain niin harvoja rotankäytäviä, että mustat rotat olivat onnistuneet säilyttämään ne ja estämään harmaita rottia tunkeutumasta sisään. Vuosi vuoden, yö yön jälkeen oli taistelua kestänyt hyökkääjien ja puolustajain välillä, mutta mustat rotat olivat pitäneet uskollisesti vartiota ja osoittaneet taistelussaan mitä suurinta kuoleman halveksimista, ja vanhan linnan avulla he olivat aina päässeet voitolle.

On myönnettävä, että niin kauan kuin mustat rotat olivat olleet vallassa, olivat kaikki muut elävät olennot halveksineet heitä yhtä paljon kuin harmaita rottia nyt halveksittiin, ja syystä kyllä. He olivat hyökänneet vankiraukkojen kimppuun ja kiduttaneet heitä, he olivat syöneet ruumiita parhaina herkkuihin, varastaneet viimeisen nauriin köyhän kellarista, pureet jalkoja poikki nukkuvilta hanhilta, ryöstäneet munia ja poikia kanoilta ja tehneet tuhannen tuhatta ilkityötä. Mutta kun he olivat joutuneet onnettomuuteen, näytti kaikki olevan unohdettua eikä kukaan voinut olla ihailematta suvun viimeisiä jäseniä, jotka olivat jaksaneet niin kauan vastustaa harmaita rottia.

Harmaat rotat, jotka asuivat Glimmingehusissa, jatkoivat taistelua ja koettivat käyttää jokaista sopivaa tilaisuutta saadakseen linnan haltuunsa. Olisi luullut heidän antavan mustain rottain pienen lauman rauhassa omistaa Glimmingehusin, koska he itse olivat saaneet haltuunsa koko muun maan, mutta se ei suinkaan pistänyt heidän päähänsä. Heidän oli tapana sanoa, että heidän kunnia-asianaan oli kerran kukistaa mustat rotat, mutta ne, jotka tunsivat mustat rotat, tiesivät kyllä oikean syyn, nimittäin sen, että ihmiset käyttivät Glimmingehusia jyvämakasiinina, ja sentähden harmaat eivät voineet rauhoittua, ennen kuin olisivat sen valloittaneet.

Haikara

Maanantaina maaliskuun 28. pñä.

Varhain eräänä aamuna heräsivät villi-*hanhet*, jotka nukkuivat Vombsjön jäällä, siihen että kuulivat ilmasta kovia huutoja: "Kurkluu! Kurkluu!" huudettiin siellä. "Kurki tervehtii Akkaa, villi-*hanhea* ja hänen laumaansa. Huomenna on suuret kurkitanssit Kullabergin vuorella."

Akka ojensi heti kaulansa ja vastasi: "Terveisiä ja kiitoksia!"

Terveisiä ja kiitoksia!"

Sitten kurjet lensivät edelleen, mutta villi-*hanhet* kuulivat vielä kauan, miten he huusivat joka pellon, joka metsäkummun kohdalla: "Kurki tervehtää! Huomenna on suuret kurkitanssit Kullabergin vuorella." Villi-*hanhet* ilostuivat kovin tämän sanoman kuultuaan. "Sinulla on onni matkassasi", he sanoivat valkoiselle hanhikukolle, "kun saat olla mukana suurissa kurkitansseissa." – "Onko sitten niin ihmeellistä nähdä kurkien tanssivan?" kysyi hanhikukko. "Se on jotakin, jota et ole edes unissasi nähnyt", vastasivat villi-*hanhet*.

"Täytyy nyt miettiä, mihin me huomenna panemme Peukaloisen, niin ettei hänelle tapahdu mitään onnettomuutta, sillä aikaa kun me matkustamme Kullabergiin", sanoi Akka. "Ei Peukaloisen tarvitse olla yksin", sanoi hanhikukko. "Jos eivät kurjet salli hänenkin nähdä tanssiaan, niin jään minä hänen luokseen." – "Ei kukaan ihminen ole vielä saanut olla läsnä eläinten kokouksessa Kullabergissa", sanoi Akka, "enkä minä uskalla ottaa Peukaloista mukaani sinne. Mutta me voimme puhua asiasta päivemmällä. Nyt meidän ensin täytyy ajatella aamiaistamme."

Samassa Akka antoi lähtömerkin. Tänäkin päivänä hän Smirre ketun tähden haki ruokapaikkansa kaukaa eikä laskeutunut maahan ennen kuin vetelille niityille vähän matkaa eteläänpäin Glimmingehusista.

Koko sen päivän poika istui pienen lammikon reunalla ja puhalteli ruohopilleihin. Hän ei puhunut sanaakaan hanhikukolle eikä muillekaan. Hän ei ollut oikein mielissään siitä, ettei saisi nähdä kurkitanssia, ja hän mietti, miten saisi Akan taivutetuksi ottamaan hänet mukaan.

Hän kyllä ymmärsi, että vaikka Akka antoikin hänen seurata mukana, ei hän eivätkä muutkaan villihanhet häntä voineet oikein sietää. He eivät tunteneet luottamusta häneen. He olivat kai hekin kuulleet puhuttavan Niilo hanhipojan ilkeydestä, ja he kai ajattelivat, että hän ehkä ilmaisisi ihmisille, missä eläimillä oli kokouspaikkansa.

"Minun täytyy sanoa Akalle ja muille, etten minä heitä koskaan petä", hän ajatteli, mutta tunti tunnin perästä kului, eikä hän saanut päätetyksi, kuinka asettaisi sanansa.

Toisella puolella sitä vetelää niittyä, missä hanhet söivät aamiaistaan, oli leveä kiviaita. Ja tapahtui nyt, että kun poika illemmällä kohotti päätään puhuaksensa Akan kanssa, sattui hänen silmänsä aitaan. Häneltä pääsi pieni huudahdus ja kaikki hanhet kohottivat päänsä ja alkoivat tuijottaa samaan suuntaan kuin hänkin. Ensi katsauksella näytti heistä samoin kuin pojastakin siltä kuin kaikki harmaat mukulakivet, joista aita oli rakennettu, olisivat saaneet jalat alleen ja alkaneet juosta, mutta pian he näkivät, että siinä olikin rottalauma, joka juoksi sitä pitkin. Ne liikkui hyvin nopeasti ja juoksivat kyljikkäin, rivi rivissä kiinni, ja niitä oli niin paljon, että ne pitkän aikaa peittivät koko aidan.

Poika oli pelännyt rottia jo silloin kun oli ollut suuri, voimakas ihminen. Miten hän sitten pelkäsikään nyt, kun oli niin pieni, että kaksi tai kolme niistä olisi kyennyt hänet voittamaan! Hänen selkäpiitään karmi hänen seisoessaan ja katsellessaan niitä.

Mutta oli ihmeellistä, että hanhilla näkyi olevan sama inho rottia kohtaan kuin hänelläkin. He eivät puhutelleet niitä, ja kun ne olivat menneet ohi, he pudistivat itseään niinkuin olisivat saaneet liejua höyheniensä väliin.

"Noin paljon harmaita rottia liikkeellä", sanoi Yksi Vassejaurilainen, "se ei tiedä hyvää."

Nyt poika aikoi käyttää tilaisuutta sanoakseen Akalle, kuinka suuresti hänen teki mieli seurata mukana Kullabergiin, mutta siitä hänet esti suuri lintu, joka yht'äkkiä laskeutui hanhiiden keskelle.

Kun näki tämän linnun, olisi voinut luulla, että hän oli lainannut ruumiin, kaulan ja pään pieneltä valkealta hanhelta, mutta kaiken sen lisäksi hän oli hankkinut itselleen suuret mustat siivet, pitkät, punaiset jalat ja pitkän, paksun nokan, joka oli liian suuri pienelle päälle ja painoi sitä alas, niin että hänen ulkonäkönsä oli tullut jotakin surullista.

Akka pani kohta siivenpeittäjän paikoilleen ja niiasi monet monituiset kerrat kaulallaan mennessään haikaraa vastaan. Hän ei ollut erittäin kummastellut sitä, että näki hänet Skoonessa näin varhain keväällä, sillä hän tiesi, että haikarakukkojen on tapana lentää sinne hyvissä ajoin katsomaan, onko pesä talvella vahingoittunut; ja vasta sitten tulevat naarashaikarat lentäen Itämeren yli. Mutta se Akkaa kummastutti, että haikara tuli hänen puheilleen, koskapa haikarat mieluummin seurustelevat vain omien heimolaistensa kanssa.

"Ei kai liene pesälle mitään vahinkoa tapahtunut, herra Ermenrich?" sanoi Akka.

Osoittautui todeksi nytkin, että haikara harvoin voi avata nokkaansa valittamatta. Sen, mitä haikara sanoi, teki vielä surkeammaksi se, ettei hän tahtonut saada sanoja suustaan. Hän seisoi pitkän aikaa ja loksutti nokallaan ja puhui sitten käheällä ja heikolla äänellä. Hän valitteli kaikenmoista: pesän, joka oli Glimmingehusin harjalla, olivat talvimyrskyt aivan hävittäneet, eikä hän löytänyt ruokaa mistään. Ihmiset olivat anastamaisillaan kaiken hänen omaisuutensa. Ne ojittivat hänen nevensa ja viljelivät hänen suonsa. Hän aikoi muuttaa pois koko Skoonesta eikä milloinkaan tulla takaisin.

Haikaran valitellessa vaivojaan ei Akka, villihanhi, jolla ei missään ollut turvaa eikä suojaa, voinut olla itsekseen ajattelematta: "Jos minun tilani olisi niin hyvä kuin teidän, herra Ermenrich, niin enpä viitsisi noin valitella. Te olette pysynyt vapaana ja villinä lintuna, ja kuitenkin olette niin hyvissä

väleissä ihmisten kanssa, ettei kukaan teitä ammu eikä varasta munia pesästänne." Mutta kaikesta tästä ei hän mitään virkkanut haikaralle, sanoihan vain, ettei hän uskonut haikaran tahtovan muuttaa pois talosta, jossa haikaroita oli asunut aina siitä pitäen kun se oli rakennettu.

Silloin haikara nopeasti kysyi, olivatko hanhet nähneet harmaita rottia, jotka olivat matkalla Glimmingehusiin, ja kun Akka sanoi nähneensä ne ilkiöt, alkoi haikara kertoa hänelle urhoollisista mustista rotista, jotka niin monen vuoden aikana olivat puolustaneet linnaa. "Mutta ensi yönä tulee Glimmingehus joutumaan harmaiden rottien valtaan", sanoi haikara huoaten.

"Miksi juuri ensi yönä, herra Ermenrich?" kysyi Akka.

"Sentähden", sanoi haikara, "että melkein kaikki mustat rotat eilen illalla lähtivät Kullabergiin, luottaen siihen, että kaikki muutkin eläimet rientäisivät sinne. Mutta te näette, että harmaat rotat ovat jääneetkin kotiin ja kokoontuvat nyt tunkeutuakseen ensi yönä linnaan, nyt, kun sen vartiona on vain pieni joukko vanhoja raukkoja, jotka eivät ole jaksaneet seurata Kullabergiin muiden mukana. Ne saavuttavat kyllä tarkoituksensa, mutta nyt olen minä elänyt niin monta vuotta naapurisovussa mustien rottien kanssa, ettei minua miellytä ruveta seurustelemaan heidän vihamiestensä kanssa."

Akka ymmärsi nyt, mikä haikaralla oli mielessä; se oli niin suuttunut harmaiden rottien menettelystä, että oli hakenut hänet käsiinsä saadakseen kannella heistä hänelle. Mutta haikarain tavan mukaan ei hän varmaankaan ollut tehnyt mitään estääkseen onnettomuutta tapahtumasta. "Oletteko lähettänyt sanan mustille rotille, herra Ermenrich?" kysyi Akka. "En ole", vastasi haikara, "sillä ei se mitään hyödyttäisi. Ennen kuin he ehtivät takaisin, on linna valloitettu." – "Älkää olko siitä niin varma, herra Ermenrich", sanoi Akka. "Minä luulen tuntevani erään vanhan villihanhi, joka mielellään tahtoisi estää semmoisia ilkitöitä tapahtumasta."

Kun Akka tämän sanoi, nosti haikara päätään ja katsahti ylpeästi häneen. Eikähän sitä sovi kummastella, sillä vanhalla Akalla ei ollut kynsiä eikä nokkaa, jotka olisivat taisteluun kelvanneet. Ja päälle päätteeksi hän oli päivälintu, joka pimeään tultua vaipui auttamattomasti uneen, kun taas rotat taistelivat juuri yön aikana.

Mutta Akka oli nähtävästi päättänyt auttaa mustia rottia. Hän kutsui esille Yksi Vassijaurelaisen ja käski hänen viedä hanhet Vombsjön rannalle, ja kun hanhet narisivat vastaan, hän sanoi käskävästi: "Luulen olevan parasta meille kaikille, että tottelette minua. Minun täytyy lentää tuohon suureen kivitallon, ja jos te seuraatte minua, niin näkee talonväki meidät aivan varmaan ja ampuu meidät. Ainoastaan Peukaloisen minä otan mukaani. Hän voi olla minulle suureksi hyödyksi, sillä hänellä on hyvät silmät ja hän voi pysyä valveilla yölläkin."

Kun poika kuuli tämän, hän ilostui kyllä siitä, että Akka suvaitsi ottaa hänet avukseen, mutta toiselta puolen hänestä oli kauheaa taistella rottia vastaan, ja hän astui esiin sanoakseen Akalle, ettei hän uskaltanut seurata häntä.

Mutta samassa kun poika tuli näkyviin, alkoi haikara liikkua. Tähän asti hän oli, niinkuin haikarain on tapana, seisonut pää alaspäin, nokka painettuna kaulaa vasten. Mutta nyt alkoi hänen kurkussaan kurista, niinkuin hän olisi nauranut. Hän laski nuolennopeasti nokkansa alas, tarttui poikaan ja heitti pari metriä ilmaan. Tämän taitotempun hän teki seitsemän kertaa peräkkäin, vaikka poika kirkui ja parkui ja hanhet huusivat: "Mitä teette, herra Ermenrich? Eihän se ole mikään sammakko! Eihän se ole mikään sammakko! Sehän on ihminen, herra Ermenrich."

Viimein haikara asetti pojan maahan ihan vahingoittumattomana. Sen tehtyään hän sanoi Akalle: "Minä lennän nyt takaisin Glimmingehusiin, Akka muori. Kaikki, jotka siellä asuvat, olivat hyvin huolissaan, kun minä lähdin. Te voitte olla varmat siitä, että he ilostuvat suuresti, kun minä kerron heille, että Akka, villihanhi, ja Peukaloisen, ihmisenaskari, tulevat heitä pelastamaan."

Sen sanottuaan haikara oikaisi kaulansa ja levitti siipensä ja tuikaisi menemään kuin nuoli, kun se lähtee tiukasti jännitetystä jousesta. Akka ymmärsi toisen pilkkaavan häntä, mutta ei ollut milläänkään. Hän odotti, kunnes poika oli löytänyt puukenkänsä, jotka haikara oli pudistanut hänen jaloistaan, sitten hän asetti hänet selkäänsä ja seurasi haikaraa. Eikä poika puolestaan vastustellut

eikä sanonut sanaakaan siitä, että häntä pelotti. Hän oli vihainen haikaralle ja tahtoi näyttää tälle, ettei ansainnut hänen halveksimistaan.

Pari minuuttia sen jälkeen oli Akka haikaran pesässä Glimmingehusin katolla. Se oli suuri ja komea pesä. Sen alustana oli pyörä, jonka päällä oli useita kerroksia cksia ja turpeita. Pesä oli niin vanha, että monet pensaat ja heinät olivat siihen juurtuneet, ja kun haikaramuori hautoi muniaan keskellä pesää olevassa kuopassa, oli hänellä silmäinsä iloksi ihana näköala yli suuren osan Skoonen maata, sekä myöskin ruusunkukkia ja kattolaukkoja katseltavanaan.

Sekä poika että Akka saattoivat heti nähdä, että täällä tapahtui jotakin, joka käänsi ylösalaisin kaiken vanhan järjestyksen. Haikaran pesän reunalla istui nimittäin kaksi kissapöllöä, vanha harmaajuovainen kissa ja tusina iänikuisia rottia, joilla oli liian pitkiksi kasvaneet hampaat ja vettä tihkuvat silmät. Tuommoisia eläimiä ei juuri muuten saada nähdä rauhallisessa seurustelussa.

Ei kukaan heistä kääntynyt katsomaan Akkaa tai lausumaan häntä tervetulleeksi. He eivät muuta kuin tuijottivat pitkiä harmaita viivoja kohti, joita vilahteli siellä täällä talvenpaljailla pelloilla.

Kaikki mustat rotat olivat vaiti. Heistä voi nähdä, että he olivat suuresti epätoivoissaan ja että he hyvin tiesivät, etteivät voisi puolustaa omaa henkeään eikä linnaa. Molemmat pöllöt istuivat ja mulkoilivat suurilla silmillään, vääntelivät silmärenkaitaan ja puhuivat terävällä äänellä harmaiden rottien suuresta julmuudesta ja että heidän noiden ilkitöiden tähden pitänee muuttaa pois pesästään, sillä he olivat kuulleet, etteivät ne säästäneet munia eivätkä untuvapoikasia. Vanha juovikas kissa oli varma siitä, että rotat purisivat hänet kuoliaaksi, kun ne niin suurella joukolla tunkeutuisivat linnaan, ja hän riiteli lakkaamatta mustille rotille: "Kuinka saatoitte olla niin typeriä, että annoitte parhaiden sotilaittenne lähteä pois?" hän sanoi. "Kuinka voitte luottaa harmaihin rottiiin? Se on aivan anteeksiantamatonta."

Ei ainoakaan noista kahdestatoista mustasta rotasta vastannut sanaakaan, mutta surustaan huolimatta ei haikara voinut olla tekemättä kiusaa kissalle. "Älähän hätäile, Maunu kotikissa", sanoi hän. "Etkö näe, että Akka muori ja Peukaloinen ovat tulleet pelastamaan linnaa? Saat olla varma siitä, että he onnistuvat. Nyt minun täytyy nukkua ja minä voin tehdä sen huoletta. Huomenna kun herään ei varmaankaan ole ainoatakaan harmaata rottia Glimmingehusissa."

Pojan olisi tehnyt kovasti mieli tyrkätä haikara maahan siitä, mihin se nyt asettui nukkumaan pesän äärimmäiselle reunalle, toinen jalka ylös vedettynä, mutta Akka ei näyttänyt ollenkaan vihaiselta. Sen sijaan hän sanoi tyytyväisellä äänellä: "Olisivat huonosti asiat, jos ei semmoinen, joka on niin vanha kuin minä, voisi selviytyä pahemmastakin pulasta kuin tämä. Jos vain Pöllöukko ja pöllöakka, jotka voivat pysyä valveilla koko yön, tahtovat lähteä viemään minulta viestiä, niin iuulen, että kaikki käy hyvin."

Kissapöllöt suostuivat ja Akka pyysi nyt, että pöllöukko menisi etsimään pois lähteneitä mustia rottia ja kehoittaisi heitä heti kiiruhtamaan kotiin. Pöllöakan hän lähetti tornipöllö Flammean luo, joka asui Lundin tuomiokirkossa, ja antoi hänelle niin salaisen tehtävän, että Akka vain kuiskaten uskalsi sen hänelle ilmaista.

Rotanpyytäjä

Oli puoliyön aika, kun harmaat rotat pitkän etsimisen jälkeen onnistuivat löytämään kellarin luukun, joka oli avoinna. Se oli sangen ylhäällä seinässä, mutta rotat asettuivat toistensa olkapäille, eikä kestänyt kauan ennen kuin rohkein heistä oli luukussa, valmiina tunkeutumaan Glimmingehusiin, jonka muurien ulkopuolella niin moni hänen esi-isistään oli kaatunut.

Harmaa rotta istui hetken aikaa hiljaa luukussa ja odotti hyökkäystä. Puolustajain pääjoukko oli tosin poissa, mutta hän otaksui, että ne mustat rotat, jotka olivat jääneet linnaan, eivät antautuisi ilman taistelua. Pamppailevin sydämin hän kuunteli pienintäkin ääntä, mutta kaikki oli hiljaista. Silloin rottien johtaja rohkaisti mielensä ja hyppäsi pilkkopimeään kellariin.

Toinen rotta toisensa perästä seurasi johtajaa. Kaikki he pysyttelivät hyvin hiljaa ja kaikki odottivat väijytystä mustien rottain puolelta. Vasta sitten kun heitä oli tunkeutunut kellariin niin paljon, ettei lattialle enää enempää mahtunut, he uskalsivat mennä edemmäksi.

Vaikkeivät he koskaan ennen olleet käyneet rakennuksessa, ei heidän ollut vaikea löytää tietä. He saivat hyvin pian selville ne muurien käytävät, joita myöten mustat rotat olivat kulkeneet yläkertoihin. Ennen kuin alkoivat kiivetä näitä ahtaita ja jyrkkiä polkuja he kuuntelivat hyvin tarkasti. He olivat paljoa enemmän peloissaan siitä, että mustat rotat tällä tavoin pysyivät poissa kuin jos he olisivat kohdanneet heidät avoimessa taistelussa. He voivat tuskin uskoa onneaan, kun pääsivät ensimmäiseen kerrokseen aivan vahingotta.

Heti sisään tultuaan harmaat rotat tunsivat viljan hajun tuoksahtavan vastaansa. Viljaa säilytettiin siellä suurissa hinkaloissa. Mutta ei ollut heidän vielä aika ruveta nauttimaan voittonsa hedelmiä. He tarkastelivat ensin mitä huolellisimmin noita synkkiä, alastomia huoneita. He juoksivat uuniin, joka oli keskellä lattiaa vanhassa linnan keittiössä, ja he olivat vähällä syöksyä kaivoon sisemmässä huoneessa. Jok'ainoaan kaitaisimmankin valoaukon he tarkastivat, mutta eivät vielääkään löytäneet yhtään mustaa rottaa. Kun tämä kerros oli kokonaan heidän vallassaan, he ryhtyivät yhtä varovaisesti tarkastamaan seuraavaa. Taas täytyi heidän uskaltautua vaivalloiseen ja vaaralliseen muurien läpi suoritettavaan kiipeämiseen, samalla kun he tuskallisesti ja henkeään pidätellen odottivat, että vihollinen karkaisi heidän kimppuunsa. Ja vaikka heitä houkutteli mitä ihanin jyvähinkaloiden haju, he pakottautuivat mitä parhaimmassa järjestyksessä tarkastamaan muinaisten sotilaiden pilarien tukemaa asuintupaa, heidän kivipöytänsä ja uuniaan, syviä ikkunakomeroita ja lattiassa olevaa reikää, joka entisinä aikoina oli tehty siihen sitä varten, että siitä voitaisiin kaataa kiehuva pikeä sisään tunkeutuvan vihollisen päälle.

Yhä vain pysyivät mustat rotat näkymättömissä. Harmaat hiipivät kolmanteen kerrokseen, jossa oli linnan herran suuri juhlasali, yhtä autio ja alaston kuin kaikki muutkin vanhan talon huoneet, ja he kiipesivät lopulta aina ylimpäänkin kerrokseen, joka oli vain yksi ainoa suuri kolkko huone. Ainoa paikka, jota he eivät tulleet tarkastaneeksi, oli katolla oleva suuri haikaran pesä, jossa juuri samaan aikaan pöllöakka herätti Akan ja ilmoitti hänelle, että Flammea tornipöllö oli suostunut hänen pyyntöönsä ja lähettänyt hänelle sen, mitä hän oli pyytänyt.

Vasta kun harmaat rotat näin tunnollisesti olivat tarkastaneet koko linnan, he rauhoittuivat. He ymmärsivät, että mustat rotat olivat paenneet eivätkä aikoneet tehdä vastarintaa, ja he juoksivat kevein sydämin jyvähinkaloihin.

Mutta tuskin harmaat rotat olivat nielleet ensimmäiset vehnänjyvät, kun alhaalta pihalta linnan edustalta kuului pienen kimeän pillin terävä vihellys. Harmaat rotat kohottivat päätään jyvähinkaloista, kuulostivat levottomasti, juoksivat pari askelta kuin olisivat aikoneet jättää hinkalon, mutta kääntyivät takaisin ja alkoivat syödä uudelleen.

Taas kuului pillin kimakka läpitunkeva ääni, ja nyt tapahtui jotakin ihmeellistä. Yksi rotta, kaksi rottaa, niin, kokonainen lauma rottia lakkasi syömästä, hyppäsi pois hinkalosta ja riensi suorinta tietä kellariin päästäkseen pois talosta. Vielä oli kuitenkin monta rottaa jäljellä. He ajattelivat sitä vaivaa, mikä heillä oli valloittaessaan Glimmingehusia, eivätkä tahtoneet sitä jättää. Mutta pillin sävelet kuuluivat vielä kerran heidän korviinsa ja heidän täytyi seurata niitä. He hyppäsivät kuin hulluina hinkaloista, laskivat mäkeä läpi muurin reikien ja myllertelivät toistensa yli kiirehtiessään ulos.

Keskellä pihamaata seisoj pienen Peukaloinen pilliä puhaltaen. Hänen ympärillään oli kokonainen piiri rottia, jotka hämmästyneinä ja hurmautuneina kuuntelivat häntä, ja uusia tuli joka hetki. Kerran hän otti pillin huuliltaan ainoastaan sekunniksi voidakseen näyttää pitkää nenää rotille, ja silloin näytti siltä kuin olisi rotilla ollut halu heittäytyä hänen päälleen ja purra hänet kuoliaaksi, mutta niin pian kuin hän puhalsi, he olivat taas hänen vallassaan.

Kun Peukaloinen oli soittanut kaikki rotat ulos Glimmingehusista, hän alkoi hiljaa astella pihalta maantielle, ja kaikki harmaat rotat seurasivat häntä siksi, että tuon pillin sävelet soivat niin suloisesti heidän korvissaan, että heidän oli mahdotonta niitä vastustaa.

Peukaloinen kulki heidän edellään ja houkutteli heitä kanssaan Vallbyn tielle. Hän kuljetti heitä kaikenmoisia kiertoteitä läpi pensaiden ja alas ojiin, ja minne hän meni, sinne täytyi heidän seurata häntä. Hän soitteli lakkaamatta pilliään, joka näytti olevan tehty eläimen sarvesta, vaikka sarvi oli niin pieni, ettei ole meidän päivinämmme mitään elävää, jonka otsasta se olisi voitu lohkaista. Ei kukaan tiennyt sitäkään, kuka sen oli valmistanut. Mutta Flammea, tornipöllö, oli löytänyt sen erästä komerosta Lundin tuomiokirkon tornista, ja hän oli näyttänyt sitä Batakille, korpille, ja he olivat molemmat tuumineet, että se oli juuri semmoinen sarvi, joita ennen maailmassa valmistivat ne, jotka tahtoivat saada valtaansa hiiret ja rotat. Mutta korppi oli Akan ystävä ja häneltä Akka oli saanut tietää, että Flammealla oli semmoinen aarre.

Ja totta oli, etteivät rotat voineet vastustaa pilliä, poika kulki heidän edellään ja soitti niin kauan kuin tähdet näkyivät taivaalla, ja koko ajan rotat seurasivat häntä. Hän soitti aamun koitteessa, hän soitteli päivän noustessa ja yhä seurasi häntä harmaiden rottien ääretön lauma, ja hän houkutteli heitä yhä kauemmas Glimmingehusin suurista jauhohinkaloista.

V

SUURI KURKITANSSI KULLABERGIN VUORELLA

Tiistaina maaliskuun 29. p: nä.

On myönnettävä, että vaikka Skoonessa on monta komeata rakennusta, ei ole ainoatakaan, jolla olisi niin kauniit seinät kuin vanhalla Kullabergilla.

Kullabergin vuori on pitkä ja loiva. Se ei suinkaan ole mikään suuri ja mahtava vuori. Leveällä vuorikatolla on metsiä ja peltoja ja jokin kanervakangas. Siellä täällä kohoaa pyöreitä kanervakukkuloita ja alastomia vuoren nystyröitä. Siellä ylhäällä ei ole kaunista eikä muutenkaan merkillistä, siellä on samannäköistä kuin millä muulla ylängöllä tahansa Skoonessa.

Se joka kulkee vuoren keskitse vievää maantietä ei voi olla tuntematta pientä pettymystä. Mutta jos hän sattuu poikkeamaan tieltä ja menemään vuoren kupeelle ja katsomaan alas jyrkänteiltä, silloin hän yht'äkkiä huomaa niin paljon katsottavaa, että tuskin tietää, kuinka ennättäisi sitä kaikkea katsella.

Sillä seikka on se, että Kullaberg ei seiso maalla tasankojen ja laaksojen keskessä, niinkuin muut vuoret, vaan on karannut mereen niin pitkälle kuin on suinkin vain voinut päästä. Ei ole pienintäkään kaistaletta maata vuoren alla suojelemassa sitä meren aalloilta, vaan ne ulottuvat aina vuoren seiniin saakka ja ne voivat kuluttaa ja muodostaa niitä mielensä mukaan.

Senpä tähden vuoren seinät kohoavat siinä niin runsaasti koristeltuina kuin meri ja sen apulainen tuuli suinkin voivat taiteilla. Siellä on jyrkkiä rotkoja, syvälle vuoren kylkiin uurretuita, ja mustia kallioniemiä, jotka ovat kuluneet kiiltäviksi tuulen niitä alinomaa piestessä. Siellä on yksinäisiä kalliopilareita, jotka nousevat suorina vedestä, ja pimeitä luolia ahtaine sisäänkäytävineen. Siellä on kohtisuoria alastomia jyrkänteitä ja pehmoisia lehtoisia rinteitä. Siellä on pieniä niemiä ja pieniä lahtia ja pieniä mukulakiviä, joita jokainen aalto kalistelee rantaa vasten. Siellä on komeita kallioportteja, veden yli kaareutuvia, siellä on teräviä kiviä, joita valkoinen vaahto alinomaa huuhtelee, ja toisia, jotka kuvastuvat mustan vihreään, liikkumattomaan tyyneen veteen. Siellä on hiidenkirnuja, vuoreen koverrettuja, ja valtavia halkeamia, jotka houkuttelevat matkamiesta tunkeutumaan vuoren syvyyteen aina Kullamiehen luolaan saakka.

Ja ylös ja alas kaikkia näitä rotkoja ja kallioita luikertelee pensaita ja köynnöksiä. Puita kasvaa siellä myös, mutta tuulen voima on niin suuri, että puiden täytyy muuttua köynnöksiksi voidakseen pysyä kiinni jyrkänteissä. Tammet matavat maata pitkin, ja niiden lehdet ovat niiden päällä kuin ahdas holvi, ja pitkärunkoiset pyökkipuut seisovat rotkoissa kuin suuret lehtimajat.

Nämä merkilliset vuorensienät sekä aava, sininen meri ja kimmeltävä, voimakas ilma tekevät Kullabergin niin rakkaaksi ihmisille, että he suurissa parvissa menevät sinne niin kauan kuin kesää kestää. Vaikeampi on sanoa, mikä sen tekee niin houkuttelevaksi eläimille, että he joka vuosi kerääntyvät sinne suureen leikkikokoukseen. Mutta se on tapa, jota on noudatettu aina ammoisista ajoista, ja jos tahtois selittää, miksi juuri tämä paikka ennen muita kaikkia valittiin kokouspaikaksi, niin olisi pitänyt olla mukana jo silloin, kun ensimmäinen meren aalto murtui vaahdoksi Kullabergia vasten.

Kun kokousta aiotaan pitää, silloin hirvet, kauriit, jänikset, ketut ja muut nelijalkaiset tulevat Kullabergiin jo edellisenä yönä, etteivät ihmiset heitä huomaisi. Kohta ennen auringon nousua he kaikki kokoontuvat kisakentälle, jona on kanervakangas vasemmalla puolen tietä, melko lähellä vuoren äärimmäistä niemeä.

Leikkipaikan ympärillä on joka puolella pyöreitä kivimäkiä, jotka peittävät sen jokaisen silmältä, ken ei satu tulemaan aivan lähelle. Eikähän ole luultavaa, että sinne maaliskuussa kukaan eksyisikään. Jo monta kuukautta sitten ovat syysmyrskyt ajaneet sieltä pois kaikki ne muukalaiset, jotka muuten kuljeksivat siellä kukkuloilla ja kiipeilevät vuoren rinteitä pitkin. Majakanvartija niemen nenässä, Kullan kartanon vanha rouva ja Kullan isäntä ja hänen talonväkensä kulkevat tavallisia teitään eivätkä juoksentele ympäri autioilla kanervakankailla.

Kun nelijalkaiset ovat tulleet leikkipaikalle, he asettuvat noille pyöreille vuoren kukkuloille. Kukin eläinlaji on omassa ryhmässään, vaikka luonnollisesti tämmöisenä päivänä yleinen rauha vallitsee, eikä kenenkään tarvitse pelätä, että hänen päällensä hyökättäisiin. Tänä päivänä saisi pieni jäniksenpoikakin kulkea kyykkiä kettujen kukkulain yli menettämättä edes toista pitkistä korvistaan. Mutta eläimet asettuvat kuitenkin eri ryhmiin. On vanha tapa semmoinen.

Kun kaikki ovat asettuneet paikoilleen, he alkavat katsella, eikö lintuja alkaisi näkyä. On tavallisesti aina kaunis ilma tänä päivänä. Kurjet ovat hyviä ilman ennustajia eivätkä he kutsuisi kokoon eläimiä, jos odottaisivat sadetta. Mutta vaikka ilma on kirkas eikä mikään häiritse näköalaa, eivät nelijalkaiset kuitenkaan näe mitään lintuja. Se on merkillistä. Aurinko on jo korkealla taivaalla, ja johan lintujen pitäisi olla matkalla.

Eläimet Kullabergin vuorella huomaavat kuitenkin muutamia pieniä mustia pilviä, jotka hiljalleen liikkuvat tasangon yli. Ja katso! Yksi näistä pilvistä alkaa nyt yht'äkkiä tulla Öresundin rannikkoa pitkin Kullabergia kohti. Tultuaan kisakentän kohdalle se pysähtyy ja samassa alkaa koko pilvi helistä ja visertää, niinkuin se olisi kokoonpantu vain sävelistä. Se nousee ja laskee, nousee ja laskee, mutta yhä se vain helisee ja visertää. Viimein putoaa koko pilvi jonkin kukkulan päälle, koko pilvi yht'aikaa, ja samassa on kukkula täydellisesti harmaiden leivojen, koreiden punaharmaa-valkoisten peippojen, kirjaviiden kottaraisten ja vihreän-harmaiden tiaisten peitossa.

Kohta tämän jälkeen kulkee vielä toinen hattara tasangon yli. Se pysähtyy joka talon kohdalle, käy joka työmiehen tuvalla, joka linnassa, joka kauppalassa ja joka kaupungissa, joka rautatieasemalla, käy kalastajakylissä ja sokeritehtaissa. Joka kerta kun se pysähtyy, se imee itseensä alhaalta maasta pienen pyörteen pieniä harmaita tomuhiukkasia. Sillä tavalla se kasvamistaan kasvaa, ja kun se vihdoinkin on koossa ja ohjaa kulkuaan Kullabergia kohti, ei se enää ole hattara, vaan pilvi, niin suuri, että se varjostaa maan Höganästä aina Mölleen. Kun se pysähtyy leikkipaikalle, niin se jo pimittää auringon ja pitkän aikaa täytyy sataa alas erälle kukkulalle harmaita varpusia, ennen kuin ne jotka olivat lentäneet pilven sisimmässä taas saavat nähdä vilahduksen päivänvaloa.

Mutta suurin näistä lintupilvistä on kuitenkin se, joka nyt näyttäytyy. Se on muodostunut parvista, jotka ovat tulleet lentäen kaikilta tahoilta ja liittyneet siihen. Se on harmaansininen ja raskas, eikä ainoakaan auringon säde pääse tunkeutumaan sen läpi. Se tulee synkkänä ja uhkaavana kuin ukkospilvi. Se on täynnä mitä kauheinta melua, hirveintä huutoa, halveksivinta naurua ja mitä pahaa ennustavinta räjähtymistä. Leikkipaikalla ilostuvat kaikki, kun se vihdoinkin hajoaa ja maahan sataa räpyttäviä ja räkättäviä variksia, naakkoja, korppeja ja peltovarikseja.

Sen jälkeen ei taivaalla näy pilviä, vaan joukko viivoja ja merkkejä. Niinpä näkyy suoria pilkutettuja viivoja koillisessa. Ne ovat Göingen kihlakuntien metsälintuja; ja metsoja, jotka tulevat lentäen pitkissä riveissä, pari metriä kunkin linnun väliä. Ja vesilinnut, jotka asustavat Måklappenillä Falsterbon ulkopuolella, tulevat nyt leijaillen yli Juutinrauman monenlaisessa lentojärjestyksessä: kolmioissa ja pitkissä mutkissa, vinokulmissa ja puoliympyröissä.

Siihen suureen kokoukseen, joka pidettiin sinä vuonna, jolloin Niilo Holgerinpoika lenteli ympäri villihanhiiden kanssa, tulivat Akka ja hänen parvensa myöhemmin kuin muut kaikki, eikähän sitä sopinut ihmetellä, sillä Akan oli täytynyt lentää yli koko Skoonen tullakseen Kullabergille. Sitä paitsi hänen oli herättyään heti täytynyt lähteä lentämään ja etsimään Peukaloista, joka oli monta tuntia kulkenut ja soitellut harmaille rotille ja houkutellut heidät kauas Glimmingehusista. Pöllöukko oli palannut ja tuonut mukanaan tiedon, että mustat rotat olisivat kotona kohta auringon nousun jälkeen, eikä ollut siis mitään vaaraa siitä, että annettiin tornipöllön pillin vaieta ja harmaiden rottien mennä minne tahtoivat.

Mutta ei Akka keksinyt poikaa, kun tämä kulki pitkän seurueen kanssa, vaan haikarapa, herra Ermenrich, se nopeasti laskeutui hänen luokseen ja kohosi hänen kanssaan ilmaan. Sillä herra Ermenrichkin oli lähtenyt häntä etsimään ja vietyään pojan haikaran pesään hän pyysi häneltä anteeksi, että oli edellisenä iltana kohdellut häntä halveksivasti.

Siitä poika ilostui kovin, ja haikarasta ja hänestä tuli hyvät ystävät. Akkakin oli hänelle hyvin ystävällinen ja silitteli useita kertoja vanhaa päätänsä hänen käsivarteensa ja ylisteli häntä siitä, että hän oli auttanut niitä, jotka olivat hädässä.

Mutta se on sanottava pojan kunniaksi, ettei hän tahtonut ottaa vastaan kunniaa, jota hän ei ollut ansainnut. "Ei, Akka muori", hän sanoi, "älkää luulko, että minä houkuttelin harmaita auttaakseni mustia. Minä tahdoin vain näyttää herra Ermenrichille, että minäkin kelpaan johonkin." Tuskin hän oli sen sanonut, kun Akka kääntyi ja kysyi haikaralta, luuliko tämä, että olisi viisasta viedä Peukaloista muiden mukana Kullabergiille. "Minä tarkoitan, että me voimme luottaa häneen niinkuin itseemme", hän sanoi. "Varmaankaan ei hän ole antava meitä ilmi ihmisille." Haikara kehoitti heti hyvin innokkaasti ottamaan mukaan Peukaloisen. "Totta kai teidän pitää ottaa Peukaloinen mukaanne Kullabergiin, Akka-muori", hän sanoi. "Onhan onni, että voimme palkita häntä kaikesta siitä vaivasta, mitä hän viime yönä näki meidän tähtemme. Ja koska minua vielä harmittaa, että minä eilisiltana en kohdellut häntä sopivalla tavalla, niin minä itse kannan hänet selässäni kokouspaikalle."

Ei ole juuri mitään, joka maistuisi makeammalle kuin saada kiitosta semmoisilta, jotka itse ovat viisaita ja eteviä, eikä poika varmaankaan koskaan ollut tuntenut itseään iloisemmaksi kuin nyt, kun villihami ja haikara puhuivat hänestä tällä tavalla.

Poika matkusti siis Kullabergiin ratsastaen haikaran selässä. Vaikka hän pitikin sitä suurena kunniana, se tuotti kuitenkin hänelle suurta pelkoa sentähden, että herra Ermenrich oli ylen mainio lentäjä ja antoi mennä aivan toista vauhtia kuin villihami. Kun Akka lensi tietään suoraan ja tasaisesti, teki haikara huvikseen kaikenlaisia lentotemppeja. Hän milloin lepäsi liikkumattomana äärettömässä korkeudessa siivet levällään, milloin heittihe alaspäin semmoista vauhtia, että tuntui siltä kuin hän syöksyisi maahan avuttomasti kuin kivi, milloin hän huvittelihe lentämällä Akan ympäri suurissa ja pienissä ympyröissä niinkuin tuulispää. Poika ei ollut koskaan ennen ollut mukana semmoisessa, ja vaikka hän istui jatkuvan kauhun vallassa, täytyi hänen kuitenkin myöntää, ettei hän ollut ennen tiennyt, mitä hyvä lento on.

Ainoastaan yhden kerran pysähdyttiin matkan kestäessä, ja se tapahtui silloin, kun Akka Vombsjön luona yhtyi matkatovereihinsa ja huusi heille, että harmaat rotat oli voitettu. Sitten he lensivät suorinta tietä Kullabergiin.

Siellä he asettuivat sen kukkulan laelle, joka oli varattu villihamille, ja kun poika nyt antoi katseensa vaeltaa kukkulalta kukkulalle, hän näki, että yhdeltä kohosivat hirvien monihaaraiset sarvet ja toiselta harmaiden haikarain niskatupsut. Yksi kukkula oli punaisenaan kettuja, toinen mustanaan ja valkoisenaan merilintuja, kolmas harmaanaan rottia. Mikä oli täynnä mustia korppeja, jotka huusivat yhtä mitta, mikä leivosia, jotka eivät mitenkään malttaneet pysyä yhdessä kohti, vaan alinomaa heittäytyivät ilmaan ja lauloivat ilosta.

Niinkuin aina oli ollut Kullabergilla, niin nytkin korpit aloittivat päivän leikit ja kujeet lentotanssillaan. He jakautuivat kahteen parveen, jotka lensivät toisiaan vastaan, kohtasivat toisensa, kääntyivät ja alkoivat uudestaan. Tässä tanssissa oli monta vaihetta, ja se tuntui katsojista liian yksitoikkoiselta, kun he eivät tunteneet tanssin sääntöjä. Varikset olivat tanssistaan hyvin ylpeitä, mutta kaikki muut olivat hyvillään, kun se loppui. Se oli eläimistä yhtä synkkää ja mieletöntä kuin talvimyrskyn leikki lumihiihtäleiden kanssa. He tulivat alakuloisiksi sitä katsoessaan ja odottivat maltittomina jotakin, joka antaisi heille hiukan iloa.

Ei heidän tarvinnutkaan turhaan odottaa, sillä niin pian kuin varikset olivat lopettaneet, tulivat jänikset juosten. He tulvivat esiin pitkässä rivissä ilman erityistä järjestystä. Muutamissa riveissä tuli vain yksi ainoa, toisissa juoksi niitä kolme tai neljä rinnakkain. Kaikki olivat nousseet kahdelle jalalle, ja he ryntäsivät esiin semmoisella vauhdilla, että pitkät korvat heilahtelivat joka taholle. Juostessaan he pyörähtelivät ympäri, tekivät pitkiä hyppyjä ja mätkäyttelivät etukäpäillään kylkiluihinsa, niin että kumisi. Muutamat tekivät pitkän sarjan kuperkeikkoja, toiset kääriytyivät kokoon ja pyörivät eteenpäin kuin väkkärät, muuan seisoj yhdellä jalalla ja pyörähteli ympäri, muuan käveli etujaloillaan. Siinä ei ollut mitään järjestystä, mutta hyvin hullunkurista ja hauskaa oli tämä jäniksien leikki, ja

monet eläimet, jotka seisoivat ja katselivat heitä, alkoivat hengittää nopeammin. Nyt oli kevät, ja ilo ja riemu oli tulossa. Talvi oli lopussa. Kesä lähestyi. Kohta olisi eläminen vain leikintekoa.

Kun jänikset olivat aikansa riehuneet, oli suurten metsälintujen vuoro esiintyä. Satakunta metsokukkoa kiiltävän mustassa puvussa ja silmäkulmat kirkkaan punaisina lentää pamahti suureen tammeen, joka oli keskellä karkelokenttää. Se, joka istui ylimmällä oksalla, pörrötti höyhenensä, laski alas siipensä ja levitti pyrstönsä, niin että valkoiset höyhenet tulivat näkyviin. Sitten hän ojensi kaulansa ja päästi pari syvää ääntä paksunneesta kurkustaan. "Tjäk, tjäk, tjäk", hän pani. Enempää hän ei voinut saada esille. Kurkussa vain kulahteli useita kertoja. Sitten hän sulki silmänsä ja kuiskasi: "Sis, sis, sis! Kuulkaa, kuinka kaunista! Sis, sis, sis!" Ja samalla kertaa hän vaipui semmoisen ihastuksen valtaan, ettei enää tiennyt, mitä hänen ympärillään tapahtui.

Kun ensimmäinen metsokukko vielä sissitteli, alkoivat ne kolme, jotka istuivat häntä lähinnä alemmalla oksalla, samalla tavalla laulaa, ja ennen kuin he olivat ehtineet laulun loppuun, alkoivat ne kymmenen, jotka istuivat alempana, ja niin jatkui oksalta oksalle, kunnes kaikki sata metsokukkoa lauloi, kulahutteli ja sissitteli. He joutuivat kaikki saman innostuksen valtaan laulaessaan, ja juuri se vaikutti muihin eläimiin kuin tarttuva humala. Veri oli äsken virrannut hauskaasti ja keveästi, nyt se alkoi pulputa raskaasti ja kuumasti. "Niin, nyt on toden totta kevät", ajattelivat kaikki nuo eläinkansat. "Talven kylmyys on mennyt. Kevään tuli palaa maailman päällä."

Kun teeret huomasivat, että metsoilla oli semmoinen menestys, eivät hekään enää voineet pysyä vai. Kun ei ollut puuta, johon he olisivat voineet lentää, he hyökkäsivät alas kisakentälle, missä kanerva kasvoi niin korkeana, että vain heidän kauniisti kaareutuvat pyrstöhöyhenensä ja heidän paksut nokkansa näkyivät, ja alkoivat laulaa: "Kurr-rurr-rurr."

Juuri silloin kun teeret alkoivat kilpailla metsojen kanssa, tapahtui jotakin arvaamatonta. Kettu hiipi nyt, kun eläimet eivät ajatelleet muuta kuin teerten leikkiä, aivan hiljaa villihamien kukkulalle. Hän kulki hyvin varovasti ja pääsi melkein kukkulan laelle, ennen kuin kukaan huomasi häntä. Yht'äkkiä keksi hänet kuitenkin muuan villihami, ja kun hän ei voinut uskoa, että kettu oli hiipinyt hanhien joukkoon missään hyvässä tarkoituksessa, hän alkoi laulaa: "Varokaa itseänne, villihamhet! Varokaa itseänne!" Kettu iski häntä kurkkuun, ehkä enimmäkseen sentähden, että tuo pitäisi suunsa kiinni, mutta villihamhet olivat kuulleet huudon ja kohosivat kaikki ilmaan. Ja kun he olivat lentäneet ylös, näkivät kaikki eläimet Smirre ketun seisovan villihamien kukkulalla, suussa kuollut hanhi.

Mutta sentähden, että näin oli rikkonut leikkipäivän rauhaa, sai Smirre kettu niin kovan rangaistuksen, että hänen kaiken elinaikansa täytyi katua sitä, ettei ollut voinut hillitä kostonhaluaan, vaan oli tällä tavalla koettanut vihdoinkin päästä Akan ja hänen parvensa kimppuun. Joukko kettuja piiritti hänet heti ja hänet tuomittiin vanhan tavan mukaan, joka käskää, että kuka tahansa häiritsee suuren leikkipäivän rauhaa, hänen on mentävä maanpakoon. Ei kukaan kettu tahtonut lieventää tuomiota, koska kaikki tiesivät, että sinä hetkenä kun he jotakin semmoista yrittäisivät, karkotettaisiin heidät leikkipaikalta eikä heidän sallittaisi enää koskaan sinne jalallaan astua. Smirren maanpakotuomio siis julistettiin vastalauseita. Häntä kiellettiin oleskelemasta Skoonessa. Hänet karkotettiin vaimon ja sukulaisten luota, karkotettiin metsästyksmailtaan, asunnostaan, lepopaikoistaan ja piiloistaan, joita hän tähän saakka oli omistanut, ja hänen täytyi lähteä koettamaan onneaan vieraillla mailla. Ja jotta kaikki ketut Skoonessa tietäisivät, että Smirre oli siinä maakunnassa henkipatto, puraisi vanhin ketuista häneltä pois oikean korvan huipun. Niin pian kuin tämä oli tehty, alkoivat kaikki nuoret ketut ulvoa verenheimosta ja karkasivat Smirren kimppuun. Hänellä ei ollut muuta neuvoa kuin lähteä pakoon, ja hän riensi pois Kullabergista kaikki nuoret ketut kintereillään.

Kaikki tämä tapahtui sillä aikaa kun teeret ja metsot kilpailivat keskenään. Mutta nämä linnut syventyvät siinä määrin lauluunsa, etteivät kuule eivätkä näe mitään muuta. Eivätkä he olleetkaan antaneet häiritä itseään.

Tuskin oli metsälintujen kilpailu päättynyt, kun Häckabergan hirvet astuivat esiin näyttämään sotaleikkiään. Siinä oli monta hirviparia, jotka taistelivat samalla kertaa. He karkasivat toisiaan vastaan suurella voimalla, iskivät kalisten sarvensa yhteen, niin että piikit takertuivat toisiinsa,

ja koettivat pakottaa toisiaan taaksepäin. Kanervamättäät repesivät heidän sorkkiensa alla, heidän henkensä savusi, kurkuista tunkeutui kauheata mörinää ja vaahto valui kylkiä pitkin.

Kaikilla kukkuloilla vallitsi hiiskumaton hiljaisuus, kun taistelutaitoiset hirvet näin ottelivat. Ja kaikissa eläimissä heräsi uusia tunteita. Jok'ikinen tunsi olevansa rohkea ja voimakas, täynnä palaavia voimia, jotka kevät oli uudelleen synnyttänyt; reipas ja valmis kaikenlaisiin seikkailuihin. He eivät tunteneet mitään vihaa toisiaan kohtaan, mutta kuitenkin kaikitenkin kohosi kaikkialla siipiä, niskahöyheniä nousi, kynsiä hiottiin. Jos hirvet olisivat jatkaneet vielä hetkenkään aikaa, olisi kaikilla tahoilla syntynyt hurja taistelu, sentähden että kaikissa oli syttynyt palava halu näyttää, että hekin olivat eloa täynnä, että talven taintumus oli ohi, että voima kiehui ruumiissa.

Mutta hirvet herkesivät taistelemasta juuri oikealla hetkellä, ja heti kulki kuiskaus kukkulalta kukkulalle: "Nyt tulevat kurjet."

Ja niin tulivat nyt nuo harmaat, hämypukuiset linnut töyhtöisin siivin ja punatupsuisin niskoin. Nuo korkeajalkaiset, solakkakaulaiset ja pikkupäiset suuret linnut tulivat liukuen kukkulan rinnettä salaperäisessä huumeessa. Liukuessaan eteenpäin he pyörähtelivät ympäri puoleksi lentäen, puoleksi tanssien. Siivet somasti koholla he liikkuivat käsittämättömän nopeasti. Oli jotakin ihmeellistä ja outoa heidän tanssissaan. Oli niinkuin olisi harmaita varjoja kiitänyt karkelossa, jota silmä tuskin taisi seurata. Oli niinkuin he olisivat oppineet sen usvapilviltä, jotka leijailevat yli autioiden soiden. Se oli kuin loihdittua tuo tanssi, ja kaikki jotka olivat ensi kertaa Kullabergilla ymmärsivät, miksi koko kokous oli saanut nimensä kurkien tanssista. Siinä oli hurjuutta tuossa tanssissa, mutta se tunne, jonka se herätti, oli suloista kaipuuta. Ei kukaan nyt enää ajatellut taistelua. Sen sijaan tahtoivat kaikki, sekä siivekkäät että ne, joilla ei siipiä ollut, kohota äärettömään korkeuteen, yletä yläpuolelle pilvien, etsiä mitä oli siellä kaukana, jättää raskaan ruumiin, joka veti heitä maata kohti, ja leijailla pois taivasten taa.

Sellaista ikävää siihen, joka on saavuttamatonta, siihen, joka on peitossa tämän elämän takana, tunsivat eläimet ainoastaan kerran vuodessa, ja sen he tunsivat sinä päivänä, jona he katselivat kurkien suurta karkeloa.

VI SADESÄÄSSÄ

Keskiviikkona maaliskuun 30. p: nä.

Oli ensimmäinen sadepäivä tämän matkan aikana. Niin kauan kuin villihamien olivat oleskelleet Vombsjön seuduilla, oli ollut kaunis ilma, mutta samana päivänä, kun he alkoivat matkansa pohjoista kohti, rupesi satamaan ja useita tunteja sai poika istua hanhen selässä läpimärkänä ja vilusta väristen.

Kun he aamulla lähtivät liikkeelle oli ollut kirkas ja tyyni. Villihamien olivat lentäneet korkealla ilmassa tasaisesti ja kiirehtimättä, ankarassa järjestyksessä, Akka etunenässä ja muut kahdessa vinossa rivissä hänen takanaan. Heillä ei nyt ollut aikaa huutaa pilkkasanoja maassa oleville eläimille, mutta kun he eivät kuitenkaan voineet pysyä aivan vaiti, he lauloivat alinomaa siipiensä tahdissa tuota tavallista houkutteluhuutoaan: "Miss' olet sa? Täällä' olen ma. Miss' olet sa? Täällä' olen ma."

Käikki ottivat osaa tähän loputtomaan joikuun, ja he keskeyttivät sen vain silloin tällöin, näyttääkseen valkoiselle hanhelle tien viittoja, joiden mukaan he kulkivat. Merkkinä olivat tällä matkalla Linderödsåsin karut kukkulat, Ovesholmin herraskartano, Kristiansstadin kirkontorni, Bäckaskogin kuninkaan kartano kapealla kannaksella Oppmannasjön ja Ivösjön välillä, ja Ryssbergin jyrkkä rinne.

Matka oli ollut yksitoikkoinen, ja kun sadepilviä alkoi ilmaantua, se oli pojasta ollut oikein hauskaa vaihtelua. Ennen maailmassa, kun poika oli nähnyt sadepilviä vain alhaalta päin, ei hän ollut niistä muuta ajatellut kuin että ne olivat harmaita ja ikäviä, mutta aivan toista oli olla niiden keskellä ylhäällä. Poika näki selvästi, että pilvet olivat äärettömän isoja kuormavaunuja, jotka kuljettivat taivaalla suunnattoman suuria kuormia: muutamia niistä oli lastattu valtavia harmaita säkkejä, toisiin tynnyreitä, jotka olivat niin suuria, että niihin saattoi mahtua kokonainen järvi, muutamia taas ammeita ja pulloja, jotka oli pinottu kauhean korkealle päällekkäin. Ja kun niitä oli ajanut esille niin paljon, että ne täyttivät koko avaruuden, oli niinkuin joku olisi antanut niille merkin, sillä ne alkoivat kaikki yht'aikaa ammeista, tynnöreistä, pulloista ja säkeistä kaataa vettä maahan.

Samalla kun ensimmäiset kevään sadekuurot ropisivat maahan, pääsi kaikkien pikkulintujen suusta lehdoista ja hakamaista ilohuutoja, niin että koko ilma niitä kaikui, ja poika säpsähti istuessaan hanhikukon selässä. "Nyt saamme sadetta, sade antaa meille kevään, kevät antaa meille kukkia ja vihreitä lehtiä, vihreät lehdet ja kukat antavat meille matoja ja hyönteisiä, madot ja hyönteiset antavat meille ruokaa; hyvä ruoka ja paljon ruokaa on parasta mitä maailmassa on", lauloivat linnut.

Villihamienkin tulivat iloisiksi sateesta, joka saapui herättämään kasveja niiden unesta ja lyömään reikiä järvien jääkattoon. He eivät jaksaneet pysyä niin totisina kuin tähän saakka, vaan alkoivat päästellä hauskoja huutoja yli seudun.

Lentäessään yli suurten perunamaiden, joita oli paljon Kristianstadin tienoilla ja jotka vielä olivat mustalla mullalla, he huusivat:

"Herätkää ja olkaa hyödyksi! Täällä tulee se, joka teidät herättää.

Olette jo tarpeeksi laiskotelleet."

Nähdessään ihmisiä, jotka riensivät kattojen alle sadetta pakoon, he toruivat heitä ja sanoivat: "Minne teillä on semmoinen kiire? Ettekö näe, että teille sataa hapanlimppuja ja reikäleipiä, hapanlimppuja ja reikäleipiä?"

Suuri, paksu pilvi kulki nopeasti pohjoista kohti ja näytti seuraavan hanhien mukana. He näkyivät kuvittelevan, että he vetivät pilvää perässään, ja kun he juuri nyt huomasivat allansa puutarhoja, he huusivat oikein ylpeinä: "Tässä me tuomme teille vuokkoja, tässä tuomme teille ruusuja, tässä tuomme teille omenankukkia ja kirsimarjan nuppuja, tässä tuomme teille herneitä ja papuja ja nauriita ja kaalia. Ken tahtoo se ottakoon, ken tahtoo se ottakoon."

Näin oli kuulunut laulu, kun ensimmäiset kuurot putosivat, kun kaikki vielä iloitsivat sateesta. Mutta kun satoi koko iltapäivän, kävivät hanhet kärsimättömiksi ja huusivat janoisille metsille Ivösjön ympärillä: "Ettekö jo ole saaneet tarpeeksenne? Ettekö jo ole saaneet tarpeeksenne?"

Taivas kävi yhä enemmän tasaisen harmaaksi ja aurinko piilottautui niin hyvin, ettei kukaan voinut aavistaakaan missä se oli. Sade ropisi yhä rankemmin, takoi raskaasti siipiin ja tunkihe öljyttyjen ulkohöyhenien välitse ruumiiseen saakka. Maa peittyi sateen savuun, järvet, vuoret, metsät juoksivat kokoon yhdeksi ainoaksi sekasotkuksi ja tien viitat katosivat näkymättömiin. Matkanteko kävi yhä hitaammin, iloiset huudot vaikenivat, ja pojasta tuntui kylmyys yhä karvaammalta.

Niin kauan kuin kuljettiin ilmassa, hän oli kuitenkin pysynyt reippaana. Eikä hän vielä iltapäivälläkään ollut antanut mielensä masentua. Oli asetuttu pienen vaivaisen petäjän alle keskelle suurta nevaa, jossa kaikki oli kylmää, jossa muutamat mättäät vielä olivat lumen peitossa ja toiset pistivät esiin vesirapakosta, jossa vielä uiskenteli jääpalasia. Hän oli juoksennellut ympäri hyvällä tuulella ja poiminut karpaloita ja jäätyneitä puolukoita. Mutta sitten tuli ilta ja pimeys putosi alas niin paksuna, etteivät semmoiset silmät kuin pojan voineet nähdä sen läpi, ja erämaa muuttui kamalaksi ja hirmuiseksi. Poika makasi hanhen siiven alla, mutta ei voinut nukkua siksi, että hänen oli vilu ja että hän oli märkä. Ja hän kuuli taukoamatonta ritinää ja ratinaa ja hiipiviä askelia ja uhkaavia ääniä, hän tunsu semmoista kauhua, ettei tiennyt minne menisi. Hänen täytyi päästä sinne, missä oli tulta ja valoa, muuten hän pelästyisi kuoliaaksi.

"Kunpa vain uskaltaisin mennä ihmisten luo edes täksi yöksi", ajatteli poika. "Vain sen verran, että saisin kuivata itseäni tulen ääressä ja saisin vähän ruokaa. Voisinhan sitten palata villihanhien luo auringon noustessa."

Hän kömpi siiven alta pois ja solahti maahan. Herättämättä hanhikukkoa ja muitakaan hanhia hän hiipi hiljaa ja huomaamatta pois suon yli.

Hän ei oikein tiennyt, missä maanpaikassa hän oli, Skoonessako vai Smoolannissa vai Blekingissä. Mutta juuri vähää ennen kuin hän oli laskeutunut suolle, hän oli nähnyt vilahduksen suuresta kylästä, ja sinnepäin hän nyt lähti tallustelemaan. Ei kestänyt kauan ennen kuin hän löysi tien, ja pian hän oli kylän kadulla, joka oli pitkä ja jonka kahden puolen oli puita ja taloja toinen toisessaan kiinni.

Poika oli tullut tuollaiseen suureen kirkonkylään, jommoisia tapaa niin usein sisempänä maassa, mutta joita ei ollenkaan näe tasangoilla.

Asuinhuoneet olivat puusta ja hyvin siroasti rakennetut. Useimpien päädyt ja otsikot oli koristettu leikellyillä listoilla ja niissä oli lasikuisteja, joissa näkyi siellä täällä jokin värillinen lasi. Seinät oli maalattu vaalealla öljyvärillä, ovet ja ikkunanpielet loistivat sinisinä ja vihreinä, jopa joskus punaisinakin. Käydessään ja katsellessaan taloja poika kuuli tielle asti, kuinka ihmiset, jotka istuivat siellä lämpimissä tuvissaan, puhelivat ja nauroivat. Sanoja hän ei voinut erottaa, mutta hänestä oli viehättävää kuulla ihmisääniä. "Olisipa soma tietää mitä he sanoisivat, jos minä kolkuttaisin ovelle ja pyytäisin päästä sisään", hän ajatteli.

Senhän hän oli aikonutkin tehdä, mutta nyt oli pimeän pelko mennyt ohi, kun hän oli nähnyt valaistut ikkunat. Sen sijaan valtasi hänet taas uudelleen tuo pelko, joka aina ahdisti häntä ihmisten läheisyydessä. "Katselenpahan vielä kylää vähän aikaa", hän ajatteli, "ennen kuin pyydän päästä sisään jonnekin."

Eräässä talossa oli ulkoparveke. Ja juuri kun poika kulki ohi, lensivät parvekkeen ovet auki ja keltaista valoa tunkeutui hienojen, keveiden uutimien läpi. Sitten tuli kaunis, nuori rouva parvekkeelle ja nojautui kaiteen yli. "Sataa, nyt tulee pian kevät", hän sanoi. Kun poika näki hänet, hän tunsu omituista ahdistusta. Oli kuin hän olisi tahtonut itkeä. Ensimmäisen kerran hän tuli hiukan levottomaksi siitä, että oli joutunut pois ihmisten seurasta.

Kohta sen jälkeen hän kulki kauppapuodin ohi. Puodin edessä oli kylvökone. Hän pysähtyi ja katseli sitä ja kiipesi viimein ajajan istuimelle ja istahti siihen. Sitten hän maiskautti huuliaan ja oli ajavinaan hevosta. Hän ajatteli, mikä onni olisi olla oikea ihminen ja saada ajaa tuommoista koreata

konetta pitkin peltoa. Hetkeksi hän oli unohtanut, mimmoinen hän nyt oli, mutta sitten hän muisti sen, ja silloin hän hyppäsi nopeasti koneen päältä maahan. Yhä suurempi levottomuus ahdisti häntä. Paljon menetti se, jonka täytyi elää eläinten lailla. Ihmiset olivat kyllä hyvin ihmeellisiä ja kykeneviä.

Hän kulki postikonttorin ohi ja ajatteli kaikkia niitä sanomalehtiä, jotka joka päivä tuovat uutisia eri puolilta maailmaa. Hän näki apteekin ja lääkärin asunnon, ja hän ajatteli, että ihmisten mahti oli niin suuri, että he kykenivät taistelemaan tauteja ja kuolemaa vastaan. Hän tuli kirkolle ja ajatteli, että ihmiset olivat rakentaneet sen saadakseen kuulla siellä puhuttavan maailman ulkopuolella olevasta maailmasta ja Jumalasta ja ylösnousemuksesta ja iankaikkisesta elämästä. Ja mitä kauemmin hän siinä käveli, sitä enemmän hän rakasti ihmisiä.

Lapset ovat semmoisia, etteivät he ajattele pitemmälle kuin nenä ulottuu. Sen, mikä on lähinnä heidän tiellään, sen he tahtovat heti saada, välittämättä siitä, mitä se voi heille maksaa. Niilo Holgerinpoika ei ollut ymmärtänyt, mitä hän menetti valitessaan haltijan osan, mutta nyt hän pelkäsi kauheasti sitä, ettei ehkä koskaan tulisi entisensä kaltaiseksi. Mitä ihmettä hänen pitäisi tehdä tullakseen ihmiseksi? Sen hän olisi kovin kernaasti tahtonut tietää.

Hän kiipesi erälle portaille ja istahti rankkasateeseen ja mietti. Hän istui siinä tunnin, kaksi tuntia, ja ajatteli niin, että otsa meni ryppyyn. Mutta hän ei tullut hullua hurskaammaksi. Oli niinkuin olisivat ajatukset vain pyörineet hänen päässään. Mitä kauemmin hän siinä istui, sitä mahdottomammalta hänestä tuntui löytää mitään ratkaisua.

"Tämä on varmaan aivan liian vaikeata semmoiselle, joka on oppinut niin vähän kuin minä", hän ajatteli lopuksi. "Käy niin, että minun täytyy mennä takaisin ihmisten luo joka tapauksessa. Minun täytyy kysyä papilta ja tohtorilta ja koulunopettajalta ja kaikilta, jotka ovat oppineita ja tietävät, kuinka tämmöisestä paranee."

Niin, hän päätti tehdä sen heti, ja hän nousi ja pudisteli itseään, sillä hän oli märkä kuin koira, joka oli rypenyt vesirapakossa.

Juuri samassa hän näki, että suuri pöllö tuli lentäen ja istahti erääseen kylän kadun varrella olevaan puuhun. Samassa alkoi kissapöllö, joka istui räystäään alla, liikkua ja huusi: "Kivitt, kivitt. Oletko kotona taas, suopöllö? Millaista on ollut olla ulkomailla?"

"Kiitos kysymästä, kissapöllö! Hyvä on ollut olla", sanoi suopöllö. "Onko tapahtunut mitään merkittävämpää täällä kotona sillä aikaa kun olen ollut poissa?"

"Ei täällä Blekingissä, mutta Skoonessa on tapahtunut, että kotihaltija on noitunut pojan ja tehnyt hänet niin pieneksi kuin orava, ja sitten on poika mennyt Lappiin erään kesyn hanhen kanssa."

"Sepä oli ihmeellinen uutinen, ihmeellinen uutinen. Eikö hän enää koskaan voi tulla ihmiseksi? Eikö hän enää koskaan voi tulla ihmiseksi?"

"Se on salaisuus, suopöllö, mutta sinä saat kuitenkin sen tietää. Kotihaltija on sanonut, että jos poika pitää huolta kesystä hanhesta, niin että se tulee vahingoittumattomana kotiin ja..."

"Ja mitä vielä, kissapöllö? Mitä vielä? Mitä vielä?"

"Lennä kanssani kirkontorniin, suopöllö, niin saat tietää kaikki. Minä pelkään, että täällä kylän kadulla voi olla joku joka kuuntelee."

Pöllöt lensivät tiehensä, mutta poika heitti hattunsa korkealle ilmaan.

"Jos minä vain pidän huolta kesystä hanhesta, niin että hän tulee vahingoittumattomana kotiinsa, niin minä saan tulla ihmiseksi. Eläköön!"

Eläköön! Niin saan tulla ihmiseksi!"

Hän huusi eläköötä niin, että oli ihme ja kumma, etteivät ne tuolla huoneissa häntä kuulleet. Mutta ne eivät kuulleet, ja hän riensi villihanhiiden luo märeille suolle niin nopeasti kuin jalat kantoivat.

VII PORTAAT JA KOLME ASKELMAA

Torstaina maaliskuun 31. p: nä.

Seuraavana päivänä villihamet tahtoivat matkustaa pohjoiseen päin Smoolannissa olevan Allbon kihlakunnan kautta. He lähettivät sinne Yhden ja Kahden tiedustelulle, mutta tultuaan takaisin nämä kertoivat, että kaikki vesi oli jäässä ja kaikki maa lumen peitossa. "Jäädään sitten siihen missä ollaan!" sanoivat villihamet. "Emme voi matkustaa maan yli, jossa ei ole vettä eikä ruokaa." – "Jos jäämme tähän, missä nyt olemme, joudumme ehkä odottamaan kokonaisen kuun kierroksen", sanoi silloin Akka. "On parempi mennä itään päin Blekingen kautta ja koettaa, emmekö sitten voisi kulkea Smoolannin yli Mören kihlakunnan kautta, joka on lähellä meren rannikkoa ja jossa on aikainen kevät."

Sillä tavalla poika tuli seuraavana päivänä kulkeneeksi koko Blekingen yli. Oli sangen huono ilma, mutta oli valoisaa. Hän oli taas oikealla tuulellaan eikä voinut ymmärtää, mikä hänen oli ollut eilen illalla. Nyt hän ei suinkaan tahtonut luopua matkastaan ja erämaan elämästä.

Levisi paksu sadesumu Blekingen ylle. Poika ei voinut nähdä, miltä täällä näytti. "Mahtaneeko tämä olla hyvä vai huono maa, jonka yli minä ratsastan?" hän ajatteli ja koetti kaivaa esille muistostaan, mitä oli lukenut koulussa tästä maasta. Mutta samalla hän ajatteli, ettei tuo taitaisi maksaa vaivaa, koska hän ei koskaan ollut viitsinyt lukea läksyjään.

Samassa poika näki koko koulun edessään. Lapset istuivat pienten pulpettiensa ääressä ja viittasivat käsillään, opettaja istui katederissa ja näytti tyytymättömältä, ja itse Niilo seisoj kartan ääressä ja hänen piti vastata jotakin Blekingestä, mutta hänellä ei ollut sanaakaan sanottavana. Opettajan kasvot synkkenivät synkkenemistään joka hetki, ja poika tiesi, että opettaja ei ollut mistään niin tarkka kuin siitä, että he taitaisivat maantieteensä. Nyt hän tulikin alas katederista ja tempaisi karttakepin pojan kädestä ja lähetti hänet takaisin paikalleen. "Tämä ei tule päättymään hyvin", oli poika ajatellut. Mutta opettaja oli mennyt ikkunan luo, seisonut siinä hetken aikaa ja katsellut ulos, ja sitten hän oli viheltänyt vähän aikaa. Sitten hän oli noussut katederiin ja sanonut kertovansa heille jotakin Blekingestä. Ja se mitä hän silloin oli kertonut oli ollut niin hauskaa, että poika oli kuunnellut. Kun hän nyt oikein ajatteli, niin hän muistikin joka sanan.

"Smoolanti on korkea talo, jonka katolla kasvaa kuusia", sanoi opettaja, "ja sen edessä on leveät kolmiaskelmaiset portaot, joita sanotaan Blekingeksi.

"Ne portaot ovat aikamoiset. Ne ulottuvat kahdeksan peninkulmaa pitkin Smoolantitalon etusivua, ja se joka tahtoo kulkea näitä rappuja alas aina Itämeren rantaan, hän saa vaeltaa neljä peninkulmaa.

"On siitä aika paljon aikaa kulunut, kun nämä raput rakennettiin. On kulunut päiviä ja vuosia siitä, kun ensimmäiset portaot hakattiin harmaasta kivistä ja asetettiin maahan tasaisina ja sileinä mukavaksi kulkutiekse Smoolannin ja Itämeren välille.

"Kun portaot ovat noin vanhat, voi hyvin ymmärtää, etteivät ne enää ole sen näköiset kuin silloin, kun ne olivat uudet. En tiedä, miten paljon ne semmoisesta siihen aikaan välittivät, mutta sen kokoisia portaita tuskin voitiin millään luudalla pitää puhtaina. Parin vuoden kuluttua alkoi niiden päälle kasvaa sammalta ja jäkälää, syksyllä ajoi tuuli niiden päälle kuivia lehtiä ja rupaa, ja keväällä rapisi niiden päälle irtautuneita kiviä ja soraa. Ja kun kaikki tämä sai jäädä paikoilleen, niin kokoontui lopuksi niin paljon multaa portaille, ettei niihin juurtunut ainoastaan kasveja ja heiniä, vaan myös pensaita ja suuria puita.

"Mutta samalla oli syntynyt suuri eroavaisuus kolmen askelman välillä. Ylin, joka on lähinnä Smoolantia, on suurimmaksi osaksi laiha maan ja kivien peittämää, eikä siellä tahdo juuri muita puita kasvaa kuin koivuja, tuomia ja kuusia, jotka kestävät kylmää tuolla ylhäällä ja ovat vähään tyytyväisiä. Kaikista parhaiten ymmärtää, kuinka karua ja köyhää tuolla ylhäällä on, kun näkee,

kuinka pienet ne peltotilkut ovat, jotka on raivattu metsämaasta, ja kuinka pieniä tupia rahvas rakentaa itselleen ja kuinka pitkälti on kirkkojen väliä.

"Keskimmäisellä askelmalla on taas parempaa maata, eikä se ole niin kovan kylmän kahleissa; sen näkee heti siitä, että puut ovat pitemmät ja kuuluvat jalompien laatuihin. Siellä kasvaa vaahteroita ja tammia ja lehmuksia ja riippakoivuja ja pähkinäpuita, mutta ei juuri ollenkaan havupuita. Ja vielä paremmin huomaa sen siitä, että siellä on hyvin paljon viljeltyä maata, kuin myös siitä, että ihmiset ovat rakentaneet itselleen kauniita suuria taloja. Keskimmäisellä askelmalla on monta kirkkoa, ja niiden ympärillä on suuria kyliä, ja tämä askelma näyttää kaikin puolin paremmalta ja komeammalta kuin ylempi.

"Mutta alin askelma on kuitenkin paras. Se on hyvän ja runsaan mullan peitossa, ja kun se on meren hengessä, ei siihen tunnu vähääkään Smoolannin kylmä. Täällä alhaalla viihtyvät pyökit ja kastanjat ja saksanpähkinät, ja ne kasvavat niin suuriksi, että ulottuvat yli kirkon kattojen. Täällä ovat myös suurimmat vainiot, mutta täällä ei kansa elä ainoastaan metsänviljelyksestä ja maanviljelyksestä, vaan harjoittaa myös kalastusta ja kauppaa ja merenkulkua. Sentähden on täällä myös vauraimmat asunnot ja kauneimmat kirkot, ja kirkonkylät ovat kasvaneet kauppaloiksi ja kaupungeiksi.

"Mutta ei ole vielä sanottu kaikkea, mitä voidaan sanoa näistä kolmesta askelmasta. Sillä on muistettava, että kun suuren Smoolannin talon katolla sataa tai kun siellä ylhäällä lumi sulaa, täytyy veden tietysti päästä jonnekin, ja silloin siitä tietysti osa syöksyy noita suuria portaita myöten alas. Alussa se kyllä juoksi niiden koko leveydellä, mutta sitten syntyi halkeamia, ja niin on vesi nyt vähitellen tottunut juoksemaan sen yli itse uurtamissaan uomissa. Ja vesi on vettä minne sen paneekin. Se ei koskaan lepää. Yhdessä paikassa se kaivaa ja hioo ja vie pois ja toista paikkaa se täyttää. Nuo uomat se on kaivanut laaksoiksi, laakson seinät se on täyttänyt maalla, ja sitten ovat pensaat ja köynnökset ja puut takertuneet niihin kiinni niin taajasti ja runsaasti, että ne melkein peittävät vesivirran, joka kulkee syvyydessä. Mutta kun virrat tulevat askelmien välisille laskeumille, niiden täytyy päistikkää heittäytyä alas, ja siitä joutuu vesi sellaiseen kuohuvaan vauhtiin, että se saa voimaa pyörittää myllynrattaita ja koneita, ja niin on kasvanut semmoisiakin joka kosken ympärille.

"Mutta ei ole vieläkään sanottu kaikkea tästä kolmen askelman maasta. On sanottava sekin, että tuolla ylhäällä Smoolannissa, siinä suuressa talossa, asui kerran jättiläinen, joka oli elänyt vanhaksi. Ja häntä suututti, että hänen vanhoilla päivillään oli pakko kulkea noita pitkiä portaita voidakseen onkia merestä lohia. Hänestä näytti paljoa sopivammalta, että lohi tulisi hänen luokseen sinne missä hän asui.

"Sentähden hän meni suuren talonsa katolle heittääkseen suuria kiviä Itämereen. Hän heitti niin voimakkaasti, että kivet lensivät yli koko Blekingen ja putosivat mereen. Ja kun kivet polskahtivat mereen, pelästyi lohi niin, että nousi merestä ja pakeni Blekingen virtoihin, karkasi koskista, heittäytyi pitkin potkauksin ylös putouksista eikä pysähtynyt ennen kuin oli kaukana Smoolannissa jätti-aijän luona.

"Ja kuinka totta tämä on, näkyy niistä monista saarista ja kareista, joita näkee pitkin Blekingen rannikkoa ja jotka eivät ole mitään muuta kuin niitä monia ja suuria kiviä, joita jättiläinen heitteli.

"Sen huomaa siitäkin, että lohi yhä vieläkin nousee Blekingen virtoihin ja koskien ja suvannoiden kautta kiipeää aina Smoolantiin saakka.

"Mutta tuo jättiläinen ansaitsee paljon kiitosta ja kunniaa blekingeläisiltä siksi, että lohenvyynti virroissa ja kivenhakkaus saaristossa antaa työtä monelle heistä vielä tänäkin päivänä."

VIII

RONNEBYN JOELLA

Perjantaina huhtikuun 1. p: nä.

Eivät villihamien eikä Smirre kettu olleet uskoneet, että he enää koskaan tulisivat tapaamaan toisiaan lähdettyään Skoonesta. Mutta nyt oli niin, että villihamien tulivat tehneeksi matkan Blekingen yli, ja sinne oli myös Smirre kettu mennyt. Hän oli tähän saakka oleskellut maakunnan pohjoisessa osassa eikä ollut siellä vielä nähnyt ainoatakaan herraskartanon puistoa, ei kesyjä hankia, ei eläintarhoja, joissa olisi ollut kauniita ja makeita kauriiden vasikoita. Hän oli hyvin tyytymätön elämäänsä.

Eräänä iltapäivänä, kun Smirre kuljeskeli autiossa metsäseudussa Mellanbygdenissä lähellä Ronnebyn jokea, joka on ylimmän ja alimman Skoonen välillä, hän näki lauman villihamia lentävän ilmassa. Hän huomasi heti, että yksi hankista oli valkoinen, ja tiesi oitis keiden kanssa oli joutunut tekemisiin.

Smirre alkoi heti ajaa takaa hankia yhtä paljon hyvän aterian halusta kuin kostaakseen heille kaikesta siitä kiusasta, jota he olivat hänelle tehneet. Hän näki, että he menivät itään päin, kunnes tulivat Ronnebyn joelle. Sitten he muuttivat suuntaa ja seurasivat jokea etelään päin. Hän ymmärsi, että he aikoivat hakea itselleen nukkumapaikan joen rannalla, ja hän tajusi, että hän voisi saada jonkin tai pari heistä käsiinsä ilman suurta vaivaa.

Mutta kun Smirre viimein löysi sen paikan, johon hankien olivat laskeutuneet, hän huomasi, että he olivat valinneet niin suojaisen paikan, ettei hän voinut päästä heihin käsiksi.

Ronnebyn joki ei tosin ole mikään suuri ja mahtava virta, mutta se on kuitenkin kuuluisa kauniista rannoistaan. Tuon tuostakin se tunkeutuu jyrkkien vuorenselän väihin, jotka kohoavat kohtisuorina vedestä ja ovat aivan kokonaan tuomien ja orapihlajien ja leppien ja pihlajien ja pajujen peitossa, eikä voi olla juuri hauskeempaa kuin kauniina kesäpäivänä soutaa pitkin tuota mustaa jokea ja katsella kaikkea tuota pehmoista ja vihreää, joka on takertunut kiinni vuoren seiniin.

Mutta nyt, kun hankien ja Smirre tulivat joelle, oli kylmä ja räppeinen kevättalvi, puut olivat paljaat, eikä siellä ollut ketään, joka vähänkin olisi ajatellut, oliko rantaäyräs ruma vai kaunis. Mutta villihamien olivat hyvin iloisia siitä, että he tuommoisen jyrkän vuorenrinteen alta olivat löytäneet kaitaisen rantakaistaleen, juuri niin leveän, että he siihen mahtuivat. Heidän edessään kuohui joki, joka näin lumen sulamisen aikana oli virtava ja voimakas, ja heidän takanaan oli alaspääsemätön kallioseinä, ja alasriippuvat oksat suojasivat heitä. Parempaa paikkaa he eivät olisi voineet löytää. Hankien nukkuivat heti, mutta poika ei saanut unta silmiinsä. Niin pian kuin aurinko oli kadonnut, alkoi häntä pimeä pelottaa ja erämaa kauhistuttaa, ja hän ikävöi ihmisten luo. Kyyröittäessään siinä hankien siiven alla hän ei voinut mitään nähdä ja kuuli huonosti, ja jos silloin tapahtuisi jotakin hankikukolle, ei hän voisi häntä auttaa. Ritinää ja ratinaa kuului taaskin joka taholta, ja hän tuli niin levottomaksi, että hänen täytyi kömpiä pois hankien siiven alta ja istuutua maahan hankien viereen.

Smirre seisoi vuoren kukkulalla naama pitkänä ja katseli villihamia. Hän sydämistyi siinä maatessaan niin, että toivoi kuolemaa villihamille, vaikkei saisikaan itse syödä heitä. "Tämän takaa-ajon saat sinä heti jättää sikseen", hän sanoi itselleen. "Sinä et voi laskeutua alas tuommoista jyrkännettä, sinä et voi uida noin hurjassa virrassa, eikä vuoren alla ole kaitaisintakaan maakaistaletta, joka veisi heidän nukkumapaikalleen. Nämä hankien ovat sinua viisaammat. Älä viitsi enää koskaan ajaa heitä takaa."

Mutta Smirren niinkuin muidenkin kettujen oli vaikea jättää sikseen aloitettua yritystä, ja sentähden hän paneutui pitkäkseen vuoren äärimmäiselle reunalle ja katseli lakkaamatta villihamia. Heitä katsellessaan hän ajatteli kaikkea sitä pahaa, mitä he olivat hänelle tehneet. Niin, se oli heidän syynsä, että hänet oli karkotettu Skoonesta ja että hänen oli täytynyt muuttaa köyhään Blekingeen.

Hän yllytti siinä maatessaan itseään vihaan niin, että toivoi kuolemaa ja kadotusta hanhille, vaikkei itse saisi syödä heitä.

Kun Smirren harmi oli kohonnut näin korkealle, hän kuuli risahduksen suuresta petäjästä, joka kasvoi häntä lähellä, ja hän näki oravan puittavan alas puusta, nädän ahdistamana. He eivät kumpainkaan huomanneet Smirreä, ja hän istui hiljaa ja katseli ajoa, joka kulki puusta puuhun. Hän katseli oravaa, joka liikkui puissa niin keveästi kuin lentotaitoinen. Hän katseli näättä, joka ei ollut niin taitava kiipeämään kuin orava, mutta kuitenkin juoksi puiden runkoja myöten ylös ja alas niin keveästi kuin jos ne olisivat olleet tasaisia metsän polkuja. "Jos minä osaisin kiivetä puoleksikaan niin hyvin kuin nuo", kettu ajatteli, "niin eivät nuo tuolla alhaalla saisi kauankaan maata rauhassa."

Niin pian kuin orava oli saatu kiinni ja ajo päättynyt, meni Smirre nädän luo, mutta pysähtyi parin askelen päähän merkiksi siitä, ettei hän tahtonut riistää häneltä saalista. Hän tervehti näättä hyvin ystävällisesti ja toivotti hänelle onnea saaliin johdosta. Smirre asetti sanansa kauniisti, niinkuin ketut aina tekevät. Näätä sitä vastoin, jonka solakka ruumis, hieno pää, pehmoinen nahka ja vaalean ruskea kaulapilkku saavat sen näyttämään oikealta kauneuden ihmeeltä, on oikeastaan vain raaka metsäläinen, ja hän tuskin vastasi Smirren tervehdykseen. "Se minua vain ihmetyttää", sanoi Smirre, "että semmoinen metsästäjä kuin sinä tyydyt ajamaan oravia, kun on niin paljon parempaa riistaa saatavana." Tässä hän pysähtyi ja odotti vastausta, mutta kun näätä vain irvisti hänelle ihan häpeämättä ja mitään vastaamatta, hän jatkoi: "Onko mahdollista, ettet näe villihammia, jotka ovat tuolla vuoren seinän alla? Vai etkö ole niin hyvä kiipeämään, että voisit päästä heidän luokseen?"

Tällä kertaa Smirren ei enää tarvinnut odottaa vastausta. Näätä karkasi häntä vastaan selkä koukussa ja jokainen karva pystyssä. "Oletko nähnyt villihammia?" sähisi hän. "Missä ne ovat? Sano heti, tai minä puraisen kurkkusi poikki." – "So, so, muistahan toki, että minä olen puolta suurempi kuin sinä, ja ole hiukan kohteliaampi. Enhän minä muuta toivo kuin saadakseni näyttää sinulle villihammet."

Samassa näätä oli matkalla jyrkännettä alas, ja kun Smirre istui ja katseli, kuinka hän keikautteli käärmemäistä ruumistaan oksalta oksalle, hän ajatteli: "Tuolla kauniilla puissa pyydystäjällä on julmin sydän koko luomakunnassa. Minä luulen, että villihammet saavat kiittää minua verisestä heräämisestä."

Mutta juuri kun Smirre odotti saavansa kuulla hanhien kuolonkirkunan, hän näki nädän polskahtavan jokeen, niin että vesi räiskähti korkealle. Heti kuului kova siipien pamaus ja kaikki hanhet lähtivät kiireesti lentoon.

Smirre aikoi heti rientää hanhien jälkeen, mutta hän oli niin utelias tietämään, kuinka he olivat pelastuneet, että hän istui paikoillaan, kunnes näätä kiipesi takaisin. Se raukka oli märkä ja liejuinen ja pysähtyi silloin tällöin hieromaan päätään etukäpäliään vastaan. "Sitähän minä jo ajattelin, että sinä olet köntys mieheksesi ja putoat varmasti jokeen", sanoi Smirre ylenkatseellisesti.

"En minä köntystellyt. Älä sinä yhtään hauku", sanoi näätä. "Istuin jo miltei alimmalla oksalla ja mietin, kuinka saisin revityksi heitä oikein monta, kun muuan pieni naskali, joka ei ollut oravaa suurempi, hyppäsi ylös ja heitti päähäni kiven niin voimakkaasti, että hoiperruin jokeen."

Nädän ei tarvinnut kertoa enempää. Hänellä ei ollut enää kuulijaa.

Smirre oli jo kaukana, matkalla hanhien jälkeen.

Etsiessään uutta makuupaikkaa Akka oli lentänyt etelään päin. Oli vielä hiukan hämärä ja puolikuu oli korkealla taivaalla, niin että hän voi nähdä jotakuinkin. Onneksi oli, että hän tunsu hyvin nämä seudut, kun oli sattunut usein, että tuuli oli ajanut hänet Blekingeen, kun hän oli matkustanut Itämeren yli.

Hän seurasi jokea niin kauan kuin näki sen mustankiiltävänä käärmeenä mutkittelleen kuun valaisemassa maisemassa. Sillä tavalla hän tuli aina Djupaforsiin, jossa joki ensiksi piilottautui maanalaiseen ränniin ja sitten kirkkaana ja läpikuultavana kuin jos olisi lasista, syöksyy ahtaaseen rotkoon, jonka pohjaa vasten se särkyy kimmeltäviksi pisaroiksi ja pärskyväksi vaahdoksi. Valkoisen putouksen alapuolella on muutamia kiviä, joiden välitse vesi kuohuu hurjana koskena, ja siihen

asettui Akka. Se oli taaskin hyvä nukkumapaikka, varsinkin näin myöhään illalla, kun ei ollut ihmisiä liikkeellä. Auringon laskun aikana hanhet eivät olisi voineet asettua siihen, sillä Djupafors ei ole missään erämaassa. Toisella puolen koskea kohoaa suuri paperimassatehdas, ja toisella puolella, joka on jyrkkä ja puiden peittämä, on Djupadalın puisto, jossa ihmisiä aina on liikkeellä kävelemässä liukkailla ja jyrkillä poluilla ja ihailemassa jalkainsa alla olevan kosken kuohuvaa kulkua.

Täälläkään ei kukaan matkamiehistä vähääkään ajatellut tulleensa kauniiseen ja maankuuluun paikkaan. Pikemminkin he vain ajattelivat, että oli kamalaa ja vaarallista maata liukkailla, märillä kivillä keskellä koskea, joka ehkä voisi paisua ja temmata heidät mukaansa. Mutta he saivat olla tyytyväisiä, kunhan olivat suojassa pedoilta.

Hanhet vaipuivat heti uneen, mutta poika ei saanut unta silmiinsä, vaan istui heidän vieressään voidakseen vartioida hanhikukkoa.

Hetken kuluttua Smirre tuli juosten joen rantaa pitkin. Hän huomasi hanhet tuolla kuohujen keskellä ja älysi kohta, ettei hän nytkään saavuttaisi heitä. Mutta ei hän tahtonut jättääkään heitä, vaan istahti rannalle ja katseli heitä. Hän oli hyvin häpeissään ja hänen mielestään alkoi hänen metsästäjänmaineensa olla mennyttä kalua.

Näin istuessaan hän näki saukon kämpivän koskesta kala suussa. Smirre meni häntä vastaan, mutta pysähtyi parin askelen päähän näyttääkseen, ettei hän tahtonut riistää häneltä saalista. "Oletpa sinäkin, kun tyydyt pyytämään kalaa, vaikka kivet ovat villihanhia täynnä", sanoi Smirre. Hän oli niin kiihtynyt, ettei saanut asetetuksi sanojaan niin hyvin kuin hänen tapansa oli. Saukko ei edes kääntänyt päätään koskelle päin. Hän oli maankulkija, kuten kaikki saukot ja oli monta kertaa kalastellut Vombsjön rannoilla, ja hän tunsu hyvin Smirre ketun. "Emme tapaa toisiamme ensi kertaa, Smirre", hän sanoi. "Tiedän kyllä, mitä peliä pidät viekoittelaksesi itsellesi lohen mullosia." – "Vai niin, sinähän oletkin Purija, näen mä", sanoi Smirre ja ilostui, sillä hän tiesi, että tämä saukko oli rohkea ja taitava uimari. "En ollenkaan ihmettele, ettet sinä tahdo nähdä villihanhia, kun et kuitenkaan kykene pääsemään heidän luokseen." Mutta saukko, jolla oli uimanahka varpaiden välissä ja jäykkä häntä, joka oli yhtä hyvä kuin airo mikään, ja turkki vedenpitävä, ei sallinut sanottavan, että oli koski, jota hän ei voisi voittaa. Hän käännähti koskeen päin ja heti kun hän oli keksinyt villihanhet, hän syöksyi jyrkkää rantaa jokeen.

Jos olisi ollut keväampi, niin että satakielet Djupadalın puistossa olisivat olleet kotona, he olisivat jo monena yönä laulaneet Purijan taistelusta kosken kanssa. Sillä monta kertaa aallot tempaisivat saukon mukaansa ja veivät hänet koskesta alas, mutta hän taisteli joka kerta ylös suuria kiviä kohti. Hän ui akanvirrassa kivien alla ja tuli yhä likemmä hanhia. Se oli vaarallinen matka, josta satakielten kyllä olisi kannattanut laulaa.

Smirre seurasi silmillään saukon kulkua niin hyvin kuin taisi. Hän näki, että saukko varmasti lähenei villihanhia ja hän oli näkevinään jo senkin, että saukko oli kiipeämässä heidän kivelleen. Mutta juuri silloin hän kirkaisi kimeästi ja äkäisesti. Smirre näki, kuinka hän retkahti taaksepäin veteen ja meni virran mukana niinkuin olisi ollut sokea kissanpoika. Heti pamahtivat taas hanhiiden siivet, ne lähtivät lentoon kaikki ja riensivät etsimään itselleen toista nukkumapaikkaa.

Saukko kämpi kohta maihin; hän ei sanonut mitään, hän alkoi vain nuoleksia toista etujalkaansa. Kun Smirre pilkkasi häntä siitä, ettei hän ollut onnistunut, hän huudahti: "Ei ollut mitään vikaa minun uimataidossani, Smirre. Olin ehtinyt aina hanhiiden luo ja olin juuri kiipeämässä heidän luokseen, kun pieni naskali tuli juosten ja löi minua jalkaan jollakin terävällä raudalla. Se koski niin kipeästi, että minun täytyi päästää irti, ja silloin vei minut koski."

Hänen ei tarvinnut kertoa enempää. Smirre oli jo matkainsa päässä hanhiiden jäljessä.

Vielä kerran Akan ja hänen laumansa oli täytynyt lähteä yölliselle lentoretkelle. Onneksi oli kuu vielä ylhäällä, ja sen valon avuin hänen onnistui päästä toiseen niistä makuupaikoista, jotka hän tunsu näillä seuduilla. Hän seurasi taas välkkyvää jokea etelään päin. Yli Djupadalın herraskartanon ja yli Ronnebyn kaupungin mustien kattojen ja valkoisten vesiputousten hän leijaili laskeutumatta alas. Mutta vähän matkaa kaupungista eteläänpäin, meren lähistöllä, on Ronnebyn terveyslähde uima- ja

kylpyhuoneineen, suurine hotelleineen ja kesähuiloineen. Kaikki nuo ovat autioina ja tyhjinä talven ajan, ja sen tietävät hyvin kaikki linnut, ja lukemattomat ovat ne lintulaumat, jotka kovilla myrskyillä hakevat suojaa suurten rakennusten parvekkeilta.

Täällä laskeutuivat villihanhet eräälle parvekkeelle ja nukkuivat heti. Poika sitä vastoin ei voinut nukkua sentähden, ettei hän tahtonut piiloutua yöksi hanhen siiven alle.

Hän istui parvekkeelle, joka oli eteläänpäin, niin että siitä oli näköala merelle. Ja kun hän ei saanut unta, hän istui ja katseli, kuinka kauniilta näytti, kun meri ja maa yhtyivät täällä Blekingessä.

Nähkääs, se on nyt niin, että meri ja maa voivat yhtyä monella eri tavalla. Monessa paikassa tulee maa meren luo alavin, mättäisin rannoin, ja meri tuo sitä vastaan lentohiekkaa, jonka se pinoaa valleiksi ja nietoksiksi. On niinkuin olisivat ne molemmat niin huonossa sovussa keskenään, että tahtovat näyttää toisilleen vain huonointa mitä heillä on. Mutta voi myöskin tapahtua, että kun maa tulee meren luo, se nostaa eteensä vuorimuurin, niinkuin meri olisi jotakin vaarallista, ja kun maa tekee niin, menee meri sitä vastaan vihasin tyrskeyn, ruuskii ja karjuu ja lyö kallioita vastaan, ja näyttää siltä kuin se tahtoi repiä palasiksi maan.

Mutta täällä Blekingessä käy aivan toisin, kun maa ja meri tapaavat toisensa. Täällä hajoaa maa niemiksi ja saariksi, ja meri jakaantuu seliksi ja lahdiksi ja salmiksi, ja se kai aiheuttaa sen, että näyttää siltä kuin ne kohtaisivat toisensa ilossa ja yksimielisyydessä.

Ajatellaanhan ensiksi merta! Kaukana ulapalla se lepää siinä niin autiona ja tyhjänä ja suurena eikä tee mitään muuta kuin vyöryttelee harmaita aaltojaan. Kun se tulee maata lähemmäksi, se tapaa siellä ensimmäisen karin. Sen se kohta ottaa valtaansa, riistää pois kaiken vihreyden ja tekee sen yhtä alastomaksi ja harmaaksi kuin se itsekkin on. Sitten se tapaa toisenkin karin. Sen käy samalla tavoin. Ja vielä yhden. Niin, senkin käy samalla tavoin. Se riisutaan ja ryöstetään, niinkuin se olisi joutunut ryövärien käsiin. Mutta sitten tulevat karit yhä tiheämmin ja meri ymmärtää varmaan, että maa lähettää häntä vastaan pienet lapsensa taivuttaakseen hänet lempeyteen. Se muuttuukin yhä ystävällisemmäksi mitä sisemmäksi se tulee, vyöryttää aaltojaan matalampina, hillitsee myrskyjään, jättää vihreyttä halkeamiin ja rakoihin ja jakautuu pieniin salmiin ja lahtiin ja muuttuu lopulta lähellä maata niin vaarattomaksi, että pienetkin veneet uskaltavat soutaa sen selällä. Se ei varmaankaan voi itsekään tuntea itseään, niin valoisaksi ja ystävälliseksi se on käynyt.

Ja ajatellaan sitten maata! Se on yksitoikkoinen ja kaltaisensa melkein kaikkialla. Se on vain alavaa peltomaata, ja peltojen välissä on jokin koivulehto tai myös pitkulainen metsäharju. Se on siinä niinkuin se ajattelisi vain kauraa ja naurista ja perunaa ja kuusia ja petäjiä. Mutta tulee meren lahti, joka viiltää syvälle sen sisään. Se ei siitä välitä, vaan reunustelelee sitä koivuilla ja lepillä niinkuin se olisi vain tavallinen sisäovi. Sitten tulee toinenkin lahti pujahdaen sisään. Ei sitäkään maa huoli kursailla, se vaatettaa sen samalla tavalla kuin ensimmäisen. Mutta sitten alkavat selät laajeta ja murtautua. Ne pirstovat rikki pellot ja metsät, ja niinpä ei maa voi olla niitä huomaamatta. "Taitaapa sieltä tulla itse meri", sanoo maa ja alkaa koristautua. Se somistautuu kukilla, tekee mäkiä ja kukkuloita ja nakkelee saaria mereen. Se ei enää tahdo tietää petäjistä tai kuusista, se riisuu ne pois kuin vanhat arkivaatteet ja komeilee sitten suurissa tammipuissa ja vaahteroissa ja pähkinäpuissa ja kukkivissa lehdoissa ja käy niin koreaksi kuin herraskartanon puisto. Ja kun se kohtaa meren, se on niin muuttunut, ettei enää tunne itse itseään. Kaikkea tätä ei voi oikein nähdä ennen kuin tulee kesä, mutta poika huomasi kuitenkin, kuinka lempeä ja ystävällinen luonto oli, ja hän alkoi tuntea itsensä rauhallisemmaksi kuin aikaisemmin tänä yönä.

Silloin hän kuuli yht'äkkiä kovan ja kamalan ulvahduksen alhaalta kylpylaitoksen puistosta. Ja kun hän nousi, hän näki ketun seisovan valjussa kuutamossa parvekkeen alla olevalla aukeamalla. Sillä Smirre oli seurannut hanhia vielä kerran. Mutta kun hän oli löytänyt paikan, mihin he olivat asettuneet, hän oli ymmärtänyt, että nyt ei hän saisi heitä käsiinsä millään tavalla, ja silloin hän ei voinut olla ulvahtamatta kiukusta.

Kun kettu ulvoi tällä tavalla, heräsi vanha Akka, johtajahanhi, ja vaikkei hän voinutkaan mitään nähdä, hän oli kuitenkin tuntevinaan äänen. "Sinäkö, Smirre, siellä yötä myöten kuljeksit?" hän kysyi.

"Minä", sanoi Smirre, "minä täällä kuljeksini, ja minä tahdon nyt kysyä, mitä te hanhet ajattelette yöstä tämmöisestä, jonka minä olen teille toimittanut." – "Onko tarkoituksesi sanoa, että sinä olet lähettänyt meitä vastaan sekä näädän että saukon?" kysyi Akka. – "Hyvää urotyötä ei ole kiellettävä", sanoi Smirre. "Te olette kerran leikkineet hanhileikkiä kanssani. Nyt olen minä alkanut leikkiä kettuleikkiä teidän kanssanne, enkä ole taipuvainen lakkaamaan niin kauan kuin yksikään teistä on hengissä, vaikka minun pitäisi seurata teitä halki koko maan." – "Sinun pitäisi, Smirre, kuitenkin ajatella, onko oikein, että sinä, jolla on aseesi sekä hampaat että kynnet, tällä tavalla ahdistelet meitä, jotka olemme aivan avuttomia", sanoi Akka. Smirrestä tuntui nyt, että Akka pelkäsi, ja hän sanoi nopeasti: "Jos sinä, Akka, heität alas tänne minulle tuon Peukaloisen, joka niin monta kertaa on minua vastustanut, niin lupaan tehdä rauhan kanssasi. Minä en sitten milloinkaan tee pahaa sinulle enkä kenellekään sinun hanhistasi." – "En voi antaa sinulle Peukaloista", sanoi Akka. "Nuorimmasta vanhimpaan annamme me kernaasti henkemme hänen tähtensä." – "Koska hän on teille niin rakas", sanoi Smirre, "niin lupaan minä, että hän on oleva ensimmäinen teistä, jolle minä kosten."

Akka ei enää vastannut, mutta kun Smirre oli päästänyt vielä pari ulvahdusta, oli kaikki hiljaa. Poika valvoi yhä, ja nyt valvottivat häntä Akan ketulle sanomat sanat. Ei koskaan hän ollut uskonut saavansa kuulla jotakin niin suurta, kuin että joku tahtoi uskaltaa elämänsä hänen tähtensä. Siitä pitäen ei enää voitu sanoa Niilo Holgerinpojalle, ettei hän ketään rakastanut.

IX KARLSKRONA

Lauantaina huhtikuun 2. p: nä.

Oli kuutamoilta Karlskronassa. Ilma oli kaunis ja tyyni, mutta edellisenä päivänä oli myrskynnyt ja satanut ja ihmiset kai luulivat, että pahaa ilmaa kesti yhä, koska tuskin ainoakaan heistä oli uskaltanut kadulle.

Kaupungin ollessa näin autiona tulivat Akka ja villihammet lentäen Vämmön ja Pantarholmin saarien yli Karlskronaa kohti. He olivat liikkeellä myöhään illalla etsiäkseen itselleen varmaa turvallista makuupaikkaa ulkosaaristosta. Maissa he eivät voineet yöpyä, koska Smirre kettu heitä häiritsi mihin he laskeutuivatkin.

Kun nyt poika ratsasti korkealla ilmassa ja katseli merta ja saaristoa, oli hänestä kaikki kummallisen kamalaa ja aavemaista. Taivas ei enää ollut sininen, vaan se kaareutui hänen yllään kuin vihreästä lasista tehty holvi. Meri oli maidon valkea. Niin kauas kuin hänen silmänsä kantoivat, vyöryivät hopeaharjuisina valkoiset pienet laineet. Keskellä tätä valkoista olivat monennäköiset saaristosaaret aivan nokimustat. Olivatpa ne suuria tai pieniä, olivatpa ne tasaisia kuin niityt tai täynnä kallioita, he näyttivät yhtä mustilta. Jopa talot, kirkot ja myllytkin, jotka muuten tavallisesti ovat valkoisia tai punaisia, näkyivät nyt mustina vihreää taivasta vasten. Pojasta tuntui kuin maa hänen allaan olisi ollut lumottu ja kuin hän olisi tullut toiseen maailmaan.

Hän ajatteli, että tänä yönä hän pysyy reippaana eikä pelkää, mutta sitten hän sai nähdä jotakin, joka oikein pelotti häntä. Se oli korkea kalliosaari, joka oli suurten kulmikkaiden möhkäleiden peitossa, ja mustien möhkäleiden välitse loisti kirkkaasti kiiltäviä kultapilkkuja. Hän ei voinut olla ajattelematta Maglestenin kiveä Trolle-Ljungbyssä, jonka haltijat välistä nostavat korkeille kultapilareille, ja hän mietiskeli, oliko tämä ehkä jotakin samanlaista.

Mutta nuo kivet ja tuo kulta olisivat vielä menneet mukiin, ellei vesi saaren ympärillä olisi ollut täynnä suuria meren kummituksia. Ne näyttivät valaskaloilta ja haikaloilta ja muilta suurilta merieläimiltä, mutta poika ymmärsi, että meren kummitukset olivat kokoontuneet saaren ympärille ja aikoivat kiivetä saareen taistellakseen siinä asuvia maan kummituksia vastaan. Ja maalla olevat kyllä olivat peloissaan, sillä hän näki, kuinka suuri jättiläinen seiso i saaren korkeimmalla kukkulalla ja kohotti kätensä kuin epätoivoissaan kaikesta siitä onnettomuudesta, joka tulisi kohtaamaan häntä ja hänen saartaan.

Poika säikähti aika tavalla huomatessaan, että Akka alkoi laskeutua juuri tähän saareen. "Älkähän toki! Emme kai me sinne laskeudu?" hän sanoi.

Mutta hammet vain laskeutuivat, ja nyt poika hämmästy i aika tavalla huomatessaan silmänsä pettäneen. Ruskeat, suuret kivimöhkäleet olivatkin vain taloja. Koko saari olikin kaupunki, ja kiiltävät kultapilkut olivat lyhtyjä ja valaistuja ikkunarivejä. Jättiläinen, joka seiso i saaren korkeimmalla kukkulalla ja ojensi käsiään ilmaan, oli kirkko, jossa oli kaksi litteää tornia, ja kaikki nuo meren kummitukset ja eläimet, joita hän oli luullut näkevänsä, olivat veneitä ja laivoja kaikenmoisia, jotka olivat ankkurissa saaren ympärillä. Sillä puolen saarta, joka oli mantereen puolella, oli enimmäkseen soutu- ja purjeveneitä ja pieniä saaristolaivoja, mutta toisella puolella, joka oli merelle päin, oli panssaroituja sotalaivoja, joista toiset olivat leveitä ja joilla oli äärettömän paksut, taaksepäin nojautuvat savutorvet, mutta toiset ohuita ja kaitaisia ja niin rakennettuja, että voisivat liukua veden läpi kuin kalat.

Mikähän kaupunki tämä mahtanee olla? Niin, sen sai poika selville nähtyään nuo monet sotalaivat. Hän oli ollut kiinnostunut laivoista kaiken ikänsä, vaikkei hänellä ollutkaan ollut tekemistä muiden kuin semmoisten veneiden kanssa, joita oli purjehdittanut maantien ojassa. Hän tiesi hyvin, että kaupunki, jossa oli niin monta sotalaivaa, ei voinut olla mikään muu kuin Karlskrona.

Pojan äidinisä oli ollut vanha laivaston matruusi ja niin kauan kuin hän oli elänyt, hän oli joka päivä kertonut Karlskronasta, merestä ja kaikesta muusta, mitä tuossa kaupungissa oli nähtävänä. Täällä tunsivat poika olevansa aivan kuin kotonaan, ja hän ilostui, kun nyt saisi nähdä kaiken sen, mistä oli kuullut niin paljon puhuttavan.

Hän ennätti nähdä vain vilahduksen niistä torneista ja linnoituksista, jotka sulki sataman suun, ja monista telakan rakennuksista, sillä nyt laskeutui Akka toiselle kirkon litteistä torneista. Se oli kyllä turvallinen paikka niille, jotka tahtoivat päästä kettua pakoon, ja poika alkoi arvella, eikö hän ehkä uskaltaisi hiipiä hanhikukon siiven alle täksi yhdeksi yöksi. Niin, sen hän varmaankin tekisi, ja olisipa makeaa saada nukkuakin kerran hiukkasen. Päivän valossa hän sitten koettaisi nähdä vähän enemmän telakasta ja laivoista.

Pojasta tuntui itsestäänkin vähän kummalliselta, ettei hän voinut pysyä paikoillaan ja siirtää laivojen näkemistä tuonnemmaksi. Hän ei varmaankaan ollut nukkunut viittä minuuttia enempää, kun hän jo livahti pois siiven alta ja laskeutui ukkosen johdinta ja vesirännejä myöten maahan asti.

Hän seisoivat pian suurella torilla, joka oli kirkon edessä. Se oli laskettu mukulakivillä, ja hänen oli yhtä vaikeata siinä kävellä kuin ihmisten mättäisellä niityllä. Semmoisten, jotka asuvat erämaassa ja kaukana maaseudulla, on aina vähän vaikea olla jouduttuaan kaupunkiin, jossa talot seisovat suorina ja kankeina ja kadut ovat aukinaiset, niin että kuka tahansa voi nähdä sen, joka siellä kävelee. Ja kun suurista ihmisistä tuntuu siltä, niin voihan ymmärtää, että mahtoi tuntua vielä pahemmalta semmoisesta, joka oli niin pieni kuin Peukaloinen. Kun hän seisoivat suurella Karlskronan torilla ja katseli Saksankirkkoa ja Raatihuonetta ja isoa kirkkoa, josta juuri oli laskeutunut alas, niin hän ei osannut muuta kuin toivoa, että olisi jälleen tornissa hamkien luona.

Oli onni, että kadut olivat ihan autiot. Siellä ei ollut ainoatakaan ihmistä, jos ei lukeutunut ihmiseksi kuvapatsasta, joka seisoivat siinä korkealla jalustalla. Poika katseli kauan patsasta ja pohdiskeli, mikä mahtoi olla tuo suuri, järeä mies, jolla oli kolmikulmainen lakki, pitkä takki, polvihousut ja suuret kengät. Hänellä oli kädessä pitkä keppi ja hän näytti osaavan sitä käyttääkin, sillä hänellä oli kauhean ankarat kasvot, koukkunenä ja ruma suu. "Mitä on tuolla pitkähuulella täällä tekemistä?" sanoi poika viimein. Hän ei koskaan ollut tuntenut itseään niin pieneksi ja surkeaksi kuin tuona iltana. Hän koetti rohkaista mieltään ja sanoa reippaan sanan. Sitten ei hän enää ajatellut koko patsasta, vaan kääntyi leveälle kadulle, joka vei merelle päin.

Mutta ei ollut poika kulkenut pitkältä, kun hän kuuli, että hänen takanaan tultiin. Hänen takanaan kulki joku, joka polki kivitatuun raskain jaloin ja iski maahan rautapäkepillä. Kuulosti siltä kuin itse se suuri pronssimies, joka seisoivat ylhäällä torilla, olisi lähtenyt liikkeelle.

Juostessaan katu poika kuunteli askeleita ja yhä varmemmaksi hän tuli siitä, että se oli pronssimies. Maa vavahteli ja rakennukset tuisivat. Ei varmaankaan kukaan muu voinut kävellä niin raskaasti, ja poikaa alkoi pelottaa, kun hän ajatteli, mitä äsken juuri oli sanonut hänelle. Hän ei uskaltanut kääntää päätänsä katsoakseen, oliko se todella hän.

"Hän on ehkä vain huvikseen kävelemässä", ajatteli poika. "Ei kai se nyt voi olla minulle vihainen niiden sanojen tähden, joita hänelle sanoin. Enhän minä mitään pahaa tarkoittanut."

Sen sijaan, että olisi kulkenut suoraan eteenpäin ja koettanut päästä telakalle, poika kääntyi kadulle, joka vei itään päin. Hän yritti päästä pakoon tuota, joka astui hänen perässään.

Mutta samassa hän kuuli, että pronssimies poikkosi samalle kadulle. Silloin pojalle tuli semmoinen hätä, ettei hän tiennyt minne pakenisi. Ja oli vaikeaa löytää piilopaikkoja kaupungista, jossa kaikki portit olivat suljetut. Silloin hän näki oikealla puolen vanhan puukirkon, joka oli vähän matkaa kadulta suuren puiston keskellä. Hän ei vitkastellut hetkeäkään, vaan riensi kirkkoa kohti. "Kunhan vain pääsen sinne, niin olen kai turvassa kaikelta pahalta", hän ajatteli.

Juostessaan eteenpäin hän näki yht'äkkiä miehen, joka seisoivat muutamalla hiekkakäytävällä ja viittasi häntä luokseen. "Siinä on varmaankin joku, joka tahtoo auttaa minua", ajatteli poika, riemastui ja riensi hänen luokseen. Häntä pelotti todellakin niin että sydän jyskytti rinnassa.

Mutta kun hän tuli miehen luo, joka seisoi hiekkakäytävän reunalla pienen jakkaran päällä, hän ihan hämmästyi. "Ei kai se voi olla tuo, joka minua viittoi luokseen", hän ajatteli, sillä hän näki, että koko mies oli puusta.

Hän jäi seisomaan ja tuijottamaan siihen. Se oli järeä mies, lyhytjalkainen, kasvot leveät ja punakat, tukka kiiltävän musta, samoin parta. Päässä hänellä oli musta puuhattu, yllä ruskea puutakki, vyöllä musta puuvyö, jalassa leveät harmaat puupolvihousut ja puusukat ja mustat puukengät. Hän oli vasta maalattu ja vasta vernissattu, niin että välkkyi ja kiilsi kuutamossa, ja se kai sekin osaltaan teki hänet niin hyvántahtoisen näköiseksi, että poika heti kohta tunsu luottavansa häneen.

Vasemmassa kädessään hänellä oli kivitaulu ja siitä poika luki:

Nöyrimmästi teiltä anon,
Vaikka heikoll' äänellä sen sanon:
Lantti tähän laskekaa
Ja lakkiani nostakaa.

Vai niin, mies olikin vain vaivaisukko. Poika meni noloksi. Hän oli odottanut, että tämä olisi jotakin oikein merkillistä. Ja nyt hän muisti, että ukki oli kertonut tästäkin puu-ukosta ja sanonut, että kaikki lapset Karlskronassa olivat häneen kovasti ihastuneita. Ja totta se oli, sillä hänenkin oli vaikeata erota puu-ukosta. Hänessä oli jotakin niin vanhanaikaista, että häntä hyvin saattoi luulla monen sadan vuoden vanhaksi, mutta samalla hän näytti niin voimakkaalta, tuimalta ja elämänhaluiselta kuin ihmiset ennen vanhaan lienevät olleetkin.

Pojan oli niin hauska katsella puu-ukkoa, että hän ihan unohti toisen, jota hän pakeni. Mutta nyt hän kuuli sen tulevan. Ei, mutta sehän kääntyi kadulta ja tuli kirkkomaalle. Tuli tännekin. Minne poika nyt joutuisi?

Juuri silloin hän näki puu-ukon kumartuvan häntä kohti ja ojentavan hänelle suuren, leveän kätensä. Oli mahdotonta uskoa hänestä muuta kuin hyvää, ja poika hypähti kädelle. Ja puu-ukko nosti hänet hattuunsa ja pisti hänet sen alle.

Juuri ja juuri oli poika päässyt piiloon, ja juuri ja juuri oli puu-ukko saanut kätensä oikealle paikalle takaisin, kun pronssimies pysähtyi hänen eteensä ja iski keppinsä maahan, niin että puumies tutisi jakkarallaan. Sitten pronssimies sanoi kovalla ja helisevällä äänellä: "Mikä sinä olet?"

Puumiehen käsi lensi ylöspäin, niin että vanha puulaitos natisti, ja hän kosketti hatun reunaan ja vastasi: "Rosenbom, teidän majesteettinne. Ennen maailmassa merisotilas Dristighetenin linjalaivalla, sotapalveluksen päätyttyä Amiraliteetin kirkon vartija, lopulta puusta leikattu, kirkkomaalle asetettu – vaivaisukko."

Poika vavahti, kuullessaan puu-ukon sanovan: "teidän majesteettinne." Sillä kun hän nyt oikein ajatteli, niin tiesihän hän kyllä, että torilla oleva patsas esitti kaupungin perustajaa. Hän oli joutunut itsensä Kaarle yhdenkymmentä vuotta sitten tekemisiin.

"Sinä osaat hyvin selittää, mitä sinulta kysytään", sanoi pronssimies. "Osaatko nyt myös sanoa minulle, oletko nähnyt pientä poikasta, joka juoksentee tänä yönä kaupungissa? Se on suupaltti kanalja, ja jos minä vain saan hänet käsiini, niin minä kyllä opetan hänelle ihmistapoja." Sen sanottuaan hän vielä kerran iski keppinsä maahan ja näytti kauhean äkäiseltä.

"Minä olen nähnyt hänet, teidän majesteettinne", sanoi puu-ukko, ja poikaa pelotti niin, että hän alkoi vapista istuessaan kyykyllään hatun alla ja katsellessaan raosta pronssimiestä. Mutta hän rauhoittui, kun puu-ukko jatkoi: "Teidän majesteettinne on väärillä jäljillä. Tuo peijakas aikoi varmaankin juosta laivaveistämölle ja puikkia sinne piiloon."

"Sanotko niin, Rosenbom? Älä sitten enää seiso siinä jakkarallasi, vaan tule kanssani ja auta minua saamaan hänet kiinni. Neljä silmää näkee paremmin kuin kaksi, Rosenbom."

Mutta puu-ukko vastasi surkealla äänellä: "Pyytäisin alamaissimmasti saada seisoa tässä missä seison. Minä näytän terveeltä ja kiiltävältä maalauksen ansiosta, mutta minä olen vanha ja lahonnut enkä saata liikkua paikaltani."

Pronssimies ei ollut niitä, jotka sietävät vastaväitteitä. "Mitä metkuja nämä ovat? Tule nyt vain, Rosenbom!" Ja hän kohotti pitkän keppinsä ja lyöä kumautti toista olkapäälle. "Näetkö, että kestät, Rosenbom?"

Sen sanottuaan he lähtivät liikkeelle ja kulkivat suurina ja mahtavina pitkin Karlskronan katuja, kunnes tulivat korkealle portille, joka vei veistämöön. Sen ulkopuolella käveli laivaston matruusi vartijana, mutta pronssimies kulki vain ohi ja potkaisi auki portin matruusin siitä mitään välittämättä.

Niin pian kuin he olivat tulleet portista sisään, he näkivät edessään avaran sataman, joka oli jaettu paalusilloilla eri osiin; ja eri satamasäiliöissä olivat sotalaivat, vielä suuremmat ja hirmuisemmat nähdä näin läheltä kuin äsken, kun poika oli nähnyt ne ylhäältä päin. "Eihän ollutkaan niin hullua luulla, että ne näyttivät merihirviöiltä", poika ajatteli.

"Mistä arvelet viisaimmaksi ruveta etsimään, Rosenbom?" sanoi pronssimies.

"Hänen kokoisensa mies on ehkä voinut helpoimmin piilottautua mallisaliin", vastasi puu-ukko.

Kaitaisella maakaistaleella, joka ulottui oikealle päin portista pitkin sataman koko pituutta, oli vanhanaikaisia rakennuksia. Pronssimies meni kohti matalaa rakennusta, jossa oli neliskulmaiset ikkunat ja melkoisen korkea katto. Hän iski kepillään oveen, niin että se lensi auki, ja astua kolkutteli kuluneita portaita ylöspäin. Sen jälkeen he tulivat suureen saliin, joka oli täynnä takiloituja ja täysissä purjeissa olevia pikkulaivoja. Poika ymmärsi, kenenkään sitä hänelle selittämättä, että ne olivat niiden laivojen malleja, joita oli rakennettu Ruotsin laivastoa varten.

Siinä oli laivoja monenmoisia. Oli vanhoja linjalaivoja, joiden kyljet olivat täpösen täynnä kanuunoita ja keulassa ja perässä suuria korkeita korokkeita ja mastoissa sikin sokin purjeita ja nuoria. Siinä oli laivojen kupeella pieniä saaristolaivoja soututuhtoineen, kannettomia kanuunapursia ja ylellisesti kullattuja fregatteja, semmoisten malleja, joita kuninkaat käyttävät matkoillaan. Olipa siellä myös niitä raskaita, leveitä panssarilaivoja, joiden kannella on torneja ja kanuunoita ja jotka ovat käytännössä tätä nykyä, ja kapeita, kiiltäviä torpedoveneitä, jotka olivat kuin pitkiä solakoita kaloja.

Kun poikaa kannettiin kaiken tämän keskellä, hän ihan hämmästyi.

"Ettäkö noin suuria ja kauniita laivoja on rakennettu täällä Ruotsissa", hän ajatteli itsekseen.

Hänellä oli hyvää aikaa katsella kaikkea, jota oli tuolla sisällä, sillä kun pronssimies sai nähdä mallit, hän unohti kaiken muun. Hän katseli niitä kaikkia suurimmasta pienimpään ja kyseli niistä. Ja Rosenbom, Dristighetenin linjalaivan merisotilas, kertoi kaikesta mitä tiesi, laivojen rakentajista ja niistä, jotka olivat niitä kuljettaneet ja mitä vaiheita niillä oli ollut. Hän kertoi Chapmannista ja Pukesta ja Trollesta ja Högländistä ja Svensksundista, aina vuoteen 1809, sillä sen jälkeen hän ei ollut enää ollut mukana.

Sekä hän että pronssimies pitivät enemmän vanhoista koreista laivoista.

Noita uusia panssarilaivoja he eivät näyttäneet oikein ymmärtävän.

"Minä kuulen, ettei Rosenbom tiedä mitään näistä uusista", sanoi pronssimies. "Mennään sentähden katsomaan jotakin muuta, sillä se huvittaa minua, Rosenbom."

Nyt hän oli varmaan kokonaan unohtanut etsivänsä poikaa, ja poika tunsikin olevansa huoleton ja rauhallinen istuessaan puuhattun sisässä.

Sitten miehet kulkivat suurten verstaiden läpi: purjeenompeluverstaan ja ankkuripajan, kone- ja puusepänverstaiden. He näkivät nostokoneet ja telakat, suuret varastohuoneet, tykkipiha, asehuoneen, pitkän köysipunomon ja suuren aution vanhan telakan, joka oli porattu kallioon. He menivät paalusilloille, missä sotalaivat seisoivat ankkurissa, nousivat laivoihin niinkuin kaksi vanhaa merikarhua, ihmetellen ja moittien, hyväksyen ja suuttuen.

Poika istui hyvässä turvassa puuhattun alla ja kuuli puhuttavan siitä, kuinka tällä paikalla oli tehty työtä ja taisteltu niiden laivastojen varustamiseksi, jotka olivat täältä lähteneet. Hän kuuli, kuinka veri ja henki oli pantu alttiiksi, kuinka viimeinenkin ropo oli uhrattu sotalaivain

rakentamiseksi, kuinka nerokkaat miehet olivat ponnistaneet kaikki voimansa parantaakseen ja täydellistääkseen näitä laivoja, joissa oli ollut isänmaan turva. Kihosipa pojan silmään pari kertaa kyynelkin, kun hän kuuli kaikesta tästä puhuttavan. Ja hän oli iloinen, että sai siitä niin hyvin selkoa.

Kaikkein viimeksi he menivät avonaiselle pihalle, jossa vanhojen linjalaivain keulakuvat olivat asetetut näytteille. Ja merkillisempää näkyä poika ei ollut koskaan nähnyt, sillä kuvien kasvot olivat uskomattoman mahtavat ja pelottavat. Ne olivat täynnä sitä samaa henkeä, joka oli varustanut nuo suuret laivat. Ne edustivat toista aikaa kuin mitä hän itse eli. Hän tunsu kutistuvansa kokoon niiden edessä.

Mutta kun he tulivat sinne, sanoi pronssimies puu-ukolle: "Ota lakki päästäsi, Rosenbom, niiden edessä, jotka seisovat tässä. Ne ovat kaikki olleet taistelussa isänmaan puolesta."

Ja Rosenbom oli samoin kuin pronssimieskin unohtanut, minkä vuoksi hän oli lähtenyt tälle retkelle. Sen enempää ajattelematta hän nosti puuhatuun päästään ja huusi:

"Nostan hattuan sille, joka valitsi sataman ja perusti veistämön ja uudisti laivaston, sille kuninkaalle, joka herätti eloon kaiken tämän."

"Kiitoksia, Rosenbom! Se oli hyvin sanottu. Rosenbom on rehti mies.

Mutta mikä tuo on, Rosenbom?"

Sillä siinä seisoj Niilo Holgerinpoika keskellä Rosenbomin kaljua päälakea. Mutta hän ei nyt enää pelännyt, vaan nosti valkoista lakkiaan ja huusi: "Eläköön pitkähuuli!"

Hän huusi niin, että heräsi. Ja silloin hän huomasi suureksi hämmästykseksensä, että kaikki oli ollutkin unta ja että hän yhä makasi hanhien luona kirkon katolla.

X MATKA ÖÖLANTIIN

Sunnuntaina huhtikuun 3. p: nä.

Seuraavana aamuna villihammet lensivät meren saarelle syömään. He yhtyivät siellä muutamiin harmaihin hanhiin, ja nämä hämmästyivät nähdessään heidät, sillä he tiesivät hyvin, että heidän heimolaisensa villihammet mieluummin kulkevat sisämaan yli. He olivat uteliaita ja kyselivät kaikkea eivätkä tyytyneet vähempään kuin että villihammet kertoivat siitä vainosta, jota olivat saaneet kärsiä Smirre ketun taholta. Kun he olivat lopettaneet, sanoi muuan harmaa hanhi, joka näkyi olevan yhtä vanha kuin itse Akka: "Oli suuri onnettomuus teille, että kettu karkotettiin pois omasta maastaan. Hän tulee varmaankin pitämään sanansa ja seuraamaan teitä aina Lappiin saakka. Jos minä olisin teidän sijassanne, en kulkisi pohjoista kohti Smoolannin kautta, vaan ulkotietä Öölantiin, niin että hän kokonaan haihtuu teidän jäljiltänne. Haihduttaaksenne hänet oikein pois on teidän viivyttävä pari päivää Öölannin eteläisessä niemessä. Siellä on riittävästi ruokaa ja riittävästi seuraa. En luule teidän katuvan, jos lennätte sinne."

Se oli todellakin viisas neuvo ja villihammet päättivät seurata sitä. Niin pian kuin he olivat syöneet mahansa oikein täyteen, he alkoivat matkansa Öölantiin. Ei kukaan heistä ollut siellä ennen käynyt, mutta harmaa hanhi neuvoi heille hyviä tienviittoja. Heidän oli vain mentävä suoraan etelään, kunnes he tapaisivat suuren muuttolintutien, joka kulki Blekingen rannikon ulkopuolella. Kaikki linnut, jotka olivat talvehtineet lännen merissä ja joilla oli kesäasuntonsa Suomessa ja Venäjällä, lensivät sitä tietä, ja ne kävivät kaikki Öölannissa lepäämässä. Tienneuvoja ei tulisi puuttumaan.

Se päivä oli aivan tyven ja lämmin niinkuin kesäpäivä, ja sää oli siis mitä parhain merimatkan tekemistä varten. Ainoa arveluttava seikka oli se, että ilma ei ollut aivan kirkas, vaan että taivas oli harmaa ja pilvessä. Siellä täällä oli suuria pilvijoukkoja, jotka riippuivat aina veden pintaan saakka ja peittivät näköalan.

Kun matkamiehet tulivat saariston ulkopuolelle, levisi meri siinä niin tasaisena ja kirkkaana, että kun poika sattui katsahtamaan alas, hänestä näytti, että vesi oli kadonnut. Hänen allaan ei ollut enää mitään maata. Hänellä ei ollut ympärillään muuta kuin pilviä ja taivasta. Hänen päänsä meni aivan pyörälle ja hän puristautui hanhen selkään suuremman pelon valtaamana kuin silloin, kun hän istui siinä ensimmäistä kertaa. Oli niinkuin hänen olisi ollut mahdotonta pysyä paikoillaan: hänen täytyi pudota jollekin taholle.

Hänen tuli vielä pahempi olla, kun he tulivat suurelle lintutielle, josta harmaa hanhi oli puhunut. Sieltä tuli todellakin lauma lauman perästä ja kaikki lensivät aivan samaan suuntaan. Ne ikään kuin seurasivat viitoitettua väylää. Sieltä tuli sorsia ja harmaita hanhia, meriteeriä ja riskilöitä ja kuikkia ja alleja ja koskeloita ja uikkuja ja rantaharakoita ja mustatelkkiä. Mutta kun poika kumartui siihen suuntaan, missä meren olisi pitänyt olla, hän näki koko lintujonon kuvastuvan veteen. Mutta hän oli totta totisesti niin pyörällä päästään, ettei ymmärtänyt mitä näkemänsä oli, vaan hänestä tuntui, että kokonainen lintulauma tuli lentäen vatsa ylöspäin. Hän ei sitä kuitenkaan niin kovin ihmetellyt, sillä hän ei tiennyt itsekään, mikä oli ylöspäin ja mikä oli alaspäin.

Linnut olivat uuvuksissa ja halukkaita joutumaan perille. Ei heistä ainoakaan huutanut eikä sanonut hauskaa sanaa, ja se aiheutti, että kaikki tuntui niin merkkillisen epätodelliselta.

"Ajatteles, jos me olemme matkustaneet pois maailmasta", hän sanoi itselleen. "Ajatteles, jos me olemme matkalla taivaaseen."

Hän ei nähnyt muuta kuin pilviä ja lintuja ympärillään. Hänestä alkoi näyttää mahdolliselta, että he kulkivat taivasta kohti. Hän ilostui ja aprikoi, mitä saisi nähdä tuolla ylhäällä. Huimaus katosi samassa. Hän ilostui niin ihmeesti siitä, että oli menossa taivaaseen ja että oli jättämässä maan.

Samassa hän kuuli pari laukausta pamahtavan ja näki pari pientä valkoista savupatsasta nousevan ilmaan.

Heti linnut tulivat levottomiksi. "Ampujia! Ampujia! Ampujia veneissä!" he huusivat. "Lentäkää ylös! Lentäkää pois!" Silloin poika vihdoinkin näki, että he yhäkin kulkivat merenpintaa pitkin ja että he eivät ollenkaan olleet taivaassa. Pitkässä rivissä oli pieniä veneitä, täynnä ampujia, jotka ampuivat laukauksia toinen toisensa perästä. Edellimmäiset lintulaumat eivät olleet huomanneet heitä ajoissa. He olivat kulkeneet liian alhaalla. Useita mustia ruumiita putoili mereen, ja joka kerta kun ruumis putosi, päästivät eläimet surkeita valitushuutoja.

Oli outoa sen, joka äsken oli luullut olevansa taivaassa, herätä semmoiseen kauhuun ja surkeuteen. Akka ampui korkeutta kohti niin suoraan kuin vain pääsi, ja sitten painoi lauma menemään nopeinta vauhtiaan. Villihamhet pääsivät eheinä pakoon, mutta poika ei tahtonut voida tointua hämmästyksestään. Ajatella, että oli niitä, jotka voivat ampua semmoisia kuin Akka ja Yksi ja Kaksi ja hanhikukko ja kaikki muut. Ihmisillä ei ollut aavistustakaan siitä mitä tekivät.

Sitten kuljettiin taas eteenpäin tyynessä ilmassa, ja oli hiljaista niinkuin äsken, paitsi että muutamat uupuneet linnut vain silloin tällöin huusivat: "Emmekö ole kohta perillä? Oletteko varmat siitä, että menemme oikeaan suuntaan?" Tähän vastasivat ne, jotka lensivät etunensä: "Me menemme suoraan Öölantiin, suoraan Öölantiin."

Heinäorsat olivat uuvuksissa ja kuikat lensivät heidän ohitse. "Älkää pitkö niin kiirettä!" huusivat sorsat. "Te syötte meiltä kaiken ruoan." – "Sitä riittää sekä teille että meille!" vastasivat kuikat.

Ennen kuin he vielä olivat ehtineet niin pitkälle, että näkivät Öölannin, tuli heitä vastaan heikko tuuli. Se toi tullessaan jotakin, joka oli kuin äärettömän valkoista savua, aivan kuin jossakin olisi ollut suuri tulipalo.

Kun linnut näkivät ensimmäisten valkoisten savupilvien pullahtelevan vastaan, he hätääntyivät ja lisäsivät vauhtiaan. Mutta se, mikä oli kuin savua, tulvi esiin yhä sakeampana ja kietoi heidät viimein aivan kokonaan. Ei mitään hajua tuntunut, eikä savu ollut mustaa ja kuivaa, vaan valkeaa ja kosteata. Poika ymmärsi pian, että se ei ollut muuta kuin sumua.

Kun sumu sakeni niin, ettei voinut nähdä hanhen pituutta eteensä, alkoivat linnut käyttäytyä kuin hassut. Kaikki nämä, jotka ennen olivat kulkeneet niin hyvässä järjestyksessä, alkoivat leikkiä sumussa. He lensivät edestakaisin houkutellakseen toisiaan eksyksiin. "Varokaa itseänne!" huusivat he. "Te kuljette vain kierroksessa! Kääntykää kaikin mokomin! Ette tule Öölantiin tuolla tavalla."

Kaikki tiesivät vallan hyvin, missä saari oli, mutta he tekivät parastaan eksyttääkseen toisiaan. "Katsos noita alleja!" kuului sumun läpi. "He menevät takaisin Pohjanmereen." – "Varokaa itseänne, harmaat hanhet!" huusi joku toiselta taholta. "Jos jatkatte noin, joudutte Ryygeniin."

Ei ollut, niinkuin sanottu, mitään pelkoa siitä, että vieraat linnut antaisivat eksyttää itseään hulluun suuntaan. Mutta villihamhilla oli vaikeuksia. Pilantekijät huomasivat, että nämä eivät olleet varmat tiestä, ja ne tekivät kaiken voitavansa johtaakseen heidät harhaan.

"Mihin te aiotte, ystävät?" huusi muuan joutsen. Hän tuli aivan Akan luo ja näytti totiselta ja osanottavalta.

"Me olemme matkalla Öölantiin, mutta emme ole olleet täällä koskaan ennen", sanoi Akka. Hänestä näytti, että tähän lintuun saattoi luottaa.

"Jopa nyt on hullusti", sanoi joutsen. "Nehän ovat houkutteleet teidät aivan väärään. Tehän olette matkalla Blekingeen. Tulkaa nyt kanssani, niin näytän teidät oikeaan."

Ja niin hän tempasi heidät mukaansa ja kun hän oli vienyt heidät niin kauas lintutiestä, etteivät he mitään huutoja kuulleet, hän katosi usvaan.

Nyt he lentelivät jonkin aikaa aivan umpimähkään. Tuskin heidän oli taas onnistunut löytää muut linnut, kun sorsa tuli heidän luokseen. "On parasta, että laskeudutte veteen siksi kunnes sumu menee tiehensä", sanoi sorsa. "Näkyyhän, ettette ole tottuneet tulemaan toimeen matkoilla."

Vain vähän puuttui, että niiden veitikkain ei onnistunut panna Akan päätä pyörälle. Mikäli poika voi ymmärtää, he lensivät pitkän aikaa kehässä.

"Varokaa itseänne! Ettekö näe, että lennätte ylös ja alas?" huusi kuikka kiitäessään ohitse. Poika puristihe vaistomaisesti hanhikukon kaulaan. Sitähän hän oli jo kauan sitten pelännyt.

Ei kukaan tiedä, milloin he olisivat tulleet perille, ellei jostakin kaukaa olisi kuulunut kumeasti jyrähtävä laukaus.

Silloin Akka ojensi kaulansa suoraksi, paukautti kovasti siivillään ja painoi eteenpäin täyttä vauhtia. Nyt oli hänellä jotakin, jonka mukaan kulkea. Olihan harmaa hanhi äsken juuri sanonut, ettei hänen tulisi laskeutua Öölannin saaren eteläisimpään kärkeen, sentähden että niemen nenässä oli kanuuna, jolla ihmisillä oli tapana ampua sumua. Nyt hän tiesi suunnan, ja nyt ei mikään maailmassa enää voisi vietellä häntä harhaan.

XI ÖÖLANNIN ETELÄISIN NIEMI

Sunnuntaina huhtikuun 3. – keskiviikkona 6. p: nä.

Öölannin eteläisimmällä puolella on vanha kuninkaan kartano nimeltään Ottenby. Se on aika suuri maatila, se ulottuu näet läpi saaren rannasta rantaan, ja se on merkillinen siitä, että se aina on ollut suurten eläinlaumain pesäpaikkana. Kuudennellatoista sataluvulla, kun kuninkaiden oli tapana matkustaa Öölantiin metsästämään, ei koko maatila ollut muuta kuin suuri hirvipuisto. Seitsemännellatoista sataluvulla oli täällä siitoslaitos, jossa kasvatettiin jalorotuisia hevosia, ja lammastarha, jossa elätettiin useita satoja lampaita. Meidän päivinäme ei siellä ole jalorotuisia hevosia eikä lampaita. Sen sijaan siellä elää suuria hevoslaumoja, joita käytetään Ruotsin ratsuväessä.

Tuskin on koko maassa tilaa, joka olisi parempi eläinten olinpaikka kuin tämä. Pitkin itäistä rannikkoa on vanha lammaksiintynyt, joka on neljännespeninkulman pituinen, suurin niitty koko Ruotsissa, jossa eläimet voivat syödä ja leikkiä ja piehtaroida yhtä vapaasti kuin erämaassa. Ja siellä on kuuluisa Ottenbyn lehto satavuotisine tammineen, jotka suojaavat auringolta ja ankaralta Öölannin tuulelta. Eikä pidä unohtaa pitkää Ottenbyn muuria, joka kulkee saaren läpi ja erottaa Ottenbyn muusta saaresta, niin että eläimet voivat tietää, kuinka kauas vanha kuninkaan kartano ulottuu ja varoa menemästä muulle maalle, jossa heillä ei ole oikeutta olla.

Mutta ei siinä kyllin, että Ottenbyssä on paljon kesyjä eläimiä. Voisi melkein luulla, että villeilläkin eläimillä on tunne siitä, että vanhalla kruununtillalla sekä villien että kesyjen on oikeus saada suojaa ja että ne sentähden niin suurissa laumoissa uskaltavat tänne. Paitsi sitä, että siellä on vielä jäljellä vanhaa kaurissukua ja että jänikset ja sorsat ja peltopyyt mielellään asuvat siellä, on se keväällä ja syksykesällä monen tuhannen muuttolinnun lepopaikka. Varsinkin laskeutuvat muuttolinnut syömään ja lepäämään lammaksiintyn alla olevalle itäiselle rannalle.

Kun villihanhet ja Niilo Holgerinpoika vihdoinkin viimeinkin olivat osuneet Öölantiin, he laskeutuivat niinkuin kaikki muutkin rantaan lammaksiintyn alle. Sumu lepäsi sankkana saaren yllä niinkuin äsken meren yllä. Mutta poika hämmästytti kuitenkin sitä lintujen paljoutta, jonka hän näki vain sillä pienellä ranta-alueella, minkä yli voi katsoa.

Se oli pitkä hietaranta, jossa oli kiviä ja vesilätäköitä ja läjittäin merestä maalle heitettyä meriruohoa. Jos poika olisi saanut valita, niin hän ei koskaan olisi ajatellut laskeutua siihen, mutta linnuista varmaankin se oli oikea paratiisi. Sorsia ja harmaita hanhia käyskenteli syömässä niityllä, rannalla juoksenteli rantasipejä ja muita rantalintuja. Kuikat olivat meressä ja kalastelivat, mutta eniten elämää oli vähän matkaa rannikosta olevilla kaislariutoilla. Siellä oli lintuja vierä vieressään ja kaikki poimivat matosia, joita lienee ollut äärettömät määrät, koska ei koskaan huomattu, että olisi syntynyt mitään valitusta ruoan puutteen tähden.

Kaikkein useimmat aikoivat matkustaa edelleen ja olivat laskeutuneet maahan ainoastaan levähtääkseen, ja niin pian kuin jonkin lauman johtaja arveli, että toverit olivat virvoittautuneet tarpeeksi, hän sanoi: "Jos olette valmiit, niin lähdetään kai taas." – "Ei, odota! Me emme ole vielä syöneet kylliksemme, emme vielä hetikään", sanoi seurajoukko.

"Ette kai luule, että minä annan teidän syödä niin kylliksenne, ettette pääse paikaltanne liikahtamaan?" sanoi johtaja ja läiskäytti siipiään ja lähti menemään. Mutta tapahtui useammin kuin kerran, että hänen täytyi kääntyä takaisin, kun ei saanut toisia seuraamaan mukana.

Ulommaisten kaislariuttojen takana lepäsi joutsenlauma. He eivät välittäneet mennä maihin, vaan levähtivät keinuen veden pinnalla. Silloin tällöin he pistivät kaulansa veteen ja ottivat ruokaa meren pohjasta. Saatuaan jotakin oikein hyvää he päästivät huutoja niinkuin torven toitahtuksia.

Kun poika kuuli, että matalikolla oli joutsenia, hän riensi kaislariutoille. Hän ei ollut koskaan ennen nähnyt villijoutsenia läheltä. Hänen onnistuikin päästä aivan heidän luokseen.

Poika ei ollut ainoa, joka oli kuullut joutsenien äänen. Sekä villihanhia että harmaahanhia ja sorsia ja kuikkia uiskenteli riuttojen välissä ja asettui piiriin joutsenlauman ympärille heihin tuijottamaan. Joutsenet pullistivat höyheniään ja kohottivat kaulojaan korkealle ilmaan. Välistä joku heistä ui hanhen tai kuikan tai telkän luo ja sanoi jotakin. Ja silloin näytti siltä kuin puhuteltu tuskin olisi uskaltanut nostaa nokkaansa vastataksaan.

Mutta sitten oli siinä muuan pikkukuikka, musta koiranleuka, joka ei enää jaksanut nähdä kaikkea tätä juhlallisuutta. Hän sukelsi yht'äkkiä vedenpinnan alle. Samassa kirkaisi yksi joutsenista ja ui pakoon niin nopeasti, että vesi takana kuohui. Sitten se pysähtyi ja alkoi uudelleen näyttää majesteettiselta. Mutta sitten kirkaisi toinen samalla tavalla kuin ensimmäinen ja sitten kirkaisi kolmas.

Nyt ei pikkukuikka enää jaksanut pysyä veden alla, vaan näyttäytyi sen pinnalla ja oli pieni ja musta ja pahankurisen näköinen. Joutsenet hyökkäsivät häntä kohti, mutta nähdessään, millainen pieni raukka se oli, he kääntyivät samassa, niinkuin olisivat olleet mielestään liian hyviä ruvetakseen tuommoisen kanssa rettelöimään. Mutta pikkukuikka sukelsi uudelleen ja nipisti heitä jalkoihin. Se koski varmaankin kipeästi ja pahinta oli, etteivät joutsenet voineet ylläpitää arvokkuuttaan. Yht'äkkiä he tekivät päätöksensä. He alkoivat piestä ilmaa siivillään, niin että kumisi, liukuivat pitkän aikaa niinkuin juosten veden pinnalla, saivat vihdoinkin ilmaa siipiinsä ja kohosivat lentoon.

Heidän lähdettyään syntyi suuri kaipuu ja ne, jotka äsken olivat nauraneet pikkukuikan tempuille, toruivat nyt häntä hänen hävyttömyydestään.

Poika kulki nyt taas maalle päin. Siellä hän asettui katselemaan viklojen karkeloita. Ne seisoivat pitkässä rivissä rannalla, ne olivat kuin hyvin, hyvin pieniä kurkia, niillä oli samanlaiset pienet ruumiit kuin näillä, korkeat jalat, pitkät kaulat ja keveät, keijuvat liikkeet, mutta ne eivät olleet harmaita, vaan ruskeita. Ne seisoivat pitkässä rivissä rannalla, jossa aallot niitä huuhtelivat. Niin pian kuin aalto tulvahti rantaan, juoksi koko rivi taaksepäin. Mutta kun aalto imeytyi takaisin, seurasivat he mukana. Ja sitä iloaan he pitivät tuntikausia.

Kauneimmat kaikista linnuista olivat ristisorsat. He olivat kyllä sukua tavallisille sorsille, sillä heillä oli samoin kuin niilläkin raskas matala ruumis, leveä nokka ja uimajalat, mutta he olivat paljon komeammin koristetut. Höyhenpuku oli valkoinen, mutta kaulan ympärillä oli heillä keltainen ja musta nauha, siipipeili kimalteli vihreänä, punaisena ja mustana, siipien kärjet olivat mustat ja pää oli mustanvihreä ja välkkyi kuin silkki.

Niin pian kuin joku heistä näyttäytyi rannalla, sanoivat muut linnut: "Katsokaapa tuota. Kylläpä se osaa ryysytellä itseään." – "Jos ne eivät olisi niin koreita, ei niiden tarvitsisi kaivaa pesiään maahan, vaan ne voisivat maata näkyvissä niinkuin muutkin", sanoi ruskea heinäSORSA. "Koettakoon kuinka paljon tahansa, niin se ei voi tulla koskaan miltään näyttämään, semmoinen nenä kuin sillä on", sanoi harmaahanhi. Ja se olikin totta. Ristisorsilla oli iso kuhmu nenän juuressa, se pilasi niiden ulkonäön.

Rannan ulkopuolella lentelivät lokit ja tiirat edestakaisin vettä pitkin ja kalastivat. "Mitä kaloja te pyydätte?" kysyi muuan villihanhi. "Kituspiikkejä. Öölannin kituspiikkiä. Se on paras kala maailmassa. Tahdotko maistaa?" sanoi muuan lokki, ja lensi hanhea vastaan suu täynnä noita pieniä kaloja ja tahtoi antaa niitä hänelle. "Hyi kaikkia! Luuletko sinä, että minä tahdon syödä tuommoista moskaa?" sanoi villihanhi.

Seuraavana aamuna oli yhtä sumuista. Villihanhet käyskentelivät niityllä ja söivät, mutta poika oli mennyt rantaan kokoamaan raakkuja. Niitä oli siellä viljalti, ja kun hän ajatteli, että hän huomenna ehkä olisi semmoisessa paikassa, jossa ei voisi saada minkäänlaista ruokaa, niin hän päätti koettaa tehdä pienen pussin, jonka voisi täyttää raakuilla. Hän löysi niityltä vanhaa saraheinää, joka oli sitkeää ja lujaa, ja siitä hän alkoi palmikoida itselleen konttia. Siitä riitti hänelle työtä moneksi tunniksi, mutta hän olikin oikein tyytyväinen, kun kontti oli valmis.

Puolenpäivän aikaan kaikki villihanhet tulivat juosten ja kysyivät, oliko hän nähnyt valkoista hanhikukkoa. "En, en minä ole ollut hänen kanssaan", sanoi poika. – "Hän oli meidän kanssamme vielä aivan äsken", sanoi Akka, "mutta nyt emme enää tiedä, missä hän on."

Poika hypähti pystyyn ja pelästyi kovasti. Hän kysyi, oliko näkynyt kettua tai kotkaa, vai oliko joku ihminen huomattu läheisyydessä. Mutta ei kukaan ollut huomannut mitään vaarallista. Hanhikukko oli ehkä vain eksynyt sumussa.

Mutta pojasta oli yhtä suuri onnettomuus, olipa hanhikukko kadonnut tavalla millä tahansa, ja hän lähti heti etsimään häntä. Sumu suojeli häntä niin, että hän voi juosta kenenkään huomaamatta mihin tahtoi, mutta se esti myöskin häntä näkemästä. Hän juoksi etelään päin rannikkoa pitkin aina majakalle ja usvakanuunan luo saakka saaren äärimmäiseen niemeen. Kaikkialla vilisi lintuja, mutta valkoista hanhikukkoa ei vain näkynyt. Hän uskaltautui aina Ottenbyn kartanoon saakka, ja hän tutki jok'ainoa vanhan onton tammen Ottenbyn lehdossa, mutta ei löytänyt jälkeäkään hanhikukosta.

Hän etsi siksi kunnes alkoi hämärtää. Silloin hänen täytyi palata itäiselle rannalle. Hän astui raskain askelin ja oli kauhean synkkänä. Mihin hän joutuisikaan, jos ei hanhikukkoa löytyisi? Ilman häntä hän ei mitenkään voisi tulla toimeen.

Mutta kun hän asteli lammasniittyä myöten, niin mikä se oli tuo suuri valkoinen, joka tuli häntä vastaan sumun keskitse. Kas, sehän oli hanhikukko! Hän oli aivan vahingoittumaton ja hyvin iloisissaan siitä, että oli osunut toisten luo. Sumu oli pannut hänen päänsä niin pyörälle, sanoi hän, että hän oli kiertänyt koko päivän tuota suurta niittyä. Poika kietaisi iloisissaan kätensä hänen kaulaansa ja pyysi häntä olemaan varuillaan eikä menemään muiden näkyvistä. Ja hanhikukko lupasi, ettei hän enää koskaan tekisi niin. Ei koskaan!

Mutta seuraavana päivänä, kun poika käveli rannalla ja etsi raakkuja, tulivat hanhet juosten ja kysyivät, oliko hän nähnyt hanhikukkoa.

Ei, hän ei ollut nähnyt. No niin, silloin oli hanhikukko taaskin poissa! Hän oli varmaankin eksynyt sumussa niinkuin edellisenäkin päivänä.

Poika juoksi pois suuresti hädissään ja alkoi etsiä. Hän löysi paikan, jossa Ottenbyn muuri oli sortunut, niin että hän kykeni kiipeämään sen yli. Sitten hän kierteli sekä alhaalla rannalla, joka vähitellen leveni ja tuli niin suureksi, että siellä oli sijaa sekä pelloille että niityille ja talonpoikaistaloille – että käyskenteli ylhäällä tasaisella ylängöllä, joka muodosti saaren keskustan, jossa ei ollut muita rakennuksia kuin tuulimyllyjä ja jossa kasvipeite oli niin ohut, että valkoinen kalkkivuori paistoi sen alta.

Mutta hanhikukkoa hän ei löytänyt, ja kun alkoi illastaa ja pojan täytyi palata rantaan, ei hän voinut muuta luulla, kuin että matkatoveri oli hävinnyt. Hän oli niin alakuloinen, ettei tiennyt mihin ryhtyisi.

Hän oli jo päässyt muurin yli, kun kuuli kiven rapisevan vieressään. Kääntyessään katsomaan mitä se oli, hän luuli erottavansa jotakin, joka liikkui aivan muurin vieressä olevassa rauniossa. Hän hiipi lähemmäksi ja näki silloin valkoisen hanhikukon tulevan vaivalloisesti vaeltaen ylös kivirauniota, suussaan useita pitkiä juurikaistaleita. Hanhikukko ei nähnyt poikaa eikä tämäkään huutanut hänelle, vaan ajatteli, että oli syytä ottaa selkoa siitä, mitä varten hanhikukko tällä tavalla katosi kerta toisensa perästä.

Pian hän saikin tietää syyn. Ylhäällä rauniolla makasi nuori harmaa hanhi, joka huusi ilosta hanhikukon tullessa. Poika hiipi lähemmäksi, niin että kuuli mitä he sanoivat, ja hän sai tietää, että harmaan hanhen toinen siipi oli vahingoittunut niin, ettei hän voinut lentää ja että hänen laumansa oli lentänyt tiehensä ja jättänyt hänet yksin. Hän oli ollut nälkään kuolemaisillaan, kun valkoinen hanhikukko edellisenä päivänä oli kuullut hänen huutonsa ja mennyt hänen luokseen. Aina siitä pitäen hän oli kantanut hänelle ruokaa. Molemmat he olivat toivoneet, että hän paranisi, ennen kuin hanhikukko jättäisi saaren, mutta harmaa hanhi ei kyennyt vielääkään lentämään tai kävelemään. Hän oli siitä hyvin huolissaan, mutta hanhikukko lohdutti häntä sanoen, etteivät he lähtisi täältä vielä moneen päivään. Ja viimein hän sanoi sairaalle hyvää yötä ja lupasi tulla seuraavana päivänä takaisin.

Poika antoi hanhikukon mennä, ja niin pian kuin tämä oli poissa, hän hiipi vuorostaan kivirauniolle. Hän oli suuttunut siitä, että häntä oli narrattu, ja nyt hän aikoi näyttää tuolle harmaalle hanhelle, että hanhikukko oli hänen omaisuuttaan. Tämän täytyisi viedä hänet Lappiin, eikä voisi

tulla kysymykseenkään, että se saisi jäädä tuota harmaata hoitamaan, mutta kun hän nyt tarkasteli lähempää tuota nuorta hanhea, niin hän ymmärsi sekä sen, miksi hanhikukko oli kantanut hänelle ruokaa kahtena päivänä, että senkin, miksi hän ei ollut tahtonut ilmoittaa häntä auttaneensa. Harmaalla oli mitä kaunein pieni pää, höyhenpuku oli kuin pehmoista silkkiä, ja silmät olivat lempeät ja rukoilevat.

Kun hän näki pojan, hän tahtoi juosta tiehensä. Mutta vasen siipi oli sijoiltaan ja laahusti maata pitkin, niin että se esti kaikki hänen liikkeensä.

"Ei sinun tarvitse minua pelätä", poika sanoi eikä näyttänyt ollenkaan niin vihaiselta kuin miltä oli aikunut näyttää. "Minä olen Peukaloinen, Martti hanhikukon matkatoveri", hän jatkoi. Ja sitten hän jäi seisomaan eikä tiennyt mitä sanoa.

Eläimissä voi olla välistä jotakin, joka aiheuttaa, että ihmetellen kysymme itseltämme, mitä olentoja ne oikeastaan ovat. Meitä melkein pelottaa, että kun eivät vain olisi muuttuneita ihmisiä. Jotakin semmoista oli harmaassa hanhessa. Niin pian kuin Peukaloinen sanoi, kuka hän oli, taivutti hanhi kaulaansa ja kumarsi päätään hyvin viehättävästi hänen edessään ja sanoi äänellä, joka oli niin kaunis, että poika tuskin saattoi uskoa häntä hanheksi: "Olen hyvin iloinen, että olet tullut minua auttamaan. Valkoinen hanhikukko on sanonut minulle, ettei ole toista niin viisasta ja hyvää kuin sinä."

Hän sanoi sen niin arvokkaalla tavalla, että poikaa oikein ujostutti. "Tuo ei nyt voine olla mikään hanhi", hän ajatteli. "Se on varmaankin loihdittu prinsessa."

Hän tahtoi hirveän mielellään auttaa häntä ja pisti pienet kätensä höyhenien alle ja tunnusteli siipiluuta. Luu ei ollut poikki, mutta nivelessä oli jotakin hullusti. Hän sai pistetyksi sormensa tyhjään nivelreikään. "Ole varuillasi nyt", hän sanoi ja puristi lujasti siipiluuta ja sovitti sen siihen, missä sen oli oltava. Hän teki sen oikein reippaasti ja hyvin siihen nähden ettei ollut ennen semmoista koettanut, mutta se lienee koskenut kovin kipeästi, sillä hanhiparka päästi pitkän surkean parahduksen ja sitten se vaipui kivirauniolle kivien keskeen antamatta itsestään vähintäkään elonmerkkiä.

Poika pelästyi kauheasti. Hän oli vain tahtonut auttaa toista, ja nyt tämä kuoli. Poika loikkasi kivirauniolta ja juoksi tiehensä. Hänestä tuntui siltä, kuin hän olisi tappanut ihmisen.

Seuraavana aamuna oli ilma kirkas ja sumuton, ja Akka sanoi, että nyt olisi jatkettava matkaa. Kaikki muut olivat taipuvaisia lähtemään, mutta valkoinen hanhikukko teki vastaväitteitä. Poika ymmärsi kyllä, ettei hanhikukko tahtonut jättää harmaata hanhea. Mutta Akka ei ollut kuulevinaanakaan, vaan lähti.

Poika hyppäsi valkoisen hanhen selkään, ja tämä seurasi laumaa, vaikka hitaasti ja vastahakoisesti. Poika oli vain hyvillään siitä, että pääsi pois saarelta. Hänellä oli omantunnon vaivoja harmaan hanhen tähden, eikä hän tahtonut sanoa hanhikukolle, kuinka oli käynyt, kun hän oli koettanut sitä parantaa. Olisi kai parasta, ettei Martti hanhikukko koskaan saisi sitä tietää, hän ajatteli. Samalla hän ihmetteli kuitenkin, että valkoisella oli sydäntä jättää harmaa hanhi.

Mutta yht'äkkiä hanhikukko kääntyi. Kun hän ajatteli nuorta hanhineitoa, niin hän ei voinutkaan lähteä. Käyköön Lapinmatkan kuinka tahansa. Hän ei voinut seurata muita, kun tiesi että se raukka makasi siellä yksin ja sairaana ja kuolisi nälkään.

Muutamia kertoja siipiä räpäytettyään hän oli kiviraunion luona. Mutta hanhineitoa ei ollutkaan kivien välissä. "Hieno-Höyhen, Hieno-Höyhen! Missä olet?" kysyi hanhikukko.

"Kettu on kyllä ollut täällä ja ottanut hänet", ajatteli poika. Mutta samassa hän kuuli kauniin äänen vastaavan hanhikukolle: "Olen täällä, hanhikukko, olen täällä. Olen vain kylpenyt aamukylpyäni." Ja ylös vedestä tuli pieni harmaahanhi aivan terveenä ja ehjänä ja kertoi, että Peukaloinen oli vetänyt hänen siipensä sijoilleen ja että kaikki oli vallan mainiosti ja että hän oli valmis seuraamaan heitä.

Vesipisarat kimmeltelivät kuin helmet hänen silkinhohtavissa höyhenissään, ja Peukaloinen ajatteli taas, että se oli kuin olikin oikea pieni prinsessa.

XII

SUURI PERHONEN

Keskiviikkona huhtikuun 6. p: nä.

Hanhet lensivät suuntana se pitkä saari, joka näkyi selvästi heidän allansa. Pojan mieli oli iloinen ja keveä heidän kulkiessaan. Hän oli nyt yhtä tyytyväinen kuin edellisenä päivänä oli ollut synkkä ja alakuloinen harhaillessaan alhaalla saarella ja etsiessään hanhikukkoa.

Hän huomasi nyt, että saaren sisäosa oli kaljua ylänköä, jonka rantoja pitkin oli leveä kaistale hyvää ja hedelmällistä maata, ja hän alkoi ymmärtää, mikä oli sen tarkoituksena, jota hän oli kuullut edellisenä iltana.

Hän oli näet juuri istunut ja levännyt erään tuulimyllyn luona, joita oli sangen monta ylängöllä, kun pari lammaspaimenta oli tullut koirat kupeellaan ja suuri lammaskarja perässään. Poika ei ollut pelästynyt, sillä hän oli istunut myllyn rappujen alla. Mutta sitten oli sattunut niin, että paimenet olivat istuutuneet samoille rappusille, eikä pojan ollut silloin auttanut muu kuin pysyä hiljaa.

Toinen paimenista oli nuori ja sen näköinen kuin ihmiset yleensä ovat, mutta toinen oli vanha ja merkillisen näköinen. Ruumis oli suuri ja ryhmyinen, mutta pää oli pieni ja kasvojen piirteet olivat pehmeät ja lempeät. Pää ja ruumis eivät näyttäneet tahtovan ollenkaan sopia yhteen.

Hetken aikaa hän istui äänettömänä ja tuijotti sumuun tavattoman uupuneesti katsellen. Sitten hän alkoi puhua toverinsa kanssa. Tämä otti silloin pussistaan leipää ja juustoa ja alkoi syödä. Hän vastasi tuskin mitään, mutta kuunteli sen sijaan hyvin tarkkaavasti, aivan niinkuin olisi ajatellut: "Saatanpahan suoda sinulle sen ilon, että annan sinun soittaa suutasi vähän aikaa."

"Nyt minä kerron sinulle jotakin, Erik", sanoi vanha paimen. "Olen miettinyt, että ennen vanhaan, kun sekä ihmiset että eläimet olivat suurikokoisempia kuin nyt, kasvoivat myöskin perhoset aivan kauhean suuriksi. Ja kerran oli perhonen, joka oli monta peninkulmaa pitkä ja jonka siivet olivat leveät kuin järvet. Nuo siivet olivat siniset ja hopeanhohtavat ja niin koreat, että kun perhonen oli lentelemässä, seisoi kaikki muut eläimet ja tuijottivat hänen jälkeensä.

"Sillä oli tietysti se vika, että se oli liian suuri. Siivet eivät tahtoneet sitä kannattaa. Mutta sen olisi kuitenkin käynyt hyvin, jos sillä olisi ollut älyä pysyä maan kohdalla. Mutta sillä ei ollut sitä älyä, vaan se lähti lentämään yli Itämeren. Eikä se päässytkään pitkälle, ennen kuin myrsky tuli sitä vastaan ja alkoi repiä sen siipiä. Ja kai arvaat, kuinka kävi, kun Itämeren myrsky pääsi retuuttamaan hauraita perhon siipiä. Ei kestänyt kauan, ennen kuin ne olivat pois temmatut ja pois pyörretyt, ja silloin perhoparka tietysti putosi mereen. Aluksi sitä laineet heittelivät sinne tänne, mutta sitten se ajautui muutamille kiviriutoille Smoolannin ulkopuolelle. Ja siihen se jäi.

"Nyt ajattelen minä niin, että jos perhonen olisi jäänyt makaamaan maahan, niin se olisi pian mädäntynyt ja hajonnut. Mutta koska se putosi mereen, niin se alkoi kalkkiutua ja muuttui kovaksi kuin kivi. Sinä tiedät kyllä, että olemme löytäneet rannalta kiviä, jotka eivät ole olleet muuta kuin kovettuneita matoja. Ja nyt luulen minä, että sen suuren perhosen ruumiin kävi samalla lailla. Minä luulen, että se muuttui suureksi kaitaiseksi kallioksi Itämeressä. Etkö sinäkin luule samaa?"

Hän lakkasi puhumasta, vaikenä odottaakseen vastausta, ja toinen nyökäytti hänelle päätään. "Kerro sinä vain, että saan kuulla, mihin oikein pyrit", sanoi hän.

"Ja huomaa nyt, Erik, että tämä Öölanti, jossa sinä ja minä elämme, ei ole mitään muuta kuin se vanha perhosen ruumis. Kun vain vähän ajattelee, niin huomaa, että saari on perhonen. Pohjoisessa näkyy kaitainen eturuumis ja pyöreä pää, ja etelässä näkyy takaruumis, joka alussa levenee ja sitten kapenee terävään kärkeen."

Tässä hän pysähtyi hetkeksi ja katsoi toveriaan, ikään kuin vähän huolissaan siitä, mitä tämä sanoisi tästä väitteestä. Mutta nuori mies jatkoi syöntiään kaikessa rauhassa ja nyökäytti hänelle päätään merkiksi, että hän jatkaisi.

"Niin pian kuin perhonen oli muuttunut kalkkikivikallioksi, tuli siemeniä lentäen ilmojen halki, ja ne tahtoivat ruveta siihen juurtumaan. Mutta niiden oli vaikea saada jalansijaa kaljulla ja sileällä vuorella. Kesti kauan, ennen kuin siinä rupesi kasvamaan muuta kuin saraheinää. Sitten tulivat ahonata ja orjantappura. Mutta ei vielä tänäkään päivänä ole täällä ylängöllä niin paljon kasvillisuutta, että se peittäisi kokonaan vuoren, vaan vuori pistää esiin siellä ja täällä. Eikä kukaan voi ajatella täällä kyntämistä, kun maan kamara on niin ohut.

"Mutta jos sinä nyt myönnät, että ylänkö on muodostunut perhosen ruumiista, niin on sinulla kai oikeus kysyä, mistä on tullut se maa, joka on alhaalla rannoilla."

"Niin, siinäpä se on", sanoi se joka söi. "Sen minä tahtoisin tietää."

"Niin, sinun tulee muistaa, että Öölanti on maannut meressä sängen monta vuotta, ja sinä aikana on kaikki semmoinen, joka ajelehtii aaltojen mukana: lieko, hiekka, raakut, kerääntynyt sen ympärille ja jäänyt siihen. Ja sitten on kiviä ja soraa rapissut alas sekä itäiseltä että läntiseltä rinteeltä. Sillä tavalla on saari saanut leveät rannat, joilla voi kasvaa viljaa ja kukkia ja puita."

"Täällä ylhäällä kovalla perhosen selällä käy ainoastaan lampaista ja lehmiä ja pikkuhevosiä, täällä asuu vain riekkoja ja kuireja, eikä täällä ole mitään muita rakennuksia kuin tuulimyllyjä ja muutamia kivimajoja, joihin me paimenet kömmimme säätä pitämään. Mutta alhaalla rannalla on suuria talonpoikaishuoneita ja kirkkoja ja pappiloita ja kalastajakylä ja kokonainen kaupunki."

Hän katseli kysyvästi toiseen. Tämä oli herennyt syömästä ja sitoi kiinni ruokasäkinsä suuta. "Minä vain tuumin, että mitä sinä oikein tarkoitat", hän sanoi.

"Niin, katsos, minä vain tahtoisin tietää yhden asian", sanoi paimen madaltaen ääntään, niin että hän melkein kuiskasi, ja katseli sumuun pienillä silmillään, jotka näkyivät uupuneen tähystäessään kaikkea sitä, jota ei ole olemassa, "minä tahtoisin vain tietää, eivätkö talonpojat, jotka asuvat tuolla rannalla, tai kalastajat, jotka pyytävät silakoita merestä, tai Borgholmin kauppiaat tai kylpyvieraat, jotka tulevat tänne joka kesä, tai matkustajat, jotka käyskentelevät Borgholmin linnan raunioilla, tai metsästäjät, jotka syksyllä tulevat tänne ja ampuvat peltopyitä, tai taiteilijat, jotka istuvat täällä ylängöllä ja maalaavat lampaista ja tuulimyllyjä – minä tahtoisin tietää, ymmärtääkö kukaan heistä, että tämä saari on ollut perhonen, joka on lennellyt ympäri suurin, kiiltävin siivin."

"Kyllä kai", sanoi nuori paimen yht'äkkiä, "kyllä kai sen olisi pitänyt selvitä jollekulle heistä, jotka ovat jonakin iltana istuneet ylängön reunalla ja kuulleet satakielen laulavan lehdossa allaan ja katselleet Kalmarin salmelle päin, ettei tämä saari ole voinut syntyä samalla tavoin kuin kaikki muut saaret."

"Tahtoisin kysyä", jatkoi vanhus, "eikö ainoakaan ole toivonut voivansa antaa tuulimyllyille niin suuria siipiä, että ne ulottuisivat aina taivaaseen asti, niin suuria, että ne voisivat nostaa koko saaren ylös merestä ja antaa sen lentää niinkuin perhosen perhosten joukossa."

"Saattaa olla, että puheessasi on jotakin perää", sanoi nuori, "sillä kesäisinä, kun taivas kaareilee korkeana ja avonaisena meren yllä, on minusta väliin tuntunut, kuin se tahtois kohottaa merestä ja lentää tiehensä."

Mutta kun vanha vihdoinkin oli saanut nuoren puhumaan, ei hän häntä paljoakaan kuunnellut. "Minä tahtoisin tietää", hän sanoi vielä matalammalla äänellä, "voiko kukaan selittää, miksi täällä ylängöllä asuu suuri ikävä ja kaipuu. Minä olen tuntenut sitä elämäni jok'ainoa päivä ja luulen, että se pureutuu jok'ainoaan rintaan, jonka täytyy täällä kulkea. Mutta minä tahtoisin tietää, eikö kukaan ole ymmärtänyt, että kaikki se kaipuu tulee siitä, että koko saari on perhonen, joka ikävöi siipiään."

XIII LILLA KARLSÖN SAARI

Myrsky

Perjantaina huhtikuun 8. p: nä.

Villihanhet olivat olleet yötä Öölannin pohjoisimmassa niemessä ja olivat nyt matkalla mannermaalle. Tuuli aika kovasti etelästä yli Kalmarin salmen, niin että he olivat kantautuneet pohjoista kohti. He lähenivät kuitenkin hyvää vauhtia maata. Mutta kun he lähenivät ensimmäisiä kareja, he kuulivat kovan kohahduksen, niinkuin joukko nopealentoisia lintuja olisi tullut lentäen vastaan, ja vesi heidän allansa kävi yht'äkkiä aivan mustaksi. Akka pysähdytti siipensä niin pian, että hän melkein seisoj paikoillaan ilmassa. Sitten hän laskeutui alas päästäkseen meren pintaan. Mutta ennen kuin hanhet olivat ehtineet vedenpintaan, ennätti länsimyrsky heidän luokseen. Jo ajoi se edellään tomupilviä, suolavaahtoa ja pikkulintuja, nyt tempaisi se mukaansa villihametkin, heitti heidät nurin ja lakaisi heidät merelle.

Siitä tuli kauhean kova myrsky. Villihanhet koettivat kääntyä kerta toisensa perästä, mutta eivät voineet; he ajautuivat Itämerelle. Myrsky oli heittänyt heidät jo Öölannin ohi ja edessä oli vain autiota ja tyhjää merta. He eivät voineet muuta tehdä kuin mennä myötätuuleen.

Kun Akka huomasi, etteivät he voineet kääntyä, hän arveli, että oli tarpeetonta antaa myrskyn ajaa heitä yli koko Itämeren. Hän laskeutui sentähden veteen. Aaltoilu oli jo ankara ja kasvoi joka hetki. Aallot vyöryivät merenvihreinä ja vaahtopäisinä.

Toinen kohosi aina korkeammalle kuin toinen. Oli niinkuin ne olisivat kilpailleet siitä, kuka voisi nousta ylemmäksi, kuka vaahdota vihaissimmin. Mutta villihanhet eivät pelänneet aaltoilua; se näkyi päinvastoin tuottavan heille suurta huvia. He eivät uuvuttaneet itseään uimisella, vaan antoivat huuhdella itseään ylös aaltojen harjalle ja alas aaltojen väliin, ja heillä oli yhtä hauskaa kuin lapsilla keinussa. Heidän oli vähän aikaa oikein hyvä olla. Heidän ainoa huolensa oli, etteivät hajaantuisi. Maalinturaukat, jotka kantautuivat ohi myrskyssä, huusivat kateellisina: "Hätäkös teidän, kun osaatte uida!"

Mutta kaikesta huolimatta vaara väijyi villihamia. Ensiksikin keinuminen teki heidät ihan kauhean unisiksi. Alinomaa teki heidän mielensä kääntää pää taapäin ja pistää nokka siiven alle ja nukkua. Mutta ei mikään ollut vaarallisempaa kuin tällä tavoin uneen vaipuminen ja Akka huusi yhtä mittaa: "Älkää nukkuko, villihamet! Joka nukkuu, joutuu pois parvesta. Joka joutuu pois parvesta, on hukassa."

Huolimatta kaikista ponnistuksistaan vastustaa unta nukkui heistä toinen toisensa perästä ja itse Akkakin oli vähällä vaipua uneen, kun hän yht'äkkiä näki jotakin pyöreää ja tummaa kohoavan laineen harjalla. "Hylkeitä! Hylkeitä! Hylkeitä!" huusi Akka voimakkaalla, kimeällä äänellä ja kohosi ilmaan paukkuvin siivin. Se tapahtuikin viime hetkessä. Ennen kuin viimeinen villihami oli ehtinyt ylös vedestä, olivat hylkeet jo niin lähellä, että yrittivät haukata heidän jalkojaan.

Niin olivat villihamet taas myrskyssä, joka ajoi heitä edellään ulos merelle. Ei suonut se mitään lepoa itselleen eikä heille. Eivätkä he nähneet lainkaan maata, ainoastaan autiota merta. He laskeutuivat taas veteen heti kun uskalsivat. Mutta kun he olivat vähän aikaa keinuneet aalloilla, alkoi heitä taas nukuttaa. Ja niin pian kuin he nukkuivat, tulivat hylkeet uiden. Ellei vanha Akka olisi ollut niin valpas ja älykäs, ei ainoakaan heistä olisi päässyt hengissä pakoon.

Koko päivän kesti myrsky ja se teki kauheita tuhoja kaikkien niiden lintujen joukossa, jotka tähän vuoden aikaan olivat muuttomatoilla. Muutamit ajautuivat suunnastaan vieraille maille ja kuolivat siellä nälkään, muutamat uupuivat niin, että vajosivat mereen ja hukkuivat. Monet murskautuivat kallioseiniä vasten ja monet joutuivat hylkeiden saaliiksi.

Koko päivän kesti myrsky, ja Akka alkoi jo lopulta pelätä, että hän ja hänen laumansa joutuisivat hukkaan. He olivat aivan nälkännyksissään uupumuksesta, eikä hän keksinyt mistään paikkaa, jossa he olisivat saaneet levähtää. Illemmällä hän ei enää uskaltanut laskeutua mereen sentähden, että se nyt yht'äkkiä täyttyi suurilla jäälautoilla, jotka törmäsivät toisiinsa, ja hän pelkäsi, että he musertuisivat niiden väliin. Pari kertaa villihamhet koettivat laskeutua jäälauttojen päälle, mutta toisella kertaa lakaisi julma myrsky heidät veteen ja toisella kerralla tulivat nuo säälimättömät hylkeet ja kömpivät jäälle.

Auringon laskun aikana olivat hamhet vielä kerran ylhäällä ilmassa. He lentelivät eteenpäin, huolissaan yönsä viettämisestä. Pimeäkin näytti tulevan liian nopeasti tänä iltana, joka oli täynnä vaaroja.

Oli kauheata, etteivät he vielä nähneet maata. Kuinka olisi heidän käyvä, jos heidän täytyisi yöpyä merelle? He joko murskautuisivat jäälauttojen väliin tai joutuisivat hylkeiden saaliiksi tai myrsky ajaisi heidät hajalleen.

Taivas oli pilvessä, kuu oli piilossa ja pimeä tuli pian. Samalla tuli luonto täyteen kamaluutta, joka pani rohkeimmankin sydämen kauhistumaan. Hätääntyneiden muuttolintujen huutoja oli koko päivän kuulunut meren yli, mutta nyt kun ei enää nähnyt, kuka huusi, vaikuttivat huudot synkiltä ja pelottavilta. Alhaalla meressä törmäsivät ajojäälautat toisiinsa suurella pauhinalla. Hylkeet virittelivät julmia sotalaulujaan. Oli niinkuin taivas ja maa olisivat olleet luhistumaisillaan kokoon.

Lampaat

Poika oli vähän aikaa istunut ja katsonut alas mereen. Yht'äkkiä hänestä tuntui kuin meri olisi alkanut kohista kovemmin kuin äsken. Hän katsahti ylös. Suoraan hänen edessään ainoastaan parin metrin päässä kohosi jyrkkä kallio. Sen juurella murskautuivat laineet korkealle kohoavaksi vaahdoksi. Aivan hänen edessään oli ryhmyinen ja alaston kallioseinä ja sitä kohti lensivät villihamhet. Poika ei voinut muuta ymmärtää kuin että heidän täytyi murskautua sitä vasten, ja hän luuli viimeisten hetkiensä tulleen.

Tuskin hän ehti kummastella, ettei Akka ajoissa ollut huomannut tätä vaaraa, kun he jo olivat perillä. Silloin hän huomasi myöskin, että heidän eteensä aukeni luolan puolipyöreä suu. Siihen lensivät hamhet, ja seuraavassa silmänräpäyksessä he olivat turvassa.

Ensimmäinen asia, jota jokainen ajatteli, ennen kuin asettui rauhaan riemuitsemaan omasta pelastuksestaan, oli se, olivatko matkatoveritkin pelastuneet. Siellä olivat Akka, Yksi, Kolme, Neljä, Viisi, Kuusi, kaikki kuusi nuorta hamhea, hanhikukko, Hieno-Höyhen ja Peukaloinen, mutta Kaksi Nuoljalainen, ensimmäinen vasemman sivustan hamhi oli kadonnut, eikä kukaan tiennyt mitään hänen kohtalostaan.

Kun villihamhet huomasivat, että ainoastaan Kaksi oli haihtunut laumasta, he eivät olleet milläänkään. Kaksi oli vanha ja viisas. Hän tunsikin heidän tapansa ja tiensä ja hän osaisi kyllä heidän luokseen.

Sitten villihamhet alkoivat tarkastella vuoren luolaa. Tuli niin paljon valoa sisään aukosta, että he voivat nähdä, että luola oli sekä syvä että avara. He olivat iloissaan löydettyään niin hyvän yösjän, kun yksi heistä huomasi muutamia loistavia vihreitä pisteitä välikähtelevän erästä pimeästä nurkasta. "Ne ovat silmiä!" huusi Akka silloin. "Täällä sisällä on suuria eläimiä." He hyökkäsivät käytävää kohti, mutta Peukaloinen, joka näki pimeässä paremmin kuin villihamhet, huusi heille: "Ei tarvitse paeta. Siellä on vain muutamia lampaita, jotka makaavat luolan seinämällä."

Kun villihamhiensa silmät olivat tottuneet luolan heikkoon valoon, näkivät hekin lampaat. Täysikasvuisia saattoi olla yhtä monta kuin heitäkin, sitäpaitsi oli siellä muutamia vuonia. Suuri pitkä- ja käyräsarvinen pässi näkyi olevan lauman ensimmäinen. Villihamhet menivät häntä kohti yhtä mittaa niiaten. "Hyviksi yhtymisiksi erämaassa!" tervehtivät he, mutta pässi makasi liikkumatonna eikä vastannut tervehdykseen.

Villihamhet luulivat silloin, että lampaat olivat tyytymättömiä siitä, että he olivat tulleet heidän luolaansa. "Teille ei ehkä ole oikein mieleen, että me olemme tulleet taloonne", sanoi Akka. "Mutta me emme voineet sille mitään, sillä tuuli ajoi meidät tänne. Olemme lentäneet myrskyssä koko päivän, ja kyllä olisi hyvä, jos saisimme jäädä tänne yöksi." Kului melkoisesti aikaa, ennen kuin yksikään lammasta vastasi sanallakaan, mutta sensijaan kuului selvästi, että pari heistä huokasi syvään. Akka tiesi kyllä, että lampaat aina ovat ujoja ja kummallisia, mutta näillä ei näkynyt olevan ensinkään käsitystä siitä, kuinka heidän tuli käyttäytyä. Vihdoin sanoi vanha emolammas, jolla oli pitkulaiset ja surulliset kasvot ja valittava ääni: "Ei meistä kukaan kiellä teitä jäämästä, mutta tämä on surun ja murheen paikka, emmekä me voi ottaa vastaan vieraita niinkuin ennen muinoin." – "Ei teidän tarvitse siitä hätäillä", sanoi Akka. "Jos tietäisitte, mitä me olemme saaneet kokea tänään, te kyllä ymmärtäisitte, että olemme hyvillämme, kunhan vain saamme turvallisen yösjankin."

Kun Akka sen sanoi, nousi vanha emolammas. "Minä luulen, että teidän olisi parempi lennellä kovimmassa myrskyssä kuin jäädä tänne. Mutta ei teidän nyt kuitenkaan pidä lähteä täältä, ennen kuin olemme saaneet tarjota teille mitä hyvää talossa on tarjottavana."

Hän näytti heille maassa kuopan, joka oli vettä täynnä. Sen vieressä oli suuteita ja pehkuja ja niitä hän pyysi heidän pitämään hyvänä. "Meillä on ollut ankara lumitalvi täällä saarella tänä vuonna", hän sanoi. "Talonpojat, joiden omat me olemme, toivat meille heiniä ja kauranolkia, ettemme kuolisi nälkään. Ja nuo pehkut siinä on kaikki, mitä on jäljellä."

Hanhet hyökkäsivät ruoan kimppuun. He olivat mielestään yhtyneet hyvään paikkaan ja olivat parhaalla tuulellaan. He huomasivat kyllä, että lampaat olivat huolestuneen näköisiä, mutta he tiesivät, että lampaat aina ovat arkoja, eivätkä uskoneet, että mitään todellista vaaraa oli olemassa. Niin pian kuin he olivat syöneet, he aikoivat käydä levolle. Mutta silloin nousi suuri passi ja tuli heidän luokseen. Hanhet ajattelivat, etteivät he milloinkaan olleet nähneet lammasta, jolla oli niin pitkät ja paksut sarvet. Muutenkin hän oli merkillisen näköinen. Hänellä oli suuri kupera otsa, viisaat silmät ja hyvä ryhti, ikään kuin olisi ollut jalo ja rohkea eläin.

"En voi ottaa vastuulleni sitä, että annan teidän nukkua täällä ilmoittamatta, kuinka vaarallista täällä on", hän sanoi. "Me emme voi enää ottaa vastaan yövieraita."

Nyt vasta Akka alkoi ymmärtää, että tässä oli tosi kysymyksessä. "Me kyllä menemme tiehemme, koska te välttämättä tahdotte", hän sanoi. "Mutta ettekö ensin tahtoisi puhua meille, mikä teitä oikein kiusaa? Meillä ei ole tietoa mistään. Emme edes tiedä, mihin olemme tulleet." – "Tämä on Lilla Karlsön saari", sanoi passi. "Se on Gotlannin ulkopuolella eikä täällä asu muita kuin lampaita ja merilintuja." – "Olette ehkä villilampaita?" sanoi Akka. – "Eipä juuri paljonkaan puutu", sanoi passi. "Meillä ei ole juuri mitään tekemistä ihmisten kanssa. On olemassa vanha sopimus meidän ja eräiden sisä-Gotlannin talonpoikain välillä, että niiden tulee toimittaa meille rehua, jos tulee lumitalvi, ja korvaukseksi siitä he saavat viedä meistä pois ne, jotka ovat täällä liikaa. Saari on niin pieni, ettei se voi elättää meitä kuin pienen määrän. Mutta muuten me hoidamme itse itsemme läpi vuoden emmekä asu huoneissa, joissa on ovet ja ikkunat, vaan oleilemme tämmöisissä luolissa."

"Jäättekö te tänne talveksi?" kysyi Akka kummastellen. "Jäämme", vastasi passi. "Meillä on hyvä laidun täällä vuorella koko vuoden." – "Minusta kuulostaa siltä kuin teillä olisi parempi elämä kuin muilla lampaila", sanoi Akka. "Mutta mikä se nyt on se onnettomuus, joka on teitä kohdannut?" – "Oli kova pakkanen viime talvena. Meri jäättyi, ja silloin tuli tänne jäätä myöten kolme kettua, ja ne jäivät tänne. Muuten ei koko saarella ole ainoatakaan hengenvaarallista eläintä." – "Vai uskaltavat ketut käydä semmoistenkin kimppuun kuin te?" – "Eivät ne toki päivällä uskalla, silloin voin minä kyllä puolustaa itseäni ja joukkoani", sanoi passi ja pudisti sarviaan. "Mutta ne hiipivät meidän päällemme yöllä, kun nukumme luolissa. Me koetamme kyllä pysyä valveilla, mutta täytyyhän sentään nukkuakin ja silloin ne käyvät kimppuumme. Ne ovat jo tappaneet jok'ainoaan lampaan muista luolista, ja niissä oli laumoja, jotka olivat yhtä suuria kuin minun laumani."

"Ei ole hauskaa puhua siitä, että olemme näin avuttomia", sanoi nyt vanha emolammas. "Mutta me emme voi suoriutua sen paremmin kuin jos olisimme kesyjä lampaita." – "Luuletteko, että ne

tulevat tänne tänä yönä?" sanoi Akka. – "Tuskin voi muutakaan odottaa", vastasi vanhus. "Ne olivat täällä viime yönäkin ja varastivat meiltä vuonan. Kyllä kai ne tulevat takaisin niin kauan kuin meistä yksikin on elossa. Niin ne ovat tehneet muuallakin." – "Mutta jos ne saavat tuolla tavalla jatkaa, niin tähän kuolette sukupuuttoon?" – "Niin, ei kestä kauan, ennen kuin kaikki lampaat ovat hävinneet Lilla Karlsön saarelta", sanoi emolammas.

Akka seiso siinä kahden vaiheilla. Ei ollut hauskaa lähteä myrskyyn eikä ollut hyvä jäädä taloonkaan, johon odotettiin semmoisia vieraita. Tuumittuaan vähän aikaa hän kääntyi Peukaloisen puoleen. "Haluaisitkohan sinä auttaa meitä niinkuin olet tehnyt niin monta kertaa ennenkin?" hän sanoi. – "Kyllä", sanoi poika. Ja hän halusikin mielellään. "Onhan sääli, ettet saa nukkua", sanoi villihanhi, "mutta minä tahtoisin kysyä, jaksaisitko sinä valvoa siksi kunnes ketut tulevat, ja herättää meidät, niin että saamme lentää pakoon." Poika ei tullut tästä oikein hyvilleen, mutta mikä muu tahansa oli parempi kuin lähteä myrskyyn vielä kerran, niin että hän lupasi pysytellä valveilla.

Hän meni luolan suulle ja kämpi kiven taakse ollakseen suojassa myrskyltä ja istuutui valvomaan.

Kun poika oli istunut vähän aikaa, alkoi myrsky heiketä. Taivas kirkastui ja kuun valo alkoi kimallella aalloilla. Poika meni aukon suulle ja katsoi ulos. Luola oli sangen ylhäällä vuoren rinteellä. Sinne vei kauhean jyrkkä ja kaitainen polku. Sitä myöten kai ketut tulisivat, jos tulisivat.

Ei hän kuitenkaan nähnyt kettuja, mutta sen sijaan jotakin, josta hän ensi hetkessä kovin pelästyi. Rantakaistaleella vuoren alla seiso suuria jättiläisiä, vai mitä nuo lienevät olleet kivipeikkoja, tai ehkä ne olivat ihan ihmisiä. Ensin hän luuli näkevänsä unta, mutta nyt hän oli varma siitä, ettei hän ollut nukkunut. Hän näki nuo suuret miehet niin selvästi, ettei se voinut olla mikään näköhäiriö. Muutamat seisoivat aivan rannalla, toiset ihan vuoren alla, niinkuin ne olisivat aikoneet kiivetä sitä ylös. Muutamilla oli paksu suuri pää, ja toisilla ei ollut päätä ollenkaan. Muutamat olivat yksikätsisiä, ja toisilla oli kyttyrä sekä edessä että takana. Ei hän koskaan ollut nähnyt noin kummaa näkyä.

Poika pelotteli itseään noilla peikoilla, niin että melkein unohti kettujen tähystämisen. Mutta nyt hän kuuli kynnen raapaisevan kiveen. Hän näki kolmen ketun tulevan jyrkännettä ylös, ja niin pian kuin hän tiesi, että oli tekemisissä jonkin todellisen kanssa, hän rauhoittui taas eikä ollenkaan pelännyt. Hänen mieleensä tuli, että oli sääli herättää hanhet ja jättää lampaat oman onnensa nojaan. Hän arveli, että piti järjestää asiat jollakin toisella tavalla.

Hän juoksi nopeasti luolaan, pudisti suurta pässiä sarvista niin, että se heräsi, ja hyppäsi samalla hänen selkäänsä. "Nouse nyt, ukki, niin koetetaan pelottaa kettuja hiukan!" sanoi poika.

Hän oli koettanut olla niin hiljaa kuin suinkin, mutta ketut lienevät kuulleet jotakin kolinaa. Tultuaan luolan suulle ne pysähtyivät neuvottelemaan. "Se oli varmasti joku heistä, joka liikahti", sanoi yksi. "Mahtaisikohan heistä joku olla hereillä." – "Eikö mitä, mene sinä vain!" sanoi toinen. "Eivät ne missään tapauksessa voi tehdä meille mitään."

Kun ne olivat tulleet sisemmälle luolaan, ne pysähtyivät vainuamaan. "Minkä otamme tänä iltana?" kuiskasi ensimmäinen. "Tänään otamme itsensä pässin", sanoi viimeinen. "Sitten on meidän helppo suoriutua muista."

Poika istui vanhan pässin selässä ja näki, kuinka ketut hiipivät eteenpäin. "Pukkaa nyt suoraan eteenpäin!" kuiskasi poika. Pässi pukkasi, ja ensimmäinen kettu lensi suin päin aukkoa kohti. "Pukkaa nyt vasemmalle!" sanoi poika ja käänsi pässin suuren pään oikeaan suuntaan. Pässi teki hirveän puskun, joka sattui toista kettua kylkeen. Tämä pyörähti useita kertoja ympäri, ennen kuin tuli jaloilleen ja pääsi pakenemaan. Poika olisi kernaasti antanut iskun vielä kolmannellekin, mutta se oli jo korjannut luunsa.

"Luulen, että ne ovat saaneet tarpeekseen tänä yönä", sanoi poika.

"Niin minäkin luulen", sanoi pässi. "Paneudu nyt selkääni ja pujahda villojeni väliin! Olet ansainnut hyvän ja lämpimän makuupaikan myrskyssä matkustettuasi."

Helvetinkuilu

Lauantaina huhtikuun 9. p: nä.

Seuraavana päivänä pässi käveli poikaa selässään kantaen ja näytteli hänelle saarta. Se oli yksi ainoa mahtava kallio. Se oli kuin yksi ainoa huone, jossa on kohtisuorat seinät ja litteä katto. Pässi vei pojan ensiksi katolle ja näytti hänelle siellä olevat laitumet, ja pojan täytyi myöntää, että saari oli kuin luotu lampaita varten. Ylhäällä vuorella ei kasvanut juuri muuta kuin ahonataa ja semmoisia pieniä, kuivia, hyvänhajuisia yrttejä, jotka ovat lampaista hyviä.

Mutta oli totta tosiaan muutakin kuin lampaanlaidunta katseltavana sillä, joka kerran oli päässyt ylös jyrkälle. Siinä oli ensiksikin koko meri, joka nyt oli vihreä ja auringon valaisema ja vyörytteli kirkkaita, sileitä maininkejaan. Vain muutamien niemien nenissä se ruiskahteli vaahtona ilmaan. Suoraan itäänpäin oli Gotlanti tasaisine ja pitkälle ulottuvine niemineen, ja lounaassa oli Stora Karlsö, joka oli rakennettu samalla tavalla kuin tämä Lilla Karlsö. Kun pässi meni ihan vuorikaton reunalle, niin että poika voi nähdä vuoren seinää pitkin, hän huomasi, että ne olivat ihan täynnä linnunpesiä, ja sinisessä meressä hänen allaan uiskenteli meriteeriä ja haahkoja ja taveja ja riskilöitä ja ruokkeja, jotka kauniisti ja rauhallisesti kalastelivat silakoita.

"Tämäpä vasta on oikein luvattu maa", sanoi poika. "Teillä on täällä hyvin kaunista, teillä lampaila." – "Niin, kyllähän täällä on kaunista", sanoi pässi. Oli niinkuin hän olisi tahtonut lisätä jotakin, mutta ei sanonut mitään, huokaisi vain. "Mutta jos sinä kuljeskelet täällä itsekseksi, niin saat huolellisesti varoa kaikkia halkeamia, joita on vuorella", hän jatkoi hetken kuluttua. Ja se oli hyvä varoitus, sillä monessa paikassa oli syviä ja leveitä halkeamia. "Suurin niistä on Helvetinkuilu", sanoi pässi. "Se halkeama on monta sylvä syvä ja toista sylvä leveä. Jos joku putoaa siihen kuiluun, niin hän on mennyt miestä." Pojasta tuntui niinkuin pässi olisi tarkoittanut jotakin erikoista sanoessaan niin.

Sitten hän vei pojan rantaan. Hän sai nyt läheltä katsella noita jättiläisiä, jotka yöllä häntä olivat niin pelottaneet. Pässi sanoi, että semmoisen kivipatsaan nimi oli "rauk". Poika ei voinut kylläkseen katsella niitä. Jos oli milloinkaan ollut peikkoja, jotka olivat kiviksi muuttuneet, niin kyllä kai ne olisivat tämän näköisiä.

Vaikka oli kaunista alhaalla rannassa, niin oli pojasta kuitenkin hauskeempaa olla vuoren harjalla. Täällä alhaalla oli kamalaa sen tähden, että he kaikkialla tapasivat kuolleita lampaita. Täällä olivat ketut pitäneet aterioitaan. He näkivät kokonaan puhtaaksi järsityitä luurankoja, mutta myöskin vain puoliksi syötyjä ruumiita, ja toisia, joita ne eivät olleet viitsineet syödä, vaan jättäneet ne siihen koskematta. Oli aivan kauheata nähdä, että pedot olivat käyneet lampaiden kimppuun vain huvin vuoksi, ainoastaan saadakseen ajaa heitä takaa ja raadella heitä.

Pässi ei pysähtynyt kuolleiden luo, vaan kulki rauhallisesti heidän ohitse. Mutta poika ei tietysti kuitenkaan voinut olla näkemättä tätä kauheutta.

Nyt meni pässi taas vuoren harjalle, mutta kun hän oli tullut sinne, hän pysähtyi ja sanoi: "Jos joku, jolla on voimaa ja älyä, saisi nähdä tämän surkeuden, niin hän ei varmaankaan lepäisi, ennen kuin nuo ketut olisivat saaneet rangaistuksensa." – "Pitäähän kettujenkin elää", sanoi poika. – "Niin", sanoi pässi, "ne jotka eivät tapa eläimiä enemmän kuin mitä tarvitsevat elääksensä, ne eläkööt kernaasti, mutta nämä ovat pahantekijöitä." – "Pitäisihän toki talonpoikain, jotka omistavat saaren, tulla tänne teitä auttamaan", arveli poika. – "Ovat he olleet täällä montakin kertaa", vastasi pässi, "mutta ketut piiloutuvat aina luoliin ja halkeamiin, niin etteivät he saa niitä ammutuksi." – "Ette kai suinkaan voi tarkoittaa, ukki, että semmoinen pieni raukka kuin minä mahtaisin niille mitään, kun eivät talonpojatkaan ole niille mitään mahtaneet", sanoi poika. – "Joka on pieni ja viisas, hän voi asettaa monen asian oikealle tolalle", sanoi pässi.

He eivät puhuneet siitä sen enempää, poika meni ja istuutui villihanhiiden pariin, jotka nyt söivät ylängön laella. Vaikkei hän ollut näyttänyt sitä pässille, oli hän hyvin murheissaan lampaiden tähden

ja olisi kernaasti tahtonut auttaa heitä. "Täytyy ainakin puhua Akan ja Martti hanhikukon kanssa asiasta", hän ajatteli. "Ehkä he voisivat antaa minulle jonkin hyvän neuvon."

Vähän aikaa sen jälkeen valkoinen hanhikukko otti pojan selkäänsä ja meni vuoren selännettä pitkin Helvetinkuilulle päin.

Hän käveli huolettoman näköisenä aukealla vuoren katolla eikä näyttänyt ajattelevan, kuinka valkoinen ja suuri hän oli. Hän ei etsinyt suojaa mättäiden eikä muiden korokkeiden takaa, vaan kulki suoraan eteenpäin. Oli kumma, ettei hän ollut sen varovaisempi, sillä hänelle näkyi tapahtuneen vahinko eilisessä myrskyssä. Hän ontui oikeata jalkaansa, ja vasen siipi riippui ja viisti maassa niinkuin se olisi ollut poikki.

Hän käyskenteli niinkuin mitään vaaraa ei olisi ollut olemassa, nokki heinäkorren sieltä, toisen täältä eikä katsonut mihinkään suuntaan. Poika loikoi pitkänään hanhen selässä ja tähysteli sinistä taivasta. Hän oli nyt niin tottunut ratsastamaan, että voi sekä seisoa että maata hanhen selässä.

Kun hanhikukko ja poika olivat näin huolettomia, eivät he tietystikään huomanneet, että nuo kolme kettua olivat tulleet vuoren laelle. Ja kun ketut tiesivät, että oli melkein mahdotonta päästä hanhen kimppuun aukealla maalla, eivät ne aluksi aikoneetkaan ajaa takaa hanhikukkoa. Mutta kun ei niillä ollut mitään muutakaan tekemistä, ne laskeutuivat viimein yhteen noista pitkistä halkeamista ja koettivat hiipiä hanhikukon luo. Ne tekivät sen niin varovasti, ettei hanhikukko voinut nähdä niistä vilahdustakaan. Ne eivät olleet enää kaukana, kun hanhikukko yritti päästä lentoon. Hän räpäytti siivillään, mutta ei onnistunut pääsemään ylös. Kun ketut tästä ymmärsivät, ettei hanhikukko osannut lentää, ne riensivät taas eteenpäin entistä innokkaammin. Ne eivät enää pysytelleet piilossa halkeamassa, vaan nousivat siitä ylös. Ne kiiruhtivat minkä kerkesivät mättäiden ja kallioiden suojassa ja tulivat yhä lähemmä hanhikukkoa, joka ei vielääkään huomannut, että häntä ajettiin takaa. Viimein olivat ketut niin lähellä, että voivat tehdä hyppäyksen. Kaikki kolme heittäytyivät nyt pitkin loikkauksin hanhikukon päälle.

Viime hetkessä lieene tämä kuitenkin huomannut jotakin, sillä hän juoksi pakoon, niin että ketut eivät saaneet häntä kiinni. Hanhikukko oli vain pari metriä edellä ja sen lisäksi vielä vaivainen, mutta se raukka juoksi pakoon minkä pääsi. Ja hanhethan voivat juosta niin ihmeteltävän nopeasti, että ketunkin on vaikea tavoittaa niitä. Poika istui takaperin hanhen selässä ja huusi ketuille: "Olette syöneet liian paljon lampaan lihaa, ketut! Ettehän voi saada kiinni edes hanheakaan." Hän häرنäsi niitä niin, että ne aivan hullaantuivat kiukusta ja ajattelivat vain, kuinka pääsisivät eteenpäin.

Valkoinen juoksi suurta halkeamaa kohti. Kun hän tuli sen luo, hän räpäytti kerran siipiään, niin että pääsi yli. Ketut olivat silloin aivan hänen kintereillään.

Hanhikukko riensi samaa vauhtia eteenpäin vielä sittenkin, kun oli päässyt Helvetinkuilun yli. Mutta tuskin hän oli juossut pari metriä, kun poika taputti häntä kaulalle ja sanoi: "Nyt voit pysähtyä, hanhikukko."

Samassa he kuulivat takaansa muutamia hurjia kiljahduksia ja kynsien rapinaa ja raskaita mätäkähdyksiä. Mutta ketuista he eivät enää nähneet jälkeäkään.

Seuraavana aamuna löysi Stora Karlsön majakanvartija palasen kaarnaa eteisensä oven alta, ja siihen oli piirretty vinoilla, särmikkäillä kirjaimilla: "Lillön ketut ovat pudonneet Helvetinkuiluun. Korjaa ne sieltä!"

Ja sen majakanvartija tekikin.

XIV KAKSI KAUPUNKIA

Meren pohjalla oleva kaupunki

Sunnuntaina huhtikuun 9. p: nä.

Tuli tyyni ja kirkas yö. Villihanhien eivät viitsineet hakea suojaa luolista, vaan seisoivat ja nukkuivat ylängöllä, ja poika oli paneutunut lyhyeen, kuivaan ruohoon hanhien viereen.

Oli niin kirkas kuutamo tuona yönä, niin kirkas, että pojan oli vaikea saada unta. Hän makasi ja ajatteli, kuinka kauan hän oli ollut poissa kotoa, ja hän laski, että oli kulunut kolme viikkoa siitä, kun hän aloitti matkansa. Samalla hän muisti, että nyt oli pääsiäisiltä.

"Tänä yönä kaikki noita-akat tulevat takaisin Blåkullasta", hän ajatteli ja naurahti itsekseen. Sillä hän pelkäsi kyllä vähän sekä näkkiä että haltijaa, mutta noita-akkoihin hän ei uskonut niin vähääkään.

Jos noita-akkoja olisi ollut liikkeellä tänä iltana, niin hänen olisi kai pitänyt nähdä ne. Oli niin heleän valoisaa taivaalla, ettei pieninkään musta pilkku olisi voinut liikkua ilmassa hänen huomaamattaan.

Hänen siinä maatessaan nenä taivasta kohti ja ajatellessaan tätä hän näki jotakin kaunista. Kuun pyörä paistoi kokonaisena ja pyöreänä jotenkin korkealla, ja sen edessä tuli iso lintu lentäen. Se ei lentänyt kuun ohitse, vaan tuli niinkuin se olisi lentänyt siitä ulos. Lintu näytti mustalta valkoista pohjaa vasten, siivet ulottuivat kuun toisesta laidasta toiseen laitaan. Se lensi niin tasaisesti samaan suuntaan, että näytti siltä kuin se olisi piirretty kuun pintaan. Ruumis oli pieni, kaula pitkä ja hieno, jalat riippuivat pitkinä ja ohuina.

Poika huomasi heti, että se ei voinut olla mikään muu kuin haikara.

Muutaman tuokion kuluttua laskeutui haikara, herra Ermenrich, hänen viereensä. Hän kumartui pojan yli ja töytäisi häntä nokallaan saadakseen hänet hereille.

Poika nousi heti istumaan. "Minä en nuku, herra Ermenrich", hän sanoi. "Mistä johtuu, että te olette liikkeellä keskellä yötä, ja kuinka ovat asiat Glimmingehusissa? Tahdotteko puhua Akka muorin kanssa?"

"On liian valoisaa nukkua tänä yönä", vastasi herra Ermenrich. "Sentähden päätin tulla tänne Karlsöhen ja hakea sinut käsiini, ystäväni Peukaloinen, kun kuulin kalalokilta, että olit täällä tänä yönä. En ole muuttanut Glimmingehusiin, vaan asun vielä Pommerissa."

Poika ilostui kovin siitä, että herra Ermenrich oli hakenut hänet käsiinsä. He juttelivat vähän aikaa minkä mistäkin niinkuin vanhat ystävät. Viimein haikara kysyi, eikö poikaa haluttaisi lähteä vähän ratsastamaan kirkkaassa yössä.

Poikaa halutti hyvinkin, jos haikara vain olisi villihanhien luona auringon nousun aikana. Sen haikara lupasi ja niin he lähtivät.

Herra Ermenrich lähti uudelleen lentämään kuuta kohti. He nousivat ja nousivat, meri laskeutui syvälle alas, mutta lentäminen kävi niin ihmeellisen keveästi, että melkein tuntui kuin he olisivat olleet paikoillaan ilmassa.

Pojasta oli kuin olisi lentäminen kestänyt äärettömän lyhyen ajan, kun Ermenrich jo laskeutui maata kohti. Matka, minkä haikara oli kuljettanut häntä, ei kuitenkaan ollut pienen pieni. Sillä samassa kun hän asetti pojan maahan, hän sanoi: "Tämä on Pommeri. Nyt sinä olet Saksassa, Peukaloinen." Poika oikein pelästyi, kun kuuli tulleen vieraaseen maahan. Sitä hän ei koskaan olisi odottanut.

Hänelle tuli kiire katsella ympärilleen. Hän seisoj autiolla meren rannalla, joka oli hienon, tasaisen hiekan peitossa. Maalle päin vei pitkä rivi lentohiekkakukkuloita, joiden laella kasvoi

rantaruista. Ne eivät olleet perin korkeita, mutta ne estivät poikaa kuitenkin näkemästä mitään sisämaasta.

Herra Ermenrich nousi sillä välin lentohiekkakukkulalle, veti toisen jalkansa ylös ja taivutti kaulansa taaksepäin pistääkseen nokkansa siiven alle. "Sinä voit kävellä täällä sillä aikaa kun minä vähän levähdän", hän sanoi Peukaloiselle. "Mutta älä mene niin kauas, ettet osaa takaisin minun luokseni."

Poika alkoi ensin kiivetä lentohiekkakukkulalle nähdäkseen, miltä maailma siellä sisempänä näytti. Mutta kuljettuaan pari askelta hän satutti puukenkensä johonkin kovaan. Hän kumartui ja näki hiekassa pienen vaskirahan, joka oli niin ruosteen syövä, että se oli melkein läpikuultava. Se oli niin huono, ettei hän edes viitsinyt ottaa sitä ylös, vaan potkaisi sen syrjään.

Mutta kun Peukaloinen taas seisoj suorana, hän ihan hämmästy, sillä kahden askelen päässä hänestä kohosi korkea musta muuri, jossa oli suuri tornilla varustettu portti.

Äsken ikään, kun poika kumartui, oli meri levinnyt kimmeltävänä ja kirkkaana hänen edessään, ja nyt sen edessä oli pitkä muuri harjoineen ja torneineen. Ja aivan hänen edessään aukeni suuri muurin portti.

Poika ymmärsi kyllä, että tämä oli selvää kummittelua. Mutta eihän siinä ollut mitään pelättävää. Siinä, mitä hän näki, ei ollut mitään hirmeistä tai kamalaa. Sekä muuri että portti oli niin komeasti rakennettu, että hänen teki mieli katsoa, mitä niiden takana voisi olla. "Minun täytyy ottaa selko siitä, mitä se voi olla", hän ajatteli ja meni portista sisään.

Kaitaisessa porttiholvissa istui vartijoita, jotka olivat pukeutuneet kirjaviin, pöyhötettyihin vaatteihin ja joilla oli käsissään pitkävartisia keihäskirveitä. He pelasivat arpapeliä ja ajattelivat vain sitä eivätkä huomanneet poikaa, joka nopeasti livahti heidän ohitse.

Portin sisäpuolelta hän löysi aukean paikan, joka oli laskettu suurilla tasaisilla kiviliuskoilla. Kaikkialla oli suuria komeita taloja, ja niiden välitse aukeni pitkiä, kaitaisia katuja.

Portin edustalla olevalla aukealla paikalla vilisi ihmisiä. Miehet olivat pukeutuneet pitkiin turkiksilla reunustettuihin kauhtanoihin, ja muut vaatteet olivat silkkisiä, heidän päässään oli vinoon asetettu töyhtölakki, rinnoilla heilahteli komeita käätyjä. Kaikki he olivat niin komeasti vaateetettuja, että olisivat voineet olla ruhtinaita.

Naisilla oli huppulakit ja pitkät hameet ja ahtaat hihat. Hekin olivat komeasti pukeutuneita, mutta heidän komeutensa ei mitenkään vetänyt vertoja miesten komeudelle.

Tämähän oli aivan kuin siinä vanhassa satukirjassa, jonka äiti joskus otti arkusta näyttääkseen sitä hänelle. Poika ei tahtonut uskoa silmiään.

Mutta se, mikä oli vielä ihmeellisempää nähdä kuin miehet ja naiset, oli itse kaupunki. Jokainen talo oli rakennettu niin, että toinen sen päädyistä antoi kadulle. Ja nämä päädyt olivat niin koristetut, että olisi voinut luulla niiden tahtovan kilpailla keskenään siitä, kuka voisi näyttää kauneimpia koristeita.

Se, joka yht'äkkiä saa nähdä paljon uutta, ei ehdi heti kohta säilyttää kaikkea muistissaan. Mutta jälkeenpäin poika saattoi kuitenkin muistaa nähneensä päätyjä, joissa oli kuvia Kristuksesta ja hänen apostoleistaan, päätyjä, joissa oli kolpperoihin asetettuja kuvia vierä vieressä yli koko seinän, päätyjä, jotka oli koristettu väritetyillä lasilla, ja päätyjä, jotka olivat raitaisia ja ruudukkaita, valkoisesta ja mustasta marmorista.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.